

Jacque
Durrellová

Zvířátka v mé posteli

JACQUIE
DURRELLOVÁ

Zvířátka v mé posteli

S poznámkami Geralda Durrella

© Jacquie Durreellová, 1967
Translation © Věra Peprníčková, 1994
ISBN 80-235-0036-8

Pro Durrella, mé
nejoblíbenější
zvířátko.

Úvod

Jacquie Durrelová, manželka Geralda Durrella, který napsal knihy *Přetížená archa* a *Bafutští slídlilové*, už nemůže poslouchat, jak jí všichni blahopřejí k tomu, že má slavného manžela a vede tak báječný život. Rozhodla se proto, že svůj život a zkušenosti se členy rodiny Durrellů a se zvířaty popíše.

Tak vznikla knížka o jejím vstupu do zvěřince Durrellů a o dalších setkáních s lidmi i zvířaty. Její věcné a svérázné popisy situací, ve kterých se ocitla, zaujmou každého, kdo četl knihy jejího manžela, navštívil Jerseyickou zoologickou zahradu, kterou společně založili, nebo viděl některý z úspěšných televizních seriálů o odchytu zvířat v různých částech světa. Ti, kdo četli a oblíbili si knihu Geralda Durrella *O mé rodině* a jiné zvířeně, se mohou znovu setkat se členy této zajímavé a dnes už slavné rodiny.

Život Jacquie Durrelové možná není tak báječný, ale určitě obsahuje více než běžný podíl zvířat, dobrodružství, nepohodlí, vzrušení a romantiky a představuje velice příjemnou četbu.

I.

Už mě unavují nekonečné davy lidí, kteří mi říkají, jak moc mi závidí můj „fantastický život“ a jaké mám štěstí, že mám tak slavného manžela. „Co víc,“ vykřikují, „by mohla chtít žena od života.“ Upřímně řečeno, není to zdaleka tak fantastický život a s mým manželem, ať slavným nebo ne, musím, bohužel, žít já.

Ačkoli se naše setkání a společný útěk odehrály ve stylu nejbujnějšího románu červené knihovny, nebylo v tom vůbec nic romantického. Dokonce jsem jednou někoho šokovala tím, že jsem prohlásila, že jsem si Durrella vzala jen proto, abych od něj dostala zpátky svých 15 liber, které mi dlužil¹.

Vpád Gerryho Durrella do mého života přinesl, a nejen mně, mnoho zmatků a potíží. Protože jsem od přírody poněkud samotářský typ a zároveň pohrdám povrchními, zkaženými a výstředními lidmi², pohlížela jsem ze začátku na pana Durrella s hlubokou nedůvěrou.

Můj pošetilý otec se nechal jedním svým prohnáním přítelem přesvědčit, aby jako výhodnou investici koupil zchátralý hotel. Když jsem tu ponurou ruinu uviděla, zděsila jsem se, a když jsem se seznámila s houfem upovídaných ženštin, který ji obýval, zděsila jsem se ještě víc. Ukázalo se, že to jsou členky operní společnosti Sadler's Wells, která se při svém turné zastavila na dva týdny v Manchesteru. Normálně by mi jich bylo určitě líto, protože musely snášet hrozné manchesterské počasí, ale protože v jednom kuse básnily o nějakém ideálu všech žen, ztratila jsem o ně zájem³.

¹ Tato kniha je důkazem toho, že i autorka postupně došla ke stejnému názoru na moji osobu. G. D.

² Nikdy v životě jsem se nepitvořil. Není divu, že mé jemné způsoby se nezamlouvaly prostě venkovské mentalitě autorky. G. D.

³ Tato kniha je důkazem toho, že i autorka postupně došla ke stejnému názoru na moji osobu. G. D.

Jednou v neděli byl obvyklý klid narušen přívalem obyvatelk našeho hotelu, které vtrhly do obývacího pokoje a táhly s sebou poněkud křepce vyhlížejícího mladého muže. Soudě podle jejich nemožného chování, mohl toto být jejich idol, a taky byl. Pořádně jsem si to stvoření prohlédla a docela jsem se pobavila jeho pitvořením⁴. Když si všiml, že je pozorován, upřel na mě baziliščí pohled. Dala jsem se raději rychle na ústup a vyklidila pole.

Během dalších dvou týdnů jsme se naštěstí viděli velmi málo, až jednou ráno mě má znepokojená nevlastní matka poprosila, abych doprovodila pana Durrella na nádraží, protože tento jemný mladý muž nemá jistě ani zdání, kde nádraží je, čemuž se dalo těžko věřit. Ale protože všechny jeho obdivovatelky byly právě na zkoušce a kromě mě tam už nikdo nebyl, musela jsem jít. Dávala jsem ale zřetelně najevo, že tak činím pouze z donucení.

Když pan Durrell zjistil, že nejsem jeho společností nijak nadšena, začal předvádět své vytříbené chování, kterým obvykle okouzluje většinu žen. To však nepřineslo žádný viditelný výsledek, a tak přeladil pro změnu na humor, což k mému velkému překvapení zabralo, a rozesmál mě tak, že mi nakonec bylo i líto, že odjíždí⁵. Chvilku jsem se cítila provinile, protože jsem se k němu vždycky nechovala zrovna hezky, ale pak jsem si řekla, že už ho stejně asi nikdy neuvidím, a tak jsem na to přestala myslet.

Otec se pustil do oprav domu, který se konečně vyprázdnil, aby se zase zaplnil instalatéry, zedníky, tesaři a malíři, a my, celá rodina, jsme se tísnili v několika pokojích, které nám řemeslníci dovolili užívat. Uprostřed tohoto organizovaného zmatku se objevil Durrell. Mohl by se u nás na krátkou dobu ubytovat? Jenom by navštívil zoologické zahrady v okolí, aby získal

⁴ Nikdy v životě jsem se nepitvořil. Není divu, že mé jemné způsoby se nezamlouvaly prostě venkovské mentalitě autorky. G. D.

⁵ Zachytil jsem se prvním drápkem. G. D.

objednávky na nadcházející výpravu na lov živých zvířat do Britské Guyany. Moje nevlastní matka, je to taková soucitná duše (a jiná ani být neumí), ho přijala, ale upozornila ho, že se bude muset uskromnit a vyrovnat se se vším tím hlukem a nepohodlím a s tím, že bude muset jíst společně s námi, jako by byl člen rodiny. To bylo vše, co potřeboval, a brzy se u nás zabydlel. S nevlastní matkou vesele laškoval a s otcem vedl dlouhé zasvěcené hovory o politice.

Kromě mě se se všemi rychle spřátelil. Přestože tušil, co si o něm myslím, dopustil se té nerozvážnosti, že požádal otce, aby mě směl pozvat na večeři. Samotnou mě překvapilo, že jsem souhlasila. Smířila jsem se s tím a začala jsem se na večeři těšit. Mohlo by to být zábavné, strávit večer s takovým „světákem“. Byla jsem překvapená, že večer proběhl opravdu příjemně a že jsme si velice dobře porozuměli.⁶4) Pověděl mi všechno o své práci sběratele zvířat a já jsem zase vyprávěla o tom, jaké to je studovat operní zpěv. Potom začal mluvit o své rodině a z vyprávění se zdálo, že je nádherně ztřeštěná a docela jiná než moje vlastní. Rodiče žili odloučeně od mých dvou let a já jsem šla z ruky do ruky, chvilku u prarodičů, potom zase u různých tetiček a strýčků. Protože jsem vlastně normální rodinný život nepoznala, záviděla jsem Gerrymu jeho šťastné dětství a bezstarostnost, a snad proto jsem mu začala svěřovat věci, které jsem do té doby nikomu neřekla. Než jsme se vrátili domů, zapomněla jsem na všechny pocity nedůvěry a zaujatosti a konečně jsem měla pocit, že jsem našla přítele, kterému mohu důvěřovat a se vším se mu svěřit.

Ale začalo mě to trápit. Nechtěla jsem, aby mezi námi vznikl hlubší vztah, protože jsem hodlala každou minutu věnovat hudbě. Ulevilo se mi, když během následujících šesti měsíců, kdy byl v Britské Guyaně, jsme o sobě neměli žádné zprávy, i když jsme si upřímně slíbili, že si budeme psát. Má první

⁶ V té době jsem měl již značné zkušenosti s plachými zvířaty, tak jsem prostě souhlasil se vším, co řekla. Proto jsme si tak dobře rozuměli, G. D.

veřejná vystoupení mě tak zaměstnala, že jsem ani neměla čas pomyslet, co asi Gerry dělá.

Byl to šok, když jsem ho jednoho květnového odpoledne našla, jak si sedí v našem obývacím pokoji. Vypadal velmi sportovně, zdravě a (i v mých zaujatých očích) přitažlivě. Rychle vysvětlil, co vlastně zase dělá v Manchesteru. S nákladem zvířat se vrátil do Británie, zatím je umístil ve zdejší zoo a co nejrychleji je chtěl prodat, aby mohl poslat peníze svému společníkovi, který byl stále ještě v Britské Guyaně, aby mohl přivést další zvířata. Samozřejmě, že nevlastní matku opět přemluvil, aby mu dovolila u nás bydlet, což bylo nakonec rozumné, protože byl stejně celé dny i noci u svých zvířat, která musel krmit, čistit a opatrovat, a těžko bychom se k němu mohli chovat jako k běžnému hotelovému hostu.

Děsila mě představa, že bude tak dlouho narušovat můj klid, a tak jsem se pevně rozhodla, že si ho nebudu všímat. Brzy zvolil nenápadnou metodu, jak zlomit můj odpor. Začalo to úplně nevinně. Byla bych tak hodná a pomohla mu připravit seznamy zvířat, které by posílal do jednotlivých zoo? Musely být napsány strojem, a protože já jsem mohla kdykoliv používat otcův milovaný psací stroj, myslel, že bude jednodušší, když je napíšu já, protože on by musel žádat otce o svolení. Myslela jsem si, že to urychlí jeho odjezd a můj návrat k pořádné práci, a tak jsem se do tohoto nevděčného úkolu pustila. V životě by mě nenapadlo, že na světě může žít tolik druhů ptáků a zvířat. Proboha, co to jsou ary a jak může existovat něco jako kotul veverkovitý? A co teprve mravenečník velký? Zahrnula jsem Gerryho proudem otázek a on se trpělivě snažil mi je objasnit.

„Poslouchej, tohle nikam nevede, půjdeš se mnou do zoo a zvířata si sama prohlédneš,“ řekl.

To se mi ale vůbec nezamlouvalo, protože jsem byla zásadně proti držení divokých zvířat v zajetí, a kromě toho většina zoologických zahrad, které jsem kdy navštívila, byla otřesná, smradlavá místa, kam bych nedala ani chciplou kočku. Gerry se vůbec nesnažil mě přesvědčit, abych s ním druhý den do zoo šla

(což bylo podezřelé), ale pokoušel se mi vysvětlit, jaká je hlavní funkce správně řízené zoo v době dnešní populační exploze a rozmachu civilizace, kdy je třeba přírodu chránit a uchovat ji pro příští generace.

Zoologické zahrady, agitoval, možná budou posledními útočišti pro divokou zvěř, protože lidí stále přibývá a zabírají její přirozená působiště. Vyprávěl mi, jak byla vystřílena celá stáda vysoké při nesmyslném tažení proti mouše tse-tse ve Střední Africe. Jinde zase budují přehrady, které zaplaví velké plochy obývané divokou zvěří. Za zájmy člověka musí zvířata často položit své životy. Gerryho největší životní touhou bylo založit zvláštní zoo, kde by mohl držet a chovat některá ohrožená zvířata s nadějí, že nebudou úplně vyhubena. Podle jeho představ by zoologické zahrady neměly být pouze místem, kde se zvířata ukazují, ale měly by se stát opravdu vědeckými ústavy, pečujícími o blaho zvěře.

Tak mluvil celou cestu do zoo, a než jsem si uvědomila, kde jsme, byli jsme uvnitř dřevěné budovy, která se chvěla štěbetáním a kňučením zvířat. První věc, která mě zaujala, byla nepřítomnost zápachu, se kterým jsem spojovala všechny zoologické zahrady. Místo toho jsem cítila příjemnou vůni slámy, krmení a teplých těl zvířat. Největší dojem na mě ale udělal vztah Gerryho k těmto tvorům. Najednou se zdánlivě povrchní mladý muž stal někým úplně jiným. Rozvážně přecházel mezi klecemi, rozmlouval s jejich obyvateli a dával jim pamlsky. Opravdu je měl rád a oni mu tuto lásku⁷1) a péči opláceli zřejmou důvěrou. Pištěli a skákali jako malé děti, aby přilákali jeho pozornost. Pomalu jsem ho následovala při obchůzce mezi klecemi a nahlížela jsem (musím se přiznat, že bázlívě) do všech klecí a úplně jsem byla těmito krásnými tvory okouzlena. Mravenečník velký, který vypadal jako futuristické auto, si opatrně přišel ke dvířkám pro pohlazení, pestré ary

⁷ Ještě si nevšimla, že zvířata, stejně jako přátelé a manželky, oplácejí lásku, kterou jim dáváte, kousáním. G. D.

vykřikovaly „Robert“ v několika tóninách, okouzlující malí kotulové veverkovití seděli jako klauni s hlavičkami na stranu. Určitě všechna tato zvířátka poznala, že si je prohlížím, a přesto se nezdálo, že by je má přítomnost rušila - měla jsem pocit, jako by mě přijala.

Zdrželi jsme se tam dost dlouho, Gerry dal každému zvířeti druhé žrádlo a vyměnil vlhkou slámu za suchou a já jsem jenom seděla na bedně a pozorovala ho. Pracoval tiše, ale rychle a s uspokojením, a mluvil na každé zvíře, když míjel jeho klec. Určitě zapomněl, že jsem tam také, veškerou pozornost zaměřil na zvířata. Fascinovaně jsem sledovala toto dění a jen občas se odvážila přerušit ticho nějakou otázkou.

„Tak alespoň vím, o čem vlastně píšu,“ řekla jsem cestou domů, „a musím uznat, že jsou roztomilí.“

Po návštěvě zoo se naše přátelství prohloubilo. V té době jsem pracovala v kanceláři svého otce ve městě a Gerry mě zaplavoval přívalem telefonátů. Mohla bych s ním jít dnes na oběd? A když ne, co třeba na svačinu nebo na kávu? Nechtěla bych jít do divadla? Hrají nějaký film, který bych chtěla vidět? Otec se poněkud kysele ptal, kdo mě vlastně platí, protože jsem postupně trávila většinu času mimo kancelář.

„Neboj se, tati,“ uklidňovala jsem ho, „jsme jenom dobří přátelé, a stejně zase brzy odjede.“

Obvykle něco zabručel, ale bylo na něm vidět, že má obavy, že si mě Gerry, který se úplně odlišoval od mých dosavadních nápadníků, těmi pozornostmi získá.

Rodičům se značně ulevilo, když jednoho dne pan Durrell klidně oznámil, že nás bude muset opustit. Prodal již všechna zvířata a neměl žádný rozumný důvod, aby s námi mohl zůstat déle. Od návratu z Britské Guyany ještě nenavštívil svou matku, a tak se chystal zpět do Bournemouthu. Opět jsem ho doprovodila na nádraží, tentokrát s větším nadšením než posledně.

Když jsem se vrátila do kanceláře, vyzváněl telefon. Byl to můj otec. Jenom se chtěl přeptat, jestli se pan Durrell opravdu včas

dostal na nádraží. Ujistila jsem ho, že ano.

„Tak se konečně můžeme pořádně pustit do práce,“ řekl a pak následovala řada instrukcí. Zavěsila jsem a sklonila se nad práci. Dveře kanceláře se rozletěly a rámovaly Gerryho Durrella, který si na prsa tiskl kytici povadlých chryzantém. Strčil mi je a věcně řekl: „Ty jsou pro tebe.“ Váhavě se otočil k odchodu: „Nechtěla by sis mě vzít?“ Ani nečekal na odpověď, pokrčil rameny a ušklíbl se: „Myslel jsem si, že ne,“ a odešel.

Klid mého otce však netrval dlouho, protože každý den mi přicházely dopisy, pohlednice, a někdy i dlouhé telegramy.

A pak přišel osudný den, kdy jsem dostala obrovský balík. To už bylo na mého otce moc. Zavolal si mě do své kanceláře.

„Podívej, Jacquie, něco mezi tebou a tím chlapem musí být. Žádný mužský nebude plýtvat časem a penězi, aby psal dopisy a posílal drahé dárky dívce, jestliže nemá naději, že ona mu to nějak vrátí. Teď chci slyšet pravdu, ať je jakkoli nepříjemná.“⁸

Dalo mi dost práce, abych nevybuchla smíchy, a pokusila jsem se svému jinak normálnímu otci vysvětlit, že mezi námi nic nebylo a není. Zbytečně. Musela jsem vyslechnout dlouhou přednášku o zkažených mužích, kteří svádějí ubohé nevinné dívky na zcestí. Měla jsem pocit, jako bych hrála ve viktoriánském melodramatu. Ale už mě to přestávalo bavit a dostala jsem vztek jak na otce, tak na Durrella. Vtom mě napadla příšerná myšlenka. Co když si Gerry vážně myslí, že já si ho chci vzít? Okamžitě jsem mu poslala telegram. „Ihned zavolej, i na účet volaného, je-li to nutné.“ Myslela jsem, že se ho poznámka o placení dotkne⁹.

Dostala jsem téměř okamžitě odpověď. „Zavolám večer.“ Zdálo se mi, že čekám u telefonu celé hodiny, a když Durrell konečně zavolal, byla jsem naštvaná na něj i na sebe, a tak jsem vyjela. Co si to dovoluje působit mi takové nepříjemnosti? Už žádné

⁸ Bohužel, v té době ještě pro něj nepříjemná nebyla. G. D.

⁹ K neustálým narážkám na moji šetnost mohu těžko něco dodat. Ale kdyby chtěl někdo za mé zamilované telegramy platit, tak bych je posílal dvakrát denně. Všemocná láska. G. D.

dopisy, žádné pohlednice, žádné telegramy a především žádné balíčky. I když si cením náklonnosti, kterou mi v minulosti projevoval, zašlo to už moc daleko a bude lepší, když se úplně přestaneme stýkat. Chudák Durrell nebyl ani schopen slova.

„Ale co se stalo, proboha,“ ptal se pořád dokola, když jsem mu dovolila promluvit. Pokusila jsem se mu vysvětlit postoj otce k našemu vztahu. Gerry mě velmi překvapil. Prohlásil, že s obavami mého otce musí jenom souhlasit a že nejlepší bude, když co nejdřív přijede a pokusí se všechno objasnit. Vůbec mě neposlouchal, když jsem ho upozorňovala, že to budou zbytečně vyhozené peníze, a trval na tom, že se musí alespoň pokusit nastolit opět klid a pořádek v naší rodině. Právě jsem zavěsila, když do místnosti vstoupil otec. Stručně jsem ho seznámila s obsahem našeho rozhovoru a s tím, že Gerry ho chce navštívit a osobně mu vše vysvětlit.

Jen ať přijede,“ řekl. „Stručně a jasně mu vysvětlím, že si nepřeji, aby se kolem tebe motal. Kdo si myslí, že je? Vždyť ho vůbec neznáme. Sám řekl, že pochází z pohnutých poměrů, a určitě nemá žádné peníze. A určitě je ani nikdy mít nebude, to jsem hned poznal.“¹⁰

Opět jsem otce přesvědčovala, že mě ani jeho ani Gerryho názor nezajímá a že zbytečně dělá mnoho povyku pro nic a za nic.

Dva dny nato dorazil původce mého neštěstí osobně. Dávno už mě ta komedie přestala bavit a toužila jsem jen po troše klidu. Napjatě jsem čekala, zatímco se můj rodič a Durrell spolu zavřeli. Očekávala jsem zuřivou hádku, ale zatím jsem občas zaslechla útržky poklidného rozhovoru proloženého výbuchy smíchu. Než skončili, byla jsem vzteky bez sebe.

Durrell se šťastně usmíval a řekl mi, že všechno je v pořádku.

„Co jsi mu řekl?“ ptala jsem se rozhořčeně.

„No, přímo jsem se tvého otce zeptal, co má proti našemu přátelství, a on mě ujistil, že nemá žádné námitky ani proti mně

¹⁰ Těmi pohnutými poměry se zřejmě míní moje rodina. Samozřejmě musím svou drahou rodinu chránit, ale musím se přiznat, že mám co dělat, abych se z nich sám nezbáblal. G. D.

ani proti tomu, že se občas stýkáme. Je to normální otec, a tak měl starost, aby jeho talentované dítě s tak skvělou budoucností neztrácelo zbytečně čas.“

To na mě bylo moc. Tak můj otec je ochoten věřit spíš skoro cizímu člověku než mně.¹¹ Byl to pravý opak toho, co mi dosud vykládal. Než jsem mohla začít ječet, Gerry se mnou zatřepal.

„Ale, ale, uklidni se, ten starý člověk měl jenom trochu strach, ale myslím, že jsem ho uklidnil. Přesvědčil jsem ho, že i když bych se s tebou strašně rád oženil, nebudu se vnucovat, když nejsem vítaný.“

„Tak to ti teda pěkně děkuji, a co teď já?“ ptala jsem se.

„Všechno záleží jenom na tobě.“

„A kdy jedeš zpátky do Bournemouthu?“

„Za pár dní. Tvůj otec teď nic nenamítá, můžu tě pozvat ven a mohl bych toho třeba i zneužít.“

Otcův postoj mě hluboce zranil. Po všem tom křiku a zmatku mě takhle zradil. Dobrá, tak já se tedy postarám, aby klidný nebyl. Myslel si, že jsem do Gerryho zamilovaná a že bych s ním mohla utéct. Tak to má mít.

Nebylo nic jednoduššího než přemluvit Gerryho, aby zůstal o pár dní déle. Dělal jsem všechno možné, abychom spolu strávili co nejvíc času, a s uspokojením jsem sledovala otcův výraz. Bylo vidět, jak zuří. Ale nemohl nic dělat, domluvili se přece jako gentlemani.

S jednou věcí jsem však nepočítala. Začala jsem hrát tuto hru, abych se jim vysmála, a najednou jsem zjistila, že můj vztah se poněkud změnil. Protože jsme spolu strávili každou minutu, brzy nám bylo jasné, že jsme v tom až po uši a že nebude tak jednoduché se rozloučit. Dále nám bylo také úplně jasné, že naše situace je prakticky neřešitelná. Nebyla žádná naděje, že

¹¹ Použití obratu „skoro cizí člověk“ je zajímavé, protože sama přiznávala, že náš vztah byl již delší dobu (pokud to nevládné a vlhké okolí Manchesteru dovolovalo) přinejmenším pokročilý. G. D.

bychom se mohli vzít, protože jsem ještě nebyla plnoletá a Gerry měl všeho všudy 200 liber a žádnou práci. Ke všemu se ještě začalo zhoršovat Gerryho zdraví, a protože před dvěma lety málem zemřel na malárii, měl o něj strach dokonce i otec. Strávili jsme celé hodiny zvažováním různých možností a nakonec jsme se rozhodli, že nejlepší asi bude, když se Gerry pokusí získat nějakou práci se zvířaty, a o místa v zoologických zahradách byla nouze vždycky. Přesto se rozhodl napsat do různých zoo a lidem, kteří by mu mohli pomoci.

A tak začalo strastiplné období, kdy Gerry raději odjel do Bournemouthu, aby se vrátil, až něco sežene. Naším jediným spojením se staly dopisy a občasné telefonáty.

V té době jsem dosáhla věku 21 let a otcův souhlas ke sňatku jsem už nepotřebovala, ale Gerry se rozhodl, že nejdřív musí najít práci.¹² Doma vládla pochmurná nálada, a tak jsem byla nadšená, když jsem dostala pozvánku, abych navštívila Gerryho sestru v Bournemouthu. Měla se podruhé vdávat a byla to dobrá záminka, abych se seznámila s rodinou, když už bylo všem jasné, že se s Gerrym vezmeme. Dalo to hodně přemlouvání, než jsem konečně dostala svolení jet na pár dní do Bournemouthu. Durrell přijel až k nám, aby mě mohl vyzvednout. Byl to nádherný výlet.

Bylo už pozdě večer, když jsme dorazili k cíli, a na to setkání asi nikdy nezapomenu. Dosud jsem nikdy nebyla v místnosti, kde by se do krbu přikládalo celými stromy. Kdykoli kus ohořel, někdo prostě postrčil celý kmen o kus dál do ohniště. Zvláštní způsob jak udržet teplo. Obrovský mladý muž, který seděl vedle Margarety, nejevil ani nejmenší známku touhy ztrácet čas a energii štipáním a řezáním dřeva na menší kusy. Bílé stěny pokrývaly barevné koberečky a pohlednice různých míst, která členové rodiny navštívili. Působilo to velmi „bohémsky“. Gerryho sestra Margareta seděla na pohovce v dlouhém

¹² To si myslí všechny potenciální novomanželky. Kdybych se tomu mohl vyhnout, ani by mě nenapadlo nějakou práci hledat. G.D.

kostkovaném županu. Zašklebila se na nás a řekla, že matka šla spát, protože už ji čekání unavilo, že nějaké jídlo máme ve spíži a postele jsou připraveny.

Seděli jsme u krbu, jedli a povídali. Margareta se vyptávala na naše plány do budoucna a hlavně, co budeme dělat, když Gerry nesežene žádnou práci. Jako všichni mladí lidé jsme věřili, že se určitě brzy něco najde.

„Ale co když se nic nenajde?“ ptala se věčně. „Musím se na to zeptat. Gerry, je mi to líto, ale teď ti nemohu vrátit peníze, co ti dlužím. Mám pro vás návrh. Oba byste se mohli nastěhovat do mého domu a bydlet s námi. Matka se stejně chce odstěhovat k bratrovi Lesliemu, takže tady pro vás bude dost místa. Ale nechci vás do ničeho nutit. Klidně si to rozmyslete. Prostě, jestli se vám to bude hodit, tak tady pro vás pokoj bude.“

„No, to záleží na Jacquie. Ne každý chce hned po svatbě bydlet s vyvdaným příbuzenstvem,“ poznamenal Gerry.

Cítila jsem, že je toho na mě najednou moc. Nechtěla jsem se v takovém zmatku rozhodovat.

„Mohu si to ještě rozmyslet?“ ptala jsem se.

„Ale samozřejmě, jak dlouho chceš. Stejně už musíte být oba unaveni,“ řekla Margo a začala přehnaně zívat, „tak půjdeme konečně spát, ne?“

Dlouho jsem nemohla usnout a hlavou se mi honily dojmy z toho dne. Nechtěla jsem vypadat nevděčně, ale vůbec jsem je neznala a možná se nakonec rozhodnu, že si Gerryho vůbec nevezmu.¹³

Pak se mnou najednou Gerry trásl a nabízel mi šálek čaje.

„Nemusíš hned vstávat. Koupelna je připravená a já na tebe budu čekat dole.“

Úmyslně jsem si dala načas se vstáváním i mytím a přemýšlela jsem, jak asi vypadá zbytek rodiny. Věděla jsem, že Gerryho matka je vdova a že Gerry je nejmladší ze čtyř dětí. Všechny mé

¹³ To je ale nesmysl! Rozhodla se hned, když jsme se poprvé setkali a já už jsem dávno byl pouze figurkou v jejích rukách. G.D.

představy o členech této rodiny byly založeny na Gerryho vyprávění a měla jsem hrůzu z toho, že se mám setkat se všemi najednou. Nejstrašnější se zdál starší bratr Larry, ale ten byl bohudíky v zahraničí, takže s ním se alespoň zatím nesetkám. Druhý bratr, Leslie, bydlí jen o kousek dál ve stejné ulici a tomu se asi líbit nebudu.

„Nikdo z naší rodiny nikdy nestrká nos do záležitostí toho druhého, jenom tehdy, když si myslí, že ten druhý dělá něco špatně - což je skoro pořád,“ uklidňoval mě Gerry. Asi by bylo dost nepříjemné bydlet s nimi pod jednou střechou, když se jim nebudu zamlouvat.

Sebrala jsem odvalu a vyrazila dolů. Z obývacího pokoje se ozývaly hlasy, které, když jsem vstoupila, utichly. Gerry rychle přešel ke mně, popadl mě za ruku a táhl mě k drobné starší paní, která stála před krbem.

„To je moje matka,“ řekl.

Byla jsem ohromená. Byla úplně jiná, než jsem si myslela. Místo vysoké a hrůzu nahánějící ženské, jak jsem si ji vždycky představovala, tady byla drobná jemná osůbka s veselýma modrýma očima a stříbrnými vlasy. Usmála se a podala mi ruku.

„Díky bohu, že nejsi blondýnka, zlatíčko,“ řekla čtverácky.

Do pokoje právě vcházela Margareta a všichni najednou vybuchli smíchy. Statečně jsem se zeptala:

„A co byste dělala, kdybych byla?“

„Nic,“ odpověděla paní Durrelová, „jenom se mi ulevilo, že nejsi.“ Teprve později jsem se dověděla, že všechny dřívější přítelkyně jejího nejmilejšího syna byly blondýnky s modrýma očima. Paní Durrelová jim říkala „telátka“ a měla příšernou hrůzu z toho, že by se jedna z nich mohla stát její snachou.¹⁴⁾

Mé setkání s bratrem Leslieem se odehrálo toho dne později. Vřítíl se do obýváku a hledal matku. Zamračil se na mě, otočil se a šel do kuchyně. Gerry ho přivedl zpátky a představil nás.

¹⁴ Moje matka, z důvodu, který je znám asi jen jí samotné, sledovala můj výběr krásných éterických dívek, které jsem přivedl domů, s jistou nedůvěrou. Ve světle věcí příštích by udělala lépe, kdyby více nedůvěry věnovala brunetkám. G.D.

Byl to tmavovlasý muž s pronikavýma modrýma očima a stejně jako zbytek rodiny, s výjimkou Gerryho, nebyl o moc vyšší než já. Rozhodla jsem se, že je to milý člověk.

Ten krásný víkend utekl velice rychle a musela jsem vynaložit veškeré síly, abych se rozloučila a odjela domů. Jela jsem tentokrát sama, protože jsme mysleli, že bude lepší, když se Gerry zatím v Manchesteru nebude ukazovat. Já se pokusím přesvědčit otce, aby změnil názor na náš sňatek, i když to už nepotřebuji.

Bylo to trpké období. Brzy mi bylo jasné, že otce neobměkčím, a nakonec úplně odmítl se o tom se mnou bavit. Gerry byl stále netrpělivější a nutil mě, ať už se konečně nějak rozhodnu. V té době jsem také dostala dopis od Margarety, která mi připomínala, že její nabídka stále platí a že paní Durrellová je ochotná nám finančně pomáhat, dokud Gerry něco nenajde. Bylo mi hrozně. Nechtěla jsem se odcizit otci nebo se postavit proti jeho vůli, ale přesto jsem cítila, že toto je ta pravá příležitost, jak se osvobodit a žít konečně vlastní život.

Z ničeho nic se celá záležitost vyřešila. Otec musel služebně na několik dní odcestovat a zároveň se nečekaně objevil Gerry. Ted' jsem se musela rozhodnout.

Několik hodin jsme zvažovali všechny možnosti a cesty, jak to vyřešit ke spokojenosti všech. Samozřejmě jsme nic nevymysleli. Logicky jsem se snažila přesvědčit Gerryho, že se nemůžeme vzít a žít ze zbytku jeho peněz, ale on měl odpověď na všechno. V úplném zoufalství jsem ho požádala o čtyřicet osm hodin na rozmyšlenou. Strašně jsem chtěla říct ano, ale stále jsem si nebyla jistá, jestli dělám dobře. Neměli jsme peníze a věděla jsem, že otec mi nic nedá, když se vdám proti jeho vůli. Potom tady byla ještě otázka, jestli se k sobě vůbec povahově hodíme. Neměli jsme žádné společné zájmy, a až nás přejde počáteční nadšení ze vzájemného soužití, vznikne z toho trvalý vztah?¹⁵ Měla jsem vlastní, celkem slibnou kariéru, a jestli se

¹⁵ Nikdy jsem nepochopil takové řeči o společných zájmech a trvalém vztahu. Vždyť je tady

vdám, tak je s ní konec. Gerry potřebuje někoho, kdo s ním bude sdílet jeho záliby, bude s ním jezdit po světě a zúčastní se všeho, do čeho se pustí. Na to jsem ještě nebyla připravená¹⁶.1) Na druhé straně byl milým a veselým společníkem a cítila jsem, že se na něj mohu ve všem spolehnout. Začala jsem sama sebe přesvědčovat, že bychom to měli zkusit.

Durrell dodržel slovo a během těch dvou dní se o svatbě ani nezmnínil. Období osmačtyřiceti hodin se blížilo ke konci. Rozhodli jsme se, že půjdeme do kina a na večeři. Když jsme se vrátili domů, byli jsme v dosti povznesené náladě. Bylo už pozdě, všichni spali, a tak jsme měli obývací pokoj jen pro sebe. Dlouho jsme tam seděli a povídali si, ale ne o svatbě. Najednou jsem se cítila velmi unavená a s hrůzou jsem zjistila, že už je pět hodin. Nejvyšší čas jít spát. Vyskočili jsme, a jak jsme se snažili dostat se rychle z obývacího pokoje, nějak jsme se do sebe zapletli. Když jsme se zase pomalu rozpletli, Gerry se mě tiše zeptal: „Tak vezmeš si mě?“¹⁷

Protože v tu ranní hodinu nikdy nedovedu odporovat, odpověděla jsem: „Samozřejmě, že ano.“

Když už jsem se tedy konečně rozhodla, nepřipustila jsem si žádné pochybnosti. Naše manželství bude určitě velmi šťastné, a tak zanikly všechny zdánlivé překážky. K zařízení celé svatby jsme sice měli pouhých 40 liber, ale to mě vůbec neodradilo. Vypracovali jsme podrobný plán. Svatební povolení bude stát asi tři libry, potom musíme zaplatit jízdenky do Bournemouthu a další drobné položky jako taxi, dovoz zavazadel a snubní prstýnky. Tak to by mohlo celkem vyjít. Přirozeně, že nemělo smysl mluvit např. o zásnubních prstýncích nebo svatební cestě, ale ani nám to moc nevadilo, konečně, hlavní je přece svatba.

vaření, uklízení a celá domácnost. Mají snad dívky ještě nějaké jiné zájmy? G.D.

¹⁶ Ha, ha. G.D.

¹⁷ Toto je pozoruhodně chladný popis toho, co budu vždycky považovat za velice choulostivou scénu. Ale protože mě žena přesvědčila, že přece nechceme, aby tato kniha byla zakázána, zatáhnu diskrétně závěs a zůstanu u této poznámky. G.D.

V obavách před blížícím se návratem otce jsme se rozhodli pro rychlý ústup do Bournemouthu, kde se můžeme nechat oddat. Když budeme bydlet v Bournemouthu, bude to pro mě jako svatební cesta.¹⁸

Nikdy jsem se nezajímala o činnost odborů, ovšem hrozba stávkový železničářů nás přinutila zrychlit přípravy na útěk.

Příštích dvacet čtyři hodiny jsme se snažili sbalit všechnu můj majetek - knihy, noty, desky a ještě všechnu veteš¹⁹

kteřou tady nashromáždil Gerry - do nejrůznějších beden, které se daly použít. Uprostřed toho všeho jsem začala pochybovat, že vůbec někdy odjedeme. Objednali jsme dva taxíky na příští den brzy ráno. Modlili jsme se, aby se do nich všechny ty krámy vešly. Měli jsme už připravenou řadu kufrů, beden a tašek, ale pořád ještě zbývalo hodně věcí, které jsme museli do něčeho dát. V zoufalství jsem začala vyrábět balíčky z hnědé lepenky, a když jsme balili poslední věc, byly tři hodiny ráno.

Během tohoto horečnatého dění moje nevlastní matka postupně přicházela o svůj klid, protože to bude ona, kdo přijde otci první do rány, až se vrátí.

„Neboj se, nechala jsem tady pro něj dopis, ale musíš mu ho dát dřív, než se po mně začne shánět. Možná, že nebude tak zuřit.“

Přirozeně ji to moc neuklidnilo.

„Všechno sved’ na mě,“ radila jsem jí s přesvědčivostí odjíždějícího. „Řekni mu, že jsem byla tvrdohlavá a nechtěla jsem tě poslechnout. Hlavně nezapomeň zdůraznit, jak jsi mě prosila, abych nic nedělala proti jeho vůli a abych počkala do jeho návratu a řekla mu všechno sama.“ Vůbec mi nezáleželo na tom, co si vymyslí. Nechala jsem to na ní.

Nevím, jak je možné, že jsem se ráno po tříhodinovém spánku

¹⁸ Tato věta svědčí o tom, že jsem ji vlastně v poslední minutě zachránil ze spárů primitivního vesnického života, který vládne všude severně od pomyslné čáry mezi Londýnem a Bristolem. Důkazem toho je, že jen život v Bournemouthu by pro ni byl jako svatební cesta. G.D.

¹⁹ Silně protestuji proti slovu „veteš“. Opravdová lebka mandrila, několik ju-ju panenek a velice zvláštní a zajímavý püllitr, který, když se z něj pilo, zahrál „Bože, ochraňuj krále.“ Tohle přece nemůže normální člověk považovat za „veteš“. G.D.

vyhrabala z postele. Nacpali jsme se do čekajících taxíků a vyrazili. Bylo to neradostné ráno, šedivé, zamračené a vlhké a vůbec nevhodné pro útěk milenců. Ale mě už nezajímalo nic, jenom se dostat do toho zatraceného vlaku.

Po dlouhém pátrání na nádraží se Gerrymu konečně podařilo odchytit jednoho z těch vyhýbavých tvorů - nosiče. Nebyl ani mladý a silný, ani v dobré náladě, ale měl vozík, na který naskládal všechno naše harampádí, velkoryse minul zavazadlovou váhu a rachotil k nástupišti na Londýn.

My dva jsme tvořili zadní voj, ověšení papírovými balíčky a vysokou stojací lampou. V tu ranní hodinu jsme asi vypadali zvláštně, protože naše přítomnost mezi všemi těmi úředně vyhlížejíci postavami vzbudila mírný rozruch.

Starší průvodčí, který sledoval naše plahočení, ukázal nosiči, kam uložit zavazadla. Když jsme se k němu přiblížili, smutně se na nás zadíval.

„Vy máte před svatbou, co?“ zeptal se.

Bojovala jsem se všemi svými balíčky a jenom jsem hlesla: „Ano.“

„Bůh vám pomáhej,“ řekl a zamával praporkem.²⁰

²⁰ Zdá se, že pomohl. G.D

II.

V porovnání s pochmurností, kterou jsme opustili, byl náš konečný příjezd do Bournemouthu úžasný a setkání s lidmi, kteří neměli nic ani proti nám ani proti našemu sňatku, bylo ohromnou úlevou. Celá rodina nás přišla uvítat a všichni překypovali nadšením a jeden druhého překřikovali, aby upoutali naši pozornost. Paní Durrelová nám oznámila, že právě obdržela dopis od Larryho, který byl služebně v Jugoslávii, že kupodivu i on s celou záležitostí souhlasí. Margo namítala, že na Larryho názoru teď už stejně vůbec nezáleží, ale přesto se mi zdálo, že jeho souhlas je jakoby zpečetěním našeho osudu, a bylo příjemné mít svolení hlavy rodiny.

„Ted' nám řekni, drahoušku,“ obrátila se paní Durrelová ke Gerrymu, „jak si tu svoji svatbu vlastně představuješ.“

Jacquie i já si myslíme, že by měla být co nejdřív. Co kdyby se její tatík objevil s kulovnicí,“ řekl Geny.

Takže příští den byl přípravný den svatby a všichni členové rodiny se rozběhli do Bournemouthu, aby zařídili vše potřebné. Gerry a já jsme vyrazili do oddacího úřadu, kde se nám věnovala velmi půvabná paní, která však i přes předložený rodný list odmítala uvěřit, že už mi bylo dvacet jedna let. Dohodli jsme se, že vlastní obřad se bude konat 29. února. Margareta sama sebe zvolila velitelkou zásobování a slíbila, že obstará všechny dobroty včetně svatebního koláče. Paní Durrelová a Leslie se zavázali, že na tu slávu zajistí dostatek pití. Když jsme oznámili, že budeme oddáni za tři dny, místo nadšení se všichni zděsili. Jak to máme proboha všechno stihnout?“

„Žádné starosti, všechno dobře dopadne,“ uklidňoval je Gerry.

Zoufalá Margo vyrazila z domu. Ještě vykřikla, kde se sejdeme o půl čtvrté na svačinu, že bude určitě potřebovat načerpat nové síly po boji o svatební koláč. Samozřejmě, že přišla pozdě, ale

když se objevila, jenom zářila a posadila se s výrazem naprostého sebeuspokojení.

„Tak jak jsi dopadla, Margo,“ ptal se Gerry.

„To jsem si užila,“ oddechla si Margo. „Přesvědčit tu zatracenou pekárnu, aby připravili svatební koláč během čtyřiaadvaceti hodin.“

„Pokračuj, co se stalo?“

Margo tedy s úsměvem vešla do pekárny a objednala jednoposchodový svatební koláč.

„Prosím, madam, a na kdy to bude?“

„Na pondělí,“ odpověděla Margo.

„Cože,“ zalapal po vzduchu prodavač, „ale to je nemožné.“

Já vím, že je to velice krátká doba, ale je to poněkud zvláštní svatba, velmi romantická. Víte, oni uprchli.“

A to vykonalo své. Brzy se o tom dozvěděli všichni v obchodě a tvářili se šťastně, že se mohou zúčastnit takového dobrodružství.

„To je krása!“ Jak neobvyklé!“ „O takových věcech člověk často čte v novinách, ale ani ve snu by mě nenapadlo, že by se něco takového mohlo dít v našem městě a že já bych o tom věděla.“

„Nakonec,“ uzavřela to se smíchem Margareta, „mi slavnostně slíbili, že dort včas dodají, a já jsem musela slíbit, že vám vyřídím gratulace.“

Za odměnu jsme jí objednali několik velkých kusů šlehačkového dortu, které Margareta bez okolků zhltila.

„A teď, Gerry, co třeba snubní prstýnky,“ navrhla Margareta, které se opět vracely síly. „Pojďme se po nějakých podívat.“

Nakonec jsme se dohodli na skromných, tenkých, osmiúhlých zlatých prstýncích, které, jak nás upozorňoval velmi praktický prodavač v klenotnictví, se nebudou nosit dobře, pokud bude madam vykonávat domácí práce. Ale mně se líbily, a kdo ví, možná, že si časem budeme moci dovolit koupit jiné²¹.

²² Už tady můžete vidět projevy její chtivosti, a to jsme měli teprve před svatbou. G.D.

Většina našich penízků se už rozkutálela. V posledním záchvatu marnotratnosti jsme se nacpali do taxíku a cestou jsme se ještě zastavili a objednali květiny - kytici pro mě a něco na výzdobu domu. Atmosféra byla šílená. Všichni byli vzrušení a rozčilení. Gerry a já jsme tím ale procházeli jako starý manželský pár, všechno jsme přijímali klidně, jako by to byla samozřejmost.

Další dva dny byly věnovány posledním úpravám malého bytečku. Ačkoli to byl malý pokojík v zadní části domu, byl opravdu půvabný s výhledem do velké zahrady, a v dálce byla vidět vršeem pokrytá Hlava svaté Kateřiny. Divocí holubi a další ptáci poletovali kolem borovic a já jsem se cítila jako na vesnici. Margo nám pokojík zařídila jednoduchým nábytkem, ale bylo tam velice útulno, zvláště když jsme rozdělali oheň v malém krbu. Pokoj byl právě tak velký, aby se do něj vešla manželská postel, stolek, jednoduchá skříň, skříňka se zásuvkami a jedno křeslo ke krbu. Bylo příjemné nastěhovat všechny naše věci do vlastního pokoje, i když Gerry byl nervózní kvůli svým knihám. To Margo brzy vyřešila, protože objevila knihovnu, která se přesně hodila na skříňku se zásuvkami, dále nás ještě vybavila malinkým nočním stolkem a lampou. Nebylo třeba se strachovat, že nemáme dost místa na vaření, protože všichni zatím budeme jíst v přízemí.

Uprostřed tohoto pozdvižení vešel Margaretin první manžel Jack Breeze.

„Právě tebe potřebujeme,“ řekl Gerry. „Zítra se bereme, proč bys zrovna ty nemohl být mým svědkem nebo jak se tomu říká. A mimochodem, toto je osoba, se kterou se zítra ožením,“ dodal a postrčil mě dopředu.

„Ubožátko,“ řekl Jack, „jak ty ses zapletla s Durrelovým?“ Zvedl jedno chlupaté obočí a zeptal se: „Ale nemuselas, nebo jo?“ a potom se rozchechtal.

„Samozřejmě jsem k dispozici, Gerry. To bych si nenechal ujít za nic na světě, ale doufám, že neočekáváš svatební dary. Se všemi svými závazky, dětmi a ženami si nemůžu dovolit vyhazovat své těžce vydělané peníze za nějaké nesmysly pro

vás.“

Brzy jsem si zvykla, že Jack ze sebe vždycky dělá žebráka, teď už je z toho rodinný vtip, a jako každý, o kom se předpokládá, že je držgrešle, byl i on štedrá duše.

V neděli večer jsme uspořádali malou oslavu místo obvyklého mládeneckého loučení se svobodou, takže druhý den se na oddací úřad dostavila poněkud společensky unavená skupinka. Byl to bezpochyby nejpochemnější den, šedivý a blátivý.

Museli jsme vypadat podivně, protože na první pohled bylo jasné, že ani já ani Gerry nemáme pro tuto příležitost nové šaty. Na utrácení už nezbyly peníze, a tak jsme museli vystačit s tím, co jsme měli. Přesto jsem se držela starého přísloví: něco starého (můj kabát), něco nového (nylonky), dárek od přítele, něco vypůjčeného (halenka od Margarety) a něco modrého (šátek). Durrell vypadal docela čistě a vyžehleně a dokonce si vyleštil boty, což je velice překvapivý úkaz.²²

Obrad byl celkem krátký. Pamatuji si, že jsem se divila, do čeho se to proboha zaplétám, ale včas jsem se vzpamatovala a souhlasila, že si беру Geralda Malcolma Durrella za svého zákonného manžela, a brzy všechno skončilo a vraceli jsme se domů. Gerry se usmál a stiskl mi ruku.

„Už nemůžeš couvnout,“ řekl, „už jsem tě dostal.“²³

Ačkoliv naše oslava nebyla moc početná, nic jsme nezanedbali. Nechyběly ani proslovy, ani přípitky a slíbený koláč, který byl včas dodán, byl rozkrájen a rozdělen. Všechno proběhlo v atmosféře škádlení a žertování a všichni jsme se dobře bavili.

O nějaké svatební cestě nepadla ani zmínka, protože už na ni nezbyly peníze, ale mě to netrápilo a byla jsem docela šťastná,

²² Takový druh jedovatých poznámek je nejzlobnější prvkem každého manželství. Tvzení, že si nikdy nečistím boty, je naprosto chybné. Mohu to dokázat tím, že dny, kdy si během roku čistím boty, mám poznamenané v kalendáři. A toto je předpověď manželského života: několik nevinných připomínek věští lavinu kritiky a okřikování, a člověk se tomu dobrovolně vystavuje. G.D.

²³ Nechci být bezcitný, jsem připraven, když mě někdo štípne, přiznat, že mě klame paměť, ale mám silný pocit, že to, co jsem řekl, bylo: „Už nemůžu couvnout, už jsi mě dostala.“ G.D.

že náš budoucí život se bude točit kolem našeho pokojíku a rodiny Durrellových. Samozřejmě, že naše radosti byly nenáročné, ale nikdy jsme se nenudili nebo se necítili o něco ochuzeni. Byly tam hromady knih ke čtení, krásná příroda k procházkám a milý Jack Breeze nás obdaroval starým rádiem.

Byli jsme s penězi úplně na dně, a tak jsem musela vzít situaci do svých rukou a pomoci Gerrymu vymyslet nějaký plán. A co bylo nejdůležitější, musela jsem přehodnotit naše výdaje. Dosud měl Gerry dvě vášně, cigarety a čaj, a já jsem byla rozhodnutá, že se jich za žádných okolností nebude muset vzdát. Prvním velkým problémem bylo najít Gerrymu práci. Všechny jeho snahy získat práci v Anglii nikam nevedly, a tak jsme se rozhodli, že to zkusíme i dál, třeba v Africe v nějakém národním parku, a nebo se odstěhujeme do Austrálie. Protože jsme si nemohli kupovat noviny, které publikují inzeráty s volnými místy, každý den jsme putovali do čítárny Ústřední knihovny. Vhodných míst, jež by se hodila pro Gerryho, který neměl ani vysokoškolské vzdělání ani obchodní kursy, nebylo pravda mnoho, ale věřili jsme, že se brzy objeví něco z oblasti práce se zvířaty. Kromě toho jsme vytvořili seznam všech zoologických zahrad v Austrálii, Americe a Kanadě a během několika příštích týdnů jsme rozeslali hromadu dopisů se stručným popisem dosavadních Gerryho výsledků, které nebyly na tak mladého muže vůbec zanedbatelné. Potom začaly týdny napětí, kdy jsme čekali na odpovědi. Kupodivu, jen málo zoologických zahrad mělo tolik zdvořilosti, aby odpověděly, ale stejně nám nemohly nic nabídnout. Tato investice byla úplně ztrátová. Nebyla jsem nešťastná, spíš jen trochu vzteklá, a tak jsme pokračovali s naším zíráním do novin.

V této době se objevil bývalý Gerryho společník a zeptal se nás, jestli bychom se nechtěli starat o přímořský zvěřinec, který vede v Margate. Nemůže si dovolit platit nám mzdu, ale uhradí nám jídlo, bydlení a výdaje za cestovné. Při pomyšlení, že bude opět pracovat se zvířaty, skákal Durrell radostí.

„A nakonec,“ řekl, „to bude i dobrá škola pro tebe.“

„Ale já o chovu zvířat nic nevím,“ protestovala jsem.

„Tak se to brzo naučíš.“

Malá zoologická zahrada byla součástí přímořského zábavního parku. Polovinu tvořilo akvárium a polovinu zvířata. Brzy jsem byla hluboce zabraná do loupání banánů a pomerančů, odstraňování pecek z třešní, krmení mláďat z láhve, prostě jsem byla tvrdě seznámena s chovem zvířat. Teď si uvědomuji hloubku myšlenky, že ženu by nikdy nic neměl učit vlastní manžel. Neušetřil mě ničeho.²⁴

„Nemohu pořádně vyčistit hnůj ze dna této klece,“ stěžovala jsem si.

Ačkoliv to byla namáhavá a vyčerpávající práce, za nic bych ty tři týdny nevyměnila a začala jsem vnímat kouzlo chovu divokých zvířat. Přesto mi ale nebylo smutno, když jsme opět odjížděli do Bournemouthu.

Mezi porcováním ovoce a čištěním klecí jsem měla čas zaměřit se ve svých myšlenkách na naši budoucnost a začal ve mně klíčit plán. Larry Durrell byl celkem úspěšný spisovatel a vždycky pobízel do psaní i Gerryho. Jestliže jeden Durrell může psát a vydělávat tak peníze, proč by to druhý neměl zkusit? A tak začal „přesvědčovací proces“. Chudák Durrell trpěl. Celé dny jsem mluvila stále o tom, že má pro někoho něco napsat.

„Ale já psát neumím, alespoň ne tak jak Larry.“

Jak můžeš vědět, že neumíš psát, vždyť jsi to ještě ani nezkusil.“ Tak v naprostém zoufalství začal ubohý Gerry něco psát.

„A o čem mám vlastně psát?“

„No přece o svých výpravách.“

„Koho to proboha zajímá?“

„Mě, a pusť se do toho.“

Larry byl právě se svou ženou Evou v Anglii. Cekala první dítě, a tak se rozhodli, že pro ni bude lepší родit v Anglii než v Jugoslávii. Ačkoli mě setkání s géniem rodiny naplňovalo posvátnou hrůzou, musím uznat, že Larry byl daleko milejší, než

²⁴ Po pravdě absolvovala jen velmi povrchní zácvik, ale ženy tyhle věci rády přehánějí. G.D.

jsem si ho představovala. Byl malý a silný. Na první pohled Durrell, s durrellovským půvabem a humorem, i když daleko vytríbenějším a uhlazenějším. Oba dva, Lany i Eva, ke mně byli moc milí a laskaví a Larry byl velice znepokojen tím, že Geny nemůže najít práci.

„Tak proč, prosím tě, nenapišeš knihu o jedné ze svých šílených výprav. Alespoň bys pro změnu vydělal nějaké peníze. Vždyť Britové prostě milují příběhy o chlupatých zvířatech a džunglích. Je to tak jednoduché, máš hromadu materiálu, tak co ještě chceš?“

Bylo jasné, že Gerrymu se v tomto rozhovoru pokračovat nechce, ale cítil na sobě můj upřený pohled.

„Možná bych mohl napsat knihu o svých třech výpravách, ale stejně to bude příšerné,“

„Můj drahý chlapče, to snad nemyslíš vážně, nacpat tři výpravy do jedné knihy,“ zděsil se Larry. „Ty musíš být blázen. To je přece jasné, tři výpravy, to jsou tři knihy.“

„Ale já si opravdu myslím, že to nepůjde. Vždyť víš, že nemám se psaním žádné zkušenosti. S tebou je to něco jiného, ty píšeš rád a děláš to už kolik let, ale mě nebaví napsat ani dopis. Zeptej se matky, kolikrát jsem jí napsal, když jsem byl pryč.“

„To vůbec není stejné. Zkus to a uvidíš. Jsem ochotný si přečíst prvních pár kapitol a upřímně ti řeknu svůj názor, i když toho o knihách o zvířatech moc nevím. Taky tě rád seznámím se svým nakladatelstvím Fabers. Dobře ti radím, vůbec se nezdržuj s agenty, ti podvádějí, chtějí peníze doslova za nic a zbavíš se jich teprve, když máš úspěch.“

Na první pohled bylo jasné, že Durrell nebyl těmito dobrými radami vůbec nadšený, ale já už jsem se rozhodla, že to musí aspoň zkusit. O pár dní později jsme v rádiu poslouchali vyprávění o životě v Západní Africe. Durrell jenom úpěl, a tak jsem se ho zeptala: Jestli si myslíš, že můžeš napsat něco lepšího než je toto, tak proč nenapišeš pro B.B.C. povídku o Západní Africe ty?“

„To je úplně jiné psaní, než co myslí Larry, chápeš?“

„Samozřejmě že to chápu, ale pro začátek to můžeš zkusit. Je to také způsob, jak vydělat peníze,“ nevzdávala jsem to.

„A o čem mám vlastně psát?“

To už mi docházela trpělivost.

„Netvař se tak poraženecky, Gerry, alespoň to zkus. Celé hodiny mě baviš historkami o Afričanech a všech zvířatech, která jsi kde posbíral. Tak proč to nezkusit s posluchači. Slib mi, že to zkusíš. Určitě je to lepší než tu tak pořád hnít.“

Několik dalších dnů o tom nepadlo ani slovo, potom jsem slyšela Gerryho, jak se ptá Margo, jestli by mu někdo z jejích známých mohl půjčit psací stroj.

„Vím, že Jack má nějaký starý křáp. Řekni mu sám, až se vrátí. Když uvidí, že ho potřebuješ, abys vydělal nějaké peníze, určitě ti ho půjčí.“

Najednou Durrell cítil, že nemůže čekat, až se Jack vrátí, a že potřebuje psací stroj teď hned. Nájem stál třicet liber za týden, a ty jsme právě neměli. Nakonec jsme se museli zbavit několika Gerryho knih, z nichž některé byly dost cenné. Prodej věcí Gerrymu tak drahých ho ještě popohnal. Začal si psát poznámky o cestách do Afriky a zpracoval si seznam různých příhod, které by se hodily jako náměty pro rozhlasové povídky.

„Už to mám,“ oznámil mi jednou ráno důležitě, „napíšu o chlupaté žábě a o tom, jak jsem ji chytil. Jenom nevím, kolik slov se vejde do čtvrt hodinové povídky.“

„To se dá určitě nějak zjistit.“

Věděli jsme, že někde v domě leží výtisk Ročenky spisovatelů a umělců, který původně patřil Larrymu. Konečně opět spatřil světlo světa díky paní Durreellové, která si ho i s ostatními knihami přestěhovala do Leslieho domu. Zavřený v našem pokojíku a podporovaný nekonečnou řadou šálků čaje se Durrell vrhl do Lovu chlupaté žáby a každá hotová stránka mi byla předána ke schválení a opravě mnoha pravopisných chyb. Je zajímavé, že i přes speciální vzdělání měli všichni Durreellové problémy s pravopisem a velkou pýchou paní Durreellové, která kdysi chodila jen do malé americké školy v Indii, bylo, že znala

správný pravopis jmen všech svých nákladně vzdělaných potomků. Brzy jsem se zcela zabrala do povídky o podivném obožživelníkovi se silnými, vlasům podobnými vlákny na zadních nohách, kterého Gerry našel, ulovil a přivezl do Londýnské zoologické zahrady, a nedočkavě jsem čekala, až z psacího stroje vypadne další stránka. Abych ušetřila čas a Gerryho dva prsty, zavedla jsem jednoduchý způsob opravy pravopisných chyb. Správné slovo jsem napsala na lepicí papírek, kterým jsem pak přelepila ostudnou zkomoleninu. Byla to únavná práce, ale nakonec jsme tu pitomou povídku dokončili, a už nám zbývalo jen ji odeslat do literární redakce B.B.C. v Londýně a doufat. Naše obvyklé číhání na příchod pošty získalo pikantní příchut', alespoň pro mě. Durrell se tvářil, jako že se ho to netýká.

Jednou ráno, bez zjevného důvodu, mi Durrell řekl: „Proč se nenecháš ostříhat? Už mě nebaví se na tebe dívat. Vypadáš jako mánička.“ Dřív než jsem mohla cokoli udělat, on a Margo mě zatahli do koupelny, zamávali nůžkami a pustili se do mých bohatých kadeří. Úplně odmítli vzít v úvahu mé protesty a ani mi nedovolili podívat se do zrcadla. A stříhali a stříhali, až jsem měla pocit, že jsem holohlavá. Konečně byli se svým výkonem spokojeni a dovolili mi podívat se do zrcadla. K mému velkému údivu byl účes docela slušivý a můj krátký sestřih později proslavila Audrey Hepburnová v Krasavici Sabrině. Od té doby se mnoho lidí pokusilo mě přemluvit, abych si opět nechala narůst dlouhé vlasy, ale Durrell o tom nechtěl ani slyšet, a když se dívám na své staré fotky, tak se mu ani nedivím.

„Doufám, že si uvědomuješ, že Larrymu také spoustu věcí zamítli, tak se, prosím tě, neupínej na jednu krátkou povídku,“ snažil se mě utěšit můj drahý choť.

Konečně to přišlo, nebyl to jen lístek se zamítnutím, ale překrásný dopis od nějakého pana Radleye, který žádal Gerryho, aby mu ohledně té povídky zavolal. Vříteli jsme se do Leslieho domu, abychom každému ten dopis ukázali a také abychom si mohli zatelefonovat. Nechtěli jsme tomu ani věřit. Nejen že se

jim povídka líbila a chtěli ji brzy vysílat, ale chtěli, aby ji Gerry přečetl sám.

Vysílání bylo velice úspěšné. Každý Gerryho ujišťoval, že je rozený hlasatel, a kdyby mohl tak výborných povídek napsat víc, literární redakce by o ně měla velký zájem. A co mě potěšilo ještě víc, byl šek na patnáct guineí. To Durrella konečně přesvědčilo, že Larryho nápad nebyl úplně zcestný a že by měl zkusit napsat knihu o své první výpravě do Afriky. Už měl vhodný název - Přetížená archa - teď už zbývalo jen tu ztracenou věc napsat.

A tak pro nás dva začalo poněkud zvláštní období. Protože Durrell zjistil, že je pro něj daleko jednodušší psát v noci, když ho nic neruší, rozhodl se pro noční život a náš vztah byl vystaven těžké zkoušce. Byli jsme zavřeni ve velice malém prostoru. Já jsem neobyčejně lehký spáč a budí mě i ty nejslabší zvuky. Ale potřebovali jsme peníze, a tak jsem se musela přizpůsobit. Právě když naše skrovné úspory byly úplně vyčerpány a my jsme se museli rozloučit s psacím strojem z půjčovny, objevil se náš zachránce Jack a půjčil nám svůj přenosný psací stroj až do dokončení celého díla. Protože tento stroj byl daleko tišší než ten z půjčovny, byla jsem Jackovi dvojnásobně vděčná.

Durrell na knize pracoval tak, jak jsem ho ještě v životě pracovat neviděla. Každé ráno jsem našla hromádku stránek, které čekaly, až je přečtu a opravím. A kniha se pomalu začínala formovat. Oba jsme byli posedlí nadšením a já jsem zjistila, že jsem úplně zabraná do čtení, i když jsem knížky o putování za zvířaty nikdy neměla moc ráda. Nepodobalo se to ničemu, co jsem dosud četla, a postupně se mě zmocňoval pocit, že by nám to mohlo přinést kopu peněz. Tak jsme pokračovali den co den a začalo to vypadat, jako by Gerry psal dvoudílný román Jih proti Severu.

„Kolik slov to má mít, Gerry?“ zeptala jsem se jednou ráno.

„Myslím, že asi šedesát tisíc.“

„Neměla bych je už radši začít počítat?“

„Dobře, když se ti chce.“

„Gerry,“ řekla jsem později, „měl bys už končit, už jsi napsal šedesát pět tisíc.“

„To je skvělé. Zítra dostaneš poslední kapitolu.“

Pak bylo třeba sešít všechny stránky mezi desky z tvrdého papíru, nalepit štítek s titulem, Gerryho jménem, adresou a počtem slov a zabalit to do úhledného balíčku. Podle Larryho rady jsme knihu poslali na adresu pana Alana Pringla do vydavatelství Fabers s doprovodným dopisem, který mu měl připomenout, o koho vlastně jde. S důvěrou jsme balíček svěřili Královské poště. Oba jsme byli tak unavení a vyčerpaní, že jsme teď chtěli jen spát a na celou věc zapomenout. Stejně nás Larry varoval, že to bude trvat několik týdnů, než se nakladatelství ozve.

V této době se objevily dvě možnosti zaměstnání, jedno v Ugandě u Správy divoké zvěře a druhé v Chartúmském muzeu v Súdánu. Nehledě na své dílo začal Gerry jednat s oběma institucemi. Ihned zamítl místo v Súdánu, protože minimálně dva roky by mě tam nemohl vzít s sebou. Místo v Ugandě se zdálo být slibné a Gerry byl přesvědčen, že ho dostane. Ovšem pouze do té doby, než se opět dostala k moci konzervativní vláda, která přijala různá ekonomická opatření, a Gerryho naděje na místo se rozplynuly prakticky ze dne na den. Gerry zuřil, ale já jsem si ho vesele dobírala. Copak by se chtěl stát hlídačem divé zvěře, když se z něj může stát slavný spisovatel?

„O to nejde,“ tvrdil, „kdo ví, jestli tu knihu vůbec přijmou, a když ano, tak z toho bude jen pár liber.“

„Uvidíme,“ řekla jsem neochvějně.

Po šesti týdnech z Fabers konečně napsali, že kniha se jim velmi líbí a jestli by je Gerry mohl navštívit ve věci dalšího jednání. Ale to nebylo tak jednoduché, protože nás opět tlačil nedostatek potřebných fondů, takže začala zdoluhavá korespondence. Po nekonečném smlouvání se konečně dohodli, že Fabers zaplatí švýcarského kreslíře, který provede ilustrace, že si ponechají autorská a překladatelská práva atd. a že při podepsání smlouvy

zaplatí předem 25-50 liber a při vydání dalších 25. S nechutí Gerry nakonec s tímto obnosem souhlasil, protože už ho unavovalo věčné psaní dopisů a zároveň byl nedočkavý a přál si, aby už kniha vyšla.

Zatímco jsme čekali na ten slavný den, museli jsme z něčeho žít. Gerrymu se podařilo s nově nabytým nadšením vytvořit několik článků pro různé časopisy a pár rozhlasových povídek. Přesto jsme byli finančně stále na dně. Měli jsme nepříjemný pocit, že Larry možná neměl v případě literárních agentů pravdu. Rozhodli jsme se navštívit Larryho vlastního agenta, pana Spencera Curtise Browna, a požádat ho o radu.

Jednání jsme samozřejmě zahájili opět dopisem, kde jsme stručně vylíčili náš případ a požádali jsme ho, zda by si mohl knihu přečíst. Pan Curtis Brown odpověděl téměř obratem a žádal nás o kopii rukopisu. Tu jsme získali od Faberse. O několik dní později jsme obdrželi další dopis - mohl by Gerry navštívit pana Browna v Londýně? Opět jsme přepadli Leslieho dům, abychom si zadarmo zatelefonovali. Výlet do Londýna jsme si nemohli dovolit a trvala jsem na tom, aby to Gerry panu Curtisovi Brownovi řekl. Celá rodina čekala nedočkavě v obývacím pokoji na výsledek Gerryho telefonátu.

„Představte si,“ vtrhl do pokoje. „Už se nemůže dočkat, aby mě poznal, a tak mi posílá peníze na cestu.“

To bylo fantastické a bylo to úplně poprvé, kdy nám někdo dal hmatatelný důkaz toho, že důvěřuje Gerryho schopnostem. Dostali jsme od něj šek nejen na zaplacení jízdenek, ale na celých 120 liber. A to od člověka, který patřil do spolku nenáviděných literárních agentů a který na Gerryho práci ještě nevydělal ani penny.

„Nejraději bych si nakopal, že jsem uvěřil Larrymu a neobrátil se rovnou na literárního agenta,“ nadával si Gerry. „Byl jsem blázen, ale patří mi to, teď už to znovu neudělám, i kdyby mě Curtis Brown měl odmítnout.“

Durrell trval na tom, abych s ním jela do Londýna. „Vždyť sama víš, že si nikdy nic nezapamatuju. Určitě zapomenu i jméno toho

člověka.“

Po téměř osmnácti měsících strávených v malém pokojíku v Bournemouthu pro mě cesta do Londýna znamenala nezměrný přepych.

„Teď se rozšoupneme a vezmeme si taxi. Stejně nevíme, kde je Henrietina ulice, a k našemu dobrodinci nesmíme přijít pozdě.“

Kanceláře Curtise Browna byly hned vedle Covent Garden Marketu ve velmi starobylém domě. Osobní kancelář Spencera Curtise Browna byla v přední části budovy a byla světlá a prostorná. Bylo mu mezi čtyřicítkou a padesátkou, měl zrzavé vlasy a vojenský knírek.

Jsem velmi rád, že vás oba poznávám. A teď si pohovoříme o vašem problému.“

Kniha se mu očividně velmi líbila a myslel, že by se mohla stát výnosným zdrojem příjmů, pokud se s ní správně naloží.

„Pokud ještě Fabers nic nepodnikl ohledně amerických práv, dovolíte mi, abych knihu ukázal svému americkému příteli, se kterým dnes večeřím? Dřív než něco podniknu, musím samozřejmě získat souhlas od Faberse. Ale nechte to na mně, drahý chlapče, uvidíme, co se dá dělat.“

Naše díky za šek odmítl.

„To nestojí za řeč,“ opakoval.

Po návratu do Bournemouthu jsem musela ulehnout se zákeřnou chřipkou. Litovala jsem sama sebe a nenáviděla celý svět včetně všech jeho obyvatel. Slyšela jsem, jak někdo utíká po schodech. Dveře se rozletěly. Byl to Gerry.

„Nesu ti medicínu, která tě určitě postaví na nohy,“ řekl a strčil mi pod nos telegram.

Americká prava prodána zaloha 500 liber gratuluji Spenser.

Tím začala naše cesta.

III.

Durrell, povzbuzený Spenserem Curtisem Brownem, se pustil do své druhé knihy, tentokrát o cestě do Britské Guyany. Spenser docela rozumně navrhoval, aby Gerry napsal další knihu, i když Přetížená archa ještě nevyšla. Bude-li mít úspěch, bude to dobrý tah, mít připravenou další knihu pro okamžitou publikaci. Podle kontraktu má Fabers přednostní právo na novou knihu a my jsme se pevně rozhodli, že nám bude muset dát daleko vyšší zálohu.

Zdálo se, že nám osud přeje, a po dvou letech škodlení a šetření jsme si konečně mohli vydechnout. Nová kniha Tři dobrodruzi je velice lehkomyšlný příběh a podle mého názoru je přeplněný klukovským humorem, ale Spenserovi se líbil. Tentokrát jsme přemluvili známou, aby nám text přepsala na stroji, takže odpadlo pipání s přelepováním chyb. Opět byl zaveden noční systém práce. Písařka držela krok s Gerryho tempem a za šest týdnů a pár dní byla celá kniha hotova. Naše sebedůvěra ještě vzrostla, když Přetížená archa získala Cenu Knižní společnosti a noviny Daily Mail ji zvolily knihou měsíce. Bez ohledu na tohle všechno odmítl Fabers vyplatit částku, kterou navrhl Spenser Curtis Brown jako vhodnou zálohu na Tři dobrodruhy a po smířčím řízení se nadšeně nabídl Hart Davis, že si Gerryho vezme na starost. A tak začala naše dlouhá a šťastná spolupráce s Rupertem Hartem Davisem a Ralphem Thompsonem, který od té doby ilustroval skoro všechny Gerryho knihy.

Peníze se jen hrnuly, alespoň to tak vypadalo, a tak jsme mohli začít vážně uvažovat o výpravě za zvířaty. Dostalo se mi té cti, že jsem mohla rozhodnout, do které země to bude. Z neznámých důvodů mě vždycky fascinovala Argentina, a tak jsem bez přemýšlení vyhrkla, že to bude to správné místo.

Durrell samozřejmě při pomyšlení na Jižní Ameriku šlel nadšením a snil o tom, že do programu zahrneme i Chile a

možná i Paraguay. Bratr Larry nás varoval, že všechno, co se týká Jižní Ameriky a obzvláště Argentiny, musí být projednáváno na nejvyšší diplomatické úrovni. Sám poznal vášně Jihoameričanů pro úředního šimla, když tam působil jako zástupce britského konzula.

„Konečně budeš mít možnost si sama zkusit, co vlastně příprava na takovou cestu představuje,“ oznámil mi Durrell, „takže ti ponechávám výsadu psaní dopisů.“

„Díky,“ odpověděla jsem, „jsem ti opravdu vděčná.“

Během příprav na cestu psal Gerry třetí knihu Bafutští slídlilové. Byl asi v polovině. Spenser Gerrymu radil, že se mu určitě hned po návratu z dlouhé cesty nebude chtít psát, a Hart Davis byl nedočkavý, aby mohl uspokojit poptávku po Durrellových knihách, které nám přinášely spoustu milých penízků.

Věci se daly do pohybu. Zjistili jsme, že při psaní třetí Durrellovy knihy, organizování výpravy a zařizování hromady dalších věcí si už sami nevystačíme. Zoufale jsme potřebovali sekretářku. Ale byl problém sehnat někoho natolik bláznivého, aby se s námi dal do spolku. Jeden ruský přítel se o tom doslechl a přišel nás zachránit.

„Známa vede malou školu pro sekretářky. Přicházejí k ní děvčata, aby si vylepšila těsnopis. Mám pocit, že se jí často ptají, jestli neví o nějaké práci.“

„Ale já nechci nějakou ztřeštěnou holku bez špetky rozumu,“ upozorňoval ho Durrell, „potřebuji starší paní, která ví, co dělá, která přijde spolehlivě každý den, a co je ještě důležitější, která bude ochotná přizpůsobit se mým šíleným pracovním metodám. Vlastně by to měl být anděl.“²⁵

Za pár dní zazvonil telefon.

„Gerry, myslím, že jsme pro tebe našli tu pravou. Můžeš se dnes odpoledne zastavit u mé známé a setkat se se svou potenciální sekretářkou?“

²⁵ Tady se asi jedná o nedorozumění. Co jsem potřeboval, byla štíhlá a atraktivní blondýnka, která by mě politovala v mém nešťastném manželství. Ale nebylo mi práno. G.D.

„Samozřejmě,“ odpověděl Gerry.

Asi za hodinu se vrátil plný energie.

„Myslím, že je to opravdu ta pravá. Je jí asi čtyřicet, je tichá a snad i nesmělá. Asi cizinka, možná emigrantka. Přejde sem ráno a první tři dny tu bude zatím na zkoušku. To byl její nápad. Má pocit, že nebude dost rychlá a že se nám třeba nebude líbit. Já osobně si myslím, že je skvělá, a co se jejích schopností týče, tak je až moc skromná.“

„Doufám, že nebude pracovat v tomto pokoji,“ řekla jsem, „to by se musela zbláznit.“

„Ne, to je v pořádku. Domluvil jsem se s Margo, že alespoň do konce týdne, než se nastěhují noví nájemníci, bude pracovat ve vedlejším prázdném bytě.“

„To je ale skvělý nápad, hezky postupně,“ smála jsem se. „Teprve potom ji seznámíš s řadou prázdných lahví a zásobami čaje v našem pokoji.“

Nemohla jsem se dočkat, až poznám ženu, která má tolik kuráže, že si začne něco s Gerrym a jeho prací, a myslím si, že ani jeden z nás nebyl připraven na někoho takového jako Sofie. Byla středně vysoká s nepoddajnými vlasy, světlou pletí a tím nejlaskavějším výrazem ve tváři. Nejdříve se zdálo, že je z nás vystrašená, ale postupně se uklidnila a Gerry ji opatrně zaskvětil do svého rukopisu a počtu potřebných kopií. Pak jsme ji nechali o samotě, jen občas jsme se přišli zeptat, jestli třeba nechce šálek čaje.

„Myslím, že je absolutně skvělá,“ řekla jsem, „a když si na nás zvykne, bude perfektní.“

Sofii se práce viditelně zalíbila, ale přesto trvala na dodržení prvních tří zkušebních dní, než dojde k nějaké smlouvě. Druhý den ráno, když zjistila, že bude muset pracovat v našem malém pokojíku, protože nájemníci z vedlejšího bytu se rozhodli nastěhovat se o dva dny dříve, zdála se trochu zaskočená.

„Tak si myslím, že je konec,“ řekla jsem. „To ji určitě odradí.“

Já jsem se pokusila udělat tady pro vás víc místa,“ vysvětlovala jsem jí a odstrkovala jsem všudypřítomný čajový podnos a

popelníky plné špačků, „ale když budete potřebovat, posuňte, prosím vás, některé věci stranou, i když Gerry vždycky nadává, že potom nemůže nic najít.“²⁶1)

Sofie si s kamennou tváří prohlédla náš pokoj, který vypadal jako městské smetiště. Kromě obvyklého nepořádku se všude kolem povalovaly části zařízení na výpravu a dveře byly skoro zabarikádované, protože se před nimi tyčily pyramidy beden a krabic.

„Kdybyste něco potřebovala, stačí, když zatlučete na podlahu, protože já budu dole v kuchyni připravovat oběd,“ a rychle jsem ji opustila, aby se sama vypořádala s nejnovějším Durrellovým dílem. Teprve o hodně později se mi Sofie sama přiznala, že ji ta náhlá změna pracovního prostředí velice pobavila a uprostřed všeho toho zmatku se cítila jako doma. Nevím, jestli si někdy uvědomila, jak moc jsme ji tenkrát všichni litovali, všichni až na Durrella, který si myslel, že pro jakoukoliv sekretářku je možnost pracovat s námi tím nejlepším školením.

Na konci těch tří dnů jsme se rozhodli, že ji nesmíme nechat odejít. Naštěstí Sofie sama zůstat chtěla, ovšem za předpokladu, že se také trochu přizpůsobíme jejím plánům. Váhavě nám vysvětlila, že právě hledá nějaký dům, kam by se mohla přestěhovat se svou starou matkou a bratrem. Jejich dům v Essexu už byl prodán, a tak nutně potřebovala najít co nejdříve nový domov. Samozřejmě nám bylo úplně jedno, jak bude pracovat, pokud všechnu práci stihne, a tak mohla přicházet a odcházet, jak jí to vyhovovalo. V životě jsem nevedla tak vyčerpávající rozhovor jako tenkrát se Sofií. Upřímně si myslím, že jsem ještě nepoznala nikoho, koho by tak málo zajímaly peníze. Jenom s největším vypětím jsem Sofii přinutila přijmout obnos, který se trochu podobal mzdě.²⁷ Je pořád stejná

²⁶ Stejně to byl marný boj. Podařilo se mi zhruba si zapamatovat, jak jsou v pokoji rozmístěny věci, které potřebuji. Spojeným úsilím Jacquie a Sofie jsem však byl na tomto poli definitivně poražen. Na toto období vždycky vzpomínám jako na začátek konce. G.D.

²⁷ Jacquie zamítla můj návrh, že požádáme Sofii, aby pracovala zdarma. To by bylo

i dnes, což mi někdy komplikuje život, tím spíš že nechápe, že mě tím trápí. Velice brzy jsme poznali a ocenili náš objev. Byla velice milá a stále nás překvapovala tím, že prováděla věci, které bychom od ní nejméně očekávali. Jednou jsme se vrátili po krátké třídní návštěvě z Londýna a k obrovskému úžasu jsme našli náš pokojík vzorně uklizený. Na psacím stole byl vzkaz:

„Milý šéfičku, nenechal jsi mi tady žádnou práci, a tak jsem si řekla, že tě hezky překvapím. Doufám, že všechno najdeš. Hospodyně Sofie.“

Byli jsme dojatí, ale Durrell, což je pro něho typické, okamžitě na každého vyjel, jak to, že dovolili jeho sekretářce, aby tam uklízela. Vždyť to není její práce.

„Uklidni se, drahoušku,“ řekla matka, „jak jsme jí v tom mohli zabránit. Měl bys být rád, že je tak starostlivá.“

Cítila jsem se provinile a rozhodla jsem se, že od té doby budu náš koutek udržovat ve větším pořádku, aby Sofie neměla pocit, že má začít uklízet v momentě, kdy vytáhneme paty z domu. Když přišla, Geny jí rozhodně řekl, že ačkoliv oceňujeme její pozorné gesto, za žádných okolností se to již nesmí opakovat.

„Ale proč, Gerry,“ divila se nevinně. „Neměla jsem co psát, a tak mě najednou napadlo, že budete mít radost, když přijedete do uklizeného pokoje. Byla to jen chvilka a já jsem to udělala ráda.“

„Dobrá, ale nesmí se z toho stát pravidlo. Je to od tebe moc hezké, ale zaměstnávám tě jako sekretářku a ne jako uklízečku.“

„Když já už jsem taková, Gerry. Nechci tady vysedávat a brát peníze za nicnedělání. Budete si muset zvyknout, drahouškové, ale nic si z toho nedělejte.“

Od té doby až do vlastního odjezdu do Argentiny se Sofie stala nedílnou součástí naší rodiny a vůbec jsme si nedovedli představit, jak jsme mohli žít bez ní. Její báječný smysl pro humor, který někdy hraničil s absurditou, nám pomáhal snášet a zlehčovat napětí, pod kterým jsme všichni pracovali. Vyprávěla

nám ty nejfantastičtější historky o svém pátrání po vhodném domku, o tom, jak prošťourává každý koutek, aby zjistila, zda se někde neskrývá červotoč nebo hniloba, a jak se díky tomu stala postrachem všech realitních kanceláří. Její nešťastná matka v Essexu už si začínala zoufat, že Sofie asi nikdy nic nenajde, když jí najednou oznámila, že konečně má, co hledala. Samozřejmě, i na něm našla chyby.

Naše přípravy na cestu nabíraly obrátky a překvapovalo nás, že i úplně neznámí lidé nám velmi pomohli. Patří mezi ně například argentinský velvyslanec dr. Derisi, všichni zaměstnanci argentinského konzulátu v Londýně, britský konzul, ministerstvo zahraničních věcí - nikdo z nich neměl pocit, že toho pro nás už udělal dost. Podařilo se nám dokonce najít loď se směšně nízkými cenami, což nás ovšem mělo varovat, ale my už jsme přemýšleli o tom, co budeme dělat, až se dostaneme do cíle. Durrell se těšil, že já budu mít z plavby dvojnásobný požitek: za prvé jsem zatím nikdy nebyla mimo Evropu, ale, což bylo daleko důležitější, nebyli jsme dosud na žádné svatební cestě, a tak si myslel, že tahle výprava by mi to mohla vynahradit.

Celé dny jsme psali dopisy a kontrolovali rukopis Bafutských slídilů, než ho Sofie přepíše na stroji. Podnikali jsme krátké cesty do Londýna za účelem návštěvy různých úřadů a mezi nakupováním zařízení a vhodného oblečení jsme někdy zhltili pár chlebiček. Zvláštní problém představovalo oblečení, protože jsme byli „oficiální výprava“, tak to alespoň stálo v našich cestovních dokladech, a bylo jasné, že budeme muset navštívit některá úřední místa a vypadat při tom reprezentativně. Zachránila mě Margo, která mi pomohla sestavit večerní i méně formální šatník. I když jsem jí byla vděčná, nakupování látek a pozdější postávání na zkouškách šatů pro mě znamenalo nesmírnou nudu a ztrátu drahocenného času. Oblečení jsem nikdy nepřikládala velký význam a je pro mě záhadou, že se mi

vždycky podařilo vypadat v pravou chvíli reprezentativně.²⁸ Daleko víc mě zajímala zařízení určená pro zvířata. Firma Gundry's z Bridportu nám vyrobila speciální sítě pro odchyt různých tvorů, londýnský výrobce dodal speciální krmítka pro kolibříky, lékárny a obchody se zařízeními pro chov zvířat byly přepadány armádou našich přátel, kteří sháněli dudlíky a kojenecké láhve. Každý dostal nějaký úkol, třeba jenom prohledat půdu a přinést všechny staré kufry a bedny, kam bychom to všechno nacpali. Během příprav jsme však také hodně přátel ztratili. Náš malý byt vypadal jako pravý vetešnický krám. Ubohá Sofie se ráno stěží dostala dovnitř, nemluvě o jejím stole, který byl sevřen mezi dvěma obrovskými plechovými lodními kufry. Nikdy nenadávala ani si nestěžovala a klidně pokračovala v psaní na stroji a vaření čaje, což byla její nová funkce.

V té době se objevil náš rodinný lékař a mával seznamem injekcí, které byly nezbytné pro každého, kdo chtěl vkročit na jihoamerickou půdu.

„Tohle všechno přece nemůže být nutné,“ bránila jsem se.

„Možná to nutné není,“ vrtěl hlavou doktor, „ale s vámi dvěma mám dost starostí už teď. Co teprve kdybyste přivezli nějakou tropickou nemoc. Ať se vám to líbí nebo ne, budete očkováni proti neštovicím, tetanu, choleře, záškrtu, žluté zimnici, tyfu a všemu ostatnímu, na co si ještě vzpomenu. Radši rovnou zavolejte mé sekretářce a domluvte si návštěvy.“

Musím přiznat, že většina injekcí byla naprosto bezbolestná, ale takové očkování proti tyfu, to musel vymyslet nějaký sadista, který chtěl přinutit všechny nevinné cestovatele, aby navěky zůstali doma. Nikdy v životě jsem se necítila tak příšerně jako právě po této injekci. Od Durrella, který to všechno měl

²⁸ Představa mé ženy o reprezentativním vzhledu je sporná. Když ji někdy přinutím, abychom někam vyrazili, myslí si, že ideální oblečení pro jakoukoli příležitost, od slavnostního jmenování až po koktejlový večírek, jsou vybledlé džíny, o sedmnáct čísel větší svetr a boty, ze kterých jí nesměle vykukují palce. Někdy se mi s obrovským vypětím podařilo nacpat ji do večerních šatů, ale potom jsem byl tak vyčerpaný, že teď, když pomalu stárnu, se o to pokouším už jenom zřídkakdy. G.D.

samozřejmě dávno za sebou, jsem se dočkala jen toho, že mě přesvědčoval, že se to vyplatí, jen ať si představím, jaká asi musí být opravdová nemoc, když tohle je výsledek pouhé injekce. Byla to pro mě slabá útěcha, hlava mi třesla a moje ubohá levá ruka byla bezvládná a nepoužitelná. Naštěstí i blahodárné očkování muselo jednou skončit a mám vážné podezření, že doktorovi bylo líto, že už si nemůže vzpomenout na nic, s čím by nás ještě potrápil. Myslím, že člověk by se nikdy neměl přátelil s lékařem, protože ten se vždycky odvděčí tím nejpodlejšším způsobem.

Hlavní část našich zavazadel jsme odeslali předem, a tím se nám aspoň trochu uvolnil pokojík a měli jsme víc místa na balení osobních věcí. Také nám to umožnilo udělat tam trochu pořádek, lépe řečeno umožnilo to Sofii udělat tam trochu pořádek, protože v momentě, kdy jsme byli za dveřmi, vrhla se Sofie s kartáčem a hadrem dovnitř, aby si, jak sama říkala, „prorazila cestu ke svému koutku.“

„Zaplať pánbůh, že mám o jednu knihu náskok,“ vzdychl si Durrell.

Dříve než jsme celé balení ukončili, napadlo mě, že bych se měla v cestovní kanceláři zeptat, budeme-li na lodi při večeři potřebovat společenské šaty, protože pak bych zavazadla se šaty nemohla dát do zavazadlového prostoru. Člověk, se kterým jsem mluvila, mě ujistil, že žádné společenské šaty potřebovat nebudeme.

„Bohudík,“ oddechl si Durrell, „plovoucí hotely nesnáším.“

Přesně dvacet čtyři hodiny před vyplutím jsme od plavební společnosti obdrželi dopis s přiloženým formulářem a velmi stručnou žádostí o podpis. Protože si jistě uvědomujeme, že cestujeme se španělskými a portugalskými emigranty a budeme s nimi sdílet veřejná zařízení, jídelnu a salónky, žádají nás laskavě, abychom podepsali přiložený doklad, protože plavební společnost nenese žádnou odpovědnost za průběh cesty. Durrell se rozzuřeně vrhl k telefonu. Zdvořilý hlas ho ujistil, že se jedná o běžnou praxi, že tímto způsobem dopravili do Argentiny už

spoustu lidí a nikdy si nikdo nestěžoval. Poněkud uklidněn podepsal Durrell formulář a vrátil ho poslíčkovi plavební společnosti. Ani v jednom z nás nevyvolávaly vyhlídky na plavbu příliš optimismu.

Je to jenom naše chyba,“ řekl nešťastný Durrell, „měli jsme se obrátit na společnost Grindlays' a použít jejich přepravní oddělení, jak jsem to zatím vždycky dělal, a ne se svěřit neznámé firmě. No, teď

už nic nenaděláme, budeme to muset nějak přežít.“

Nejtěžší bylo loučení se Sofií, protože se stala nezbytnou součástí našeho malého rodinného kruhu. Pro Sofii to také nebylo jednoduché a ze všeho nejraději by jela s námi. Ujistila nás však, že až se vrátíme a ona nebude mít jinou práci, určitě zase bude pracovat u nás.

Celá rodina nás vyprovodila na Centrální nádraží v Bournemouthu. Litovala jsem, že opouštím město, které se na tři roky stalo mým domovem. Na nádraží King's Cross v Londýně jsme přesedli do lodního vlaku. Rychle jsme si prohlédli spolucestující, ale jejich pochmurné tváře nás moc nepovzbudily. Ale člověk nikdy neví, možná že na sluníčku se také rozzáří.

V Tilbury jsme vysedli z vlaku a prošli chodbou k lodi. Na palubě nás uvítal příjemný mladý důstojník. Durrell mu předložil naše lístky II. třídy. Jeho překvapený výraz nás pobavil.

Je mi to velmi líto, pane, ale obávám se, že budete muset použít vchodu na zádi,“ řekl a ukazoval směrem k zádi obrovské lodi, odkud k palubě vedl obyčejný dřevěný můstek. Poděkovali jsme a vydali se na cestu podél přístavní hráze, překračovali jsme lana a obcházeli sloupky, až jsme dorazili k lávce, kterou nám ukazoval, ale nikde nebyla ani noha, která by nás uvedla dovnitř. Na palubě jsme objevili stevarda, ukrytého před deštěm ve dveřích, ale k našemu překvapení neuměl ani slovo anglicky. Durrell mu neohroženě zamával lístky pod nosem; asi mu to něco připomnělo, protože na nás kývl, abychom ho následovali.

Vešli jsme do tmavého a pochmurného salónu s dveřmi pouze na jedné straně a stoly a židlemi rozmístěnými jako v hospodě. U jednoho stolku seděl mladý, snědý důstojník. Vzal si naše lístky a zřejmě řekl stevardovi, že nás má zavést někam dolů chodbou na pravé straně místnosti. Žádný úsměv nebo přivítání a ani stopa zájmu. Vypadal chudák k smrti utahaný. Bludištěm chodeb jsme konečně dorazili k naší kajutě a zděsili jsme se, když jsme zjistili, že vlastně vypadá jako větší rakev. Bez okénka, s dvouposchod'ovou palandou, malým stolem a skrovným místem ke stání.

„To snad není pravda,“ zařval Durrell, „jdu si promluvit se stevardem. Tady nezůstaneme, ať to stojí cokoliv. Až se vrátíme, zatočím s tím ‚agentem‘, že na mě hned tak nezapomene.“

Čekala jsem v kabině, zatímco Durrell se řítí k lodnímu hospodáři. Dveře protějščí kabiny se otevřely a objevila se šedovlasá dáma středních let s termoskou. Plná naděje jsem se usmála a řekla: „Dobré odpoledne.“ I ona mě pozdravila a představila se.

Jmenuji se Pearceová,“ řekla, „a vracím se s manželem do Buenos Aires.“

Rychle jsem se také představila a popsala jsem jí, jaký jsme zažili šok při ubytování.

Já vím, drahoušku. Při plavbě do Anglie to nebývá tak špatné, protože nevezou emigranty. Ale cesta zpátky je strašná. Věřte mi, necestovali bychom tímto způsobem, kdybychom si mohli dovolit něco lepšího. Ale chudák manžel má pouze penzi Jihoamerických železnic a lepší lodě jsou tak drahé. Ale proč vy, proboha, cestujete tímto způsobem? Copak vás v cestovní kanceláři nevarovali?“

Vyprávěla jsem jí o tom milém zaměstnanci cestovní kanceláře, který nás mnohokrát ujistil o kvalitách lodi i ubytování, o tom, že nikdy od nikoho neobdržel jedinou stížnost. To ji rozesmálo.

„Mé drahé dítě, při každé cestě se objevují stížnosti, ne však na nešťastné emigranty, kteří se stejně jinak chovat neumí, ale na

šváby, na vybavení jídelny, kde prodávají jenom pivo, a na hrozné jídlo, ale nezdá se, že by si toho někdo všimal. Jenom počkejte, až uvidíte, v jakých podmínkách ti ubozí emigranti musí spát. Je to horší než přeprava zvířat. Skoro jako na starých otrokářských lodích.“²⁹)

V tu chvíli se vrátil Durrell s tragickým výrazem v protáhlém obličejí.

Je mi to líto, Jacquie, ale ta zatracená loď je plná a zatím se odtud nemůžeme přestěhovat. Ale slíbili, že mi dají vědět, kdyby se něco uvolnilo. Nejraději bych si nakopal, že jsem byl takový idiot a věřil tomu panákovi z cestovní kanceláře.“

Paní Pearceová pořád ještě stála vedle mne, a tak jsem se jí omluvila a Gerryho jí představila.

Já vím, je to pro vás velké zklamání,“ řekla, „ale na palubě je několik Angloargentinců a všichni se budeme snažit nějak vám plavbu zpříjemnit. Snad vás alespoň potěší to, že loď cestou zastavuje na několika zajímavých místech, někdy i na víc dní, takže plavba nebude tak monotónní. Velká škoda, že jste nemohli dostat vnější kajutu s okénkem, jako máme my, protože později přijdou vedra. Ale možná, že někdo vystoupí dřív než vy, a pak se budete moci přestěhovat.“

Omluvila se a přenechala nás starostem, kam v tak malé kabině uložit zavazadla.

„Všechno prostě budeme muset dát do zavazadlového prostoru,“ řekl Gerry.

„Ale jak odtamtud dostaneme naše šaty, až je budeme potřebovat?“

„Tenhle problém budeme řešit, až nastane. Hlavně se musíme rozhodnout, které kufrы potřebujeme teď.“

I přes neochotu stevarda se nám podařilo manévrování s kufrы úspěšně ukončit a sami jsme se pokusili nacpat se do zbylého

²⁹ To je čistá pravda. Způsob, jakým se zacházelo s emigranty, je nepředstavitelný. Ačkoliv nebyli doslova spoutáni řetězy, podobnost s otrokářským systémem byla přinejmenším nepřijemná. Doufám, že dnes už takový způsob přepravy emigrantů neexistuje. Především kvůli nim tomu chci z celého srdce věřit. G.D.

místa.

Po několika letech jsem se pak setkala s bývalými zaměstnanci státní služby, kteří měli také to smutné potěšení cestovat na palubě této pozoruhodné lodi, a všichni se mnou hluboce soucítili, když jsem jim popisovala radosti naší plavby. Jak se zdálo, překvapila je pouze jediná věc: že ta „pekelná loď“, jak ji nazývali, byla stále ještě v provozu.

„Určitě se na vodě drží jen díky všem těm švábům,“ tvrdili.

Z plavby do Buenos Aires si však pamatuji jen příjemné věci. Všichni cestující, se kterými jsme se setkali, byli velmi milí, dokonce i ti, jejichž řeč jsme neznali. Jednou při obědě jsme v jídelně zažili bláznivou komedii. Jeden obrovitý homosexuální stevard se pokoušel svádět Gerryho. Uprostřed bezuzdného smíchu se jeden z našich španělsky mluvících společníků pokusil vysvětlit tomu milému chlapci, že Gerry o něj bohužel nemá zájem a je náhodou mým manželem. Stevard tomu jednoduše odmítl uvěřit a tvrdohlavě opakoval, že señor nenosí snubní prsten, a proto nemůže být ženatý. Po dlouhém přesvědčování stevard usoudil, že Gerry zřejmě nebude ten pravý. Veselé příhody se odehrávaly i na toaletách, především na dámských, které, protože většina emigrantů neuměla číst ani psát, byly běžně obsazeny muži. Ti zřejmě pod dojmem, že z nich budou skvělé rámy na obrázky, odstranili všechna záchodová sedátka. Během cesty se nikdo neobtěžoval nahradit je novými.

Naši španělští a portugalské přátelé měli ještě jeden roztomilý zvyk. Pohazovali po palubě lodi slupky z pomerančů a vše, co by normální člověk hodil do moře. Používat společnou koupelnu nebylo možné, protože nikdy nebyla čistá a pokaždé vypadala, jako by se v ní právě vykoupal obrovský grizzly a nechal tam polovinu svých chlupů.

I přes menší nedostatky se s těmito pasažéry cestovalo příjemně. Každý večer zpívali, hráli na kytary a tancovali, a ačkoliv jsme jeden druhému nerozuměli, vycházeli jsme spolu velmi dobře. Když na to vzpomínám, myslím, že to byl nejlepší způsob, jak

se seznámit se španělským a portugalským temperamentem. Také nám to umožnilo pochytit několik základních španělských vět, které se nám pak v Buenos Aires velice hodily. Celá plavba pro mě představovala příjemný zážitek, ale chudák Durrell se nemohl smířit se špatným ubytováním a hrozným jídlem.

Navštívili jsme několik kouzelných míst: rybářský přístav Vigo ve Španělsku, půvabný Lisabon se starobylými budovami a nebesky modrými dlaždicemi, Kanárské ostrovy s kočovnými obchodníky a levným španělským koňakem, město Recife v severní Brazílii, plné obrovských mrakodrapů uprostřed plazící se džungle a také plné nejkrásnějších žen, Rio s mozaikovými chodníky a nepolevujícím troubením klaksonů a podivnou homolovitou horou, kávový přístav Santos - bránu překrásného Sao Paula, největšího města v Brazílii, potom ošuntělé, ale přátelské Montevideo, hřbitov hraběte Spea. Pluli jsme po blátivé řece Rio de la Plata, až se na obzoru objevila nádherná silueta Buenos Aires zahalená v ranní mlze, tvořící tečku za Durrellovým utrpením.

Loučili jsme se na chodbě před kabinou s Pearceovými, když nás náhle přerušil mladý důstojník s velmi červenou tváří a elegantně oblečený muž, který vypadal přesně jako Adolphe Menjou.

Jmenuji se George Gibbs a jsem z britské ambasády,“ představil se, „posílají mě, abych vám pomohl s celními formalitami a ubytoval vás v bytě paní Greensletové.“

Uchechtl se.

„Dalo mi to práci, než jsem vás našel. Nahoře v první třídě nikdo nevěděl, že jste vůbec na lodi.“

„To vám opravdu věřím,“ odpověděl Gerry kysele. „Lodní personál totiž nic kromě první třídy nezajímá. Ve srovnání s některými zjevy z první třídy, které jsme viděli při zastávkách v přístavech, mi ale naši spolucestující vyhovovali víc.“

Gibbs se uznale ušklíbl.

Jaká tedy vlastně máte zavazadla? Myslím kromě klecí na zvířata.“

Naše úcta k panu Gibbsovi podstatně vzrostla, když jsme viděli, s jakou rychlostí byly všechny naše věci odbaveny, zatímco ostatní cestující se zuřivě dohadovali s celními úředníky v bílých uniformách. Pak jsme projeli krásnými, stromy lemovanými ulicemi Buenos Aires a byli jsme ubytováni v rozkošném bytě paní Greensletové s výhledem na přístav. Tato laskavá dáma se přátelila s Larry Durrellem a lehkomylně se nabídla, že nás ubytuje, čehož určitě později velmi litovala. Larry nám také dal dlouhý seznam lidí, které musíme určitě ihned po příjezdu navštívit. Ze všech nejdůležitější byla seňora Bebita Ferreyrová. „Musíte toho drahouška navštívit a vyřídit jí ode mne tisíce pozdravů. Bez ní bych se v Argentině určitě zbláznil,“ řekl.

Nemohli jsme nevyhovět. Když jí Gerry telefonoval, pozvala nás do svého bytu na oběd. V té době, v roce 1954, byl taxík ovšem velmi vzácným jevem. Mohli jsme si vybrat; buď čekat alespoň půl hodiny na volný vůz, nebo jít pěšky. Měli jsme však štěstí a ulovili jsme jeden už za čtvrt hodiny a lámanou španělštinou jsme řidiče nasměrovali do ulice Calle Posadas. Byt paní Ferreyrové se pro nás měl stát během osmiměsíčního pobytu v Jižní Americe pravým rájem a Bebita sama ztělesňovala našeho anděla strážného, protože doslova konala zázraky. Byla schopná zařídit cokoli: od ubytování sbírky zvířat až po přemluvení mrzutého taxikáře, aby ve svém autě vezl šest labutí černokrkých. Nebylo nic, co by nedokázala, a zároveň vždycky tvrdila, že všichni lidé jsou milí, ohleduplní, přátelští a laskaví. Všichni se tak opravdu chovali, ale jenom k ní.

Její byt byl překrásný, stinný a mírumilovný a paní Ferreyrová viditelně dbala, aby vyhověla vkusu každého hosta. Stolky pokrývaly časopisy o moderním umění, literatuře, hudbě a baletu. V malém obývacím pokoji stál impozantní klavír pokrytý notovými listy. Naši pozornost nejvíce zaujal velký portrét visící na jedné stěně, jenž zobrazoval oslnivě krásnou ženu s velkým hnědým kloboukem, která seděla u klavíru.

„Proboha, snad to není ona,“ řekla jsem. „Asi ano,“ odpověděl Gerry, „ale dnes už tak asi nevypadá.“

V tomto momentě vešla paní Ferreyrová do pokoje a vypadala daleko půvabněji než na obraze.

Jmenuji se Bebita Ferreyrová. Jsem ráda, že vás oba poznávám. Larry mi o tobě, Gerry, hodně vyprávěl, když tu pracoval na konzulátě.“

Je nám líto, že vás tak obtěžujeme,“ řekl Gerry, „ale Larry trval na tom, abychom vás navštívili.“

„Ale přirozeně, museli jste přijít, jinak byste mě urazili. A jak se má andílek Larry?“

„Posílá vám tisíce pozdravů a doufá, že brzy přijedete do Evropy.“

„Pojďte, děti, musíte si něco sníst. Doufám, že mě budete navštěvovat, pokud se vám tady bude líbit a pokud vám budu schopná pomoci, ráda to udělám.“

V původním plánu cesty jsme do programu zahrnuli i Chile a doufali jsme, že tam nasbíráme nějaké divoké ptactvo pro Petera Scotta ze Slimbridge. Našeho spolehlivého agenta cestovní kanceláře však nenapadlo, aby nás upozornil, že v tuto dobu tady vrcholí turistická sezóna a že už nedostaneme letenky.

Nešťastný Durrell se s tím jednou večer svěřil Bebitě.

„A kam jinam byste chtěli cestovat, Gerry?“

„Nevím, těžko říct, ale myslím, že Paraguay by mohla být zajímavá a strašně rád bych ulovil velkého armadilla.“

„Možná, že by se něco dalo zařídit,“ usmála se Bebita. „Zeptám se zítra svého bratra, chlapče, a zavolám vám.“

V té době nás pozval Gerryho přítel Ian Gibson na návštěvu farmy svého bratrance, vzdálené několik mil cesty od Buenos Aires. „Los Ingleses“ je velmi staré, překrásné místo, kde pravděpodobně pobýval významný přírodovědec W. H. Hudson, když připravoval své slavné dílo o ptactvu v La Platě. Rodina Booteových nás srdečně přivítala a brzy také propadla

připravám na honbu za zvířaty. Měla jsem velké štěstí, že jsem se s argentinskou pampou seznámila prostřednictvím těchto milých lidí, a zřejmě také jejich zásluhou jsem si tuto zemi tak zamilovala. K farmě patřily míle travnatých luk, na kterých byla roztroušena malá jezírka obrostlá stříbrnou pampovou trávou a skupinkami stromů a keřů. V okolí domu byly vysázeny topoly, eukalypty a borovice, které šuměly v jemném vánku, který je zřejmě neoddělitelnou součástí argentinské krajiny. Nízký dům, postavený ve španělském stylu s dlážděnými podlahami a petrolejovými lampami, byl jednoduše vybaven. V naší ložnici stála obrovská postel s peřinou, malá skříňka se zásuvkami, pár křesel a toaletní stolek.

Během prodlouženého víkendu, který jsme tam strávili, jsme nashromáždili zvláštní sbírku různých zvířátek, která žijí v okolí, od armadillů až po kamiší pískle, kterému jsme dali jméno Eggbert. Vypadal jako nepodařená chlupatá hračka pokrytá od kulaté hlavičky až po křiklavě červené nožky špinavě bílým chmýřím. Měl oči lesklé jako korálky, dlouhý zvědavý zobák a pár těch největších nohou, jaké jsem dosud u žádného ptáče neviděla, nad kterými, jak se zdálo, neměl žádnou vládu. Motal se po zahradě a nohy si se svým nešťastným majitelem dělaly, co chtěly. Často se proto ocitl v nějaké nedůstojné pozici a žalostně pípal. Všichni jsme se do něj zamilovali, ale působil nám starosti, protože nechtěl jíst nic z toho, co jsme mu nabídli. Elizabeth, jedna z dcer, navrhla, abychom ho volně vypustili do zahrady, a jak moudře usoudila, pták bude mít pravděpodobně dost rozumu, aby mezi různými druhy zeleniny našel to, co mu chutná. Eggbert se odhodlaně vydal podél řádek zeleniny, občas se zastavil a klovl do mrkve, cibule nebo zelí, ale když dorazil ke špenátu, zastavil se, zaskřehotal a vrhl se do záhonu.

„Zvítězili jsme,“ zařval Durrell, ale Eggbert si stále ještě ani neuždibl.

„Dokonce i takovému troubovi, jako jsem já, je jasné,“ řekla jsem, „že takové kamiší mládě jeho máma a táta normálně krmí předžvýkanou potravou, a to bychom měli udělat. Ty říkáš, že

kamiš se živí vojteškou. Takže když dostane sousto od maminky, je už určitě mokré a mazlavé. Proč mu tedy nepředžvýkáme kousek špenátu, ať vidíme, jestli se mu to bude líbit?“

„No, to je dobrý nápad,“ řekl Durrell, „ale kdo se ujme toho žvýkání. Bohužel, já to být nemohu.“

„A proč ne?“ zeptala jsem se.

„Kouřím. A nikotin by tomu chudáčkovi mohl uškodit.“

„Tak dobře,“ souhlasila jsem, „já to zkusím.“

Nikdy jsem špenát v lásce moc neměla a od toho vzrušujícího víkendu ho nemůžu vidět v žádné podobě či úpravě. Příšerně mě bolela čelist, ale Eggbertovi viditelně chutnalo, před očima nám jenom kvetl a to byla ta nejlepší odměna za mé utrpení.

S těžkým srdcem jsme „Los Ingleses“ a Booteovy opustili a odjeli s naší různorodou sbírkou tvorečků zpět do hlavního města.

„Gerry, drahoušku, myslím, že asi budeme mít jeden malý problém. Kde ubytujeme zvířátka, než je letecky odešleme do Anglie?“

„S tím se netrap. Poprosím pana Gibbse z ambasády, a když nám nepomůže, zkusím to jinde.“³⁰

Když jsme zatelefonovali chudáčkovi Georgeovi Gibbsovi, aby nám zajistil útulek pro divou zvěř, úplně se sesypal. Přesto ale požádal několik přátel o pomoc. Pak mě to napadlo. Kdo jiný než Bebita by nám mohl pomoci!

„Nechte to na mně, děťátko, za půl hodiny vám zatelefonuji. V každém případě vás zvu dnes na večeři, ale ničeho se nebojte, já něco najdu,“ řekla, když jsem jí zavolala.

Za půl hodiny volala zpátky.

Jedno místo jsem pro vás našla, děti moje, je to dům mého

³⁰ Nevidím nic směšného na mém přesvědčení, že anglické ambasády v různých koutech světa byly zřízeny proto, aby mohly pomáhat anglickým sběratelům zvěře v zahraničí. Zjištění, ke kterému jsem došel vlastní zkušeností, že průměrná anglická ambasáda tento názor nesdílí, jenom dokazuje, že celý systém našich zahraničních služeb by měl být přezkoumán a reorganizován. G.D.

přítele a svá zvířátka můžete nastěhovat do garáže. Řeknu vám adresu.“

Ukázalo se, že dům je vlastně luxusním sídlem v podobné čtvrti Buenos Aires, jako je Park Lane v Londýně, ale v každém případě náš problém byl vyřešen a na britské ambasádě si měli ještě dlouho o čem povídat, protože ten „přítel“ byl nepochybně jedním z nejbohatších mužů v Argentině a podezírám Bebitu, že ho nějakým způsobem přinutila, aby se nás a naši havěti ujal.

Během večeře nám Bebita řekla, že jiný přítel nás zve na návštěvu své farmy v Paraguayi.

Je to úplně jednoduché, poletíte do Asunciónu, potom vás jeho soukromé letadlo dopraví do Puerta Casada, jeho velké farmy, kde můžete zůstat a sbírat svá milovaná zvířata. Líbilo by se vám to, Gerry?“

Není třeba popisovat, jak jsme byli dojatí, ale najednou jsme si uvědomili, jak mizerně mluvíme španělsky.

„Drahá Bebito, strašně rádi bychom tu farmu navštívili, ale jak se tam obejdeme bez tlumočníka?“

„Ale to přece není žádný problém, děti. Pamatujete se na Rafaela Sota, nejmladšího syna mého přítele malíře? Má teď školní prázdniny, už jsem o tom mluvila s jeho matkou a ta je nadšená, takže všechno je domluveno. A teď konečně snězte svou večeři.“

O pár dní později jsme letěli s Rafaelem do Asunciónu, do nesnesitelného vlhkého vedra, a široké, otevřené louky Argentiny vystřídal výhled na paraguayskou krajinu s bažinami a kaktusy. Přitom jsme společně sdíleli pochybnou rozkoš z letu nad Marto Grosso v jednomotorovém letadélku, které řídil fanatický brazilský pilot. Brzy nás zaujala krajina pod námi, s horami s plochými vrcholy na obzoru, jako ze Ztraceného světa Conana Doyla.

„Strašně nerad bych tam spadl,“ řekl Durrell, „nikdo už by nás nikdy nenašel.“

Když jsme konečně přistáli na miniaturním letišti, přišel nás pozdravit mrzutý podivín, ze kterého se vyklubal správce farmy.

Vypadal všelijak, jenom ne nadšeně, že nás vidí. Ale měl pokyny, že nás má ubytovat, nasytit a poskytnout nám nezbytnou pomoc. Bohužel si všechny pokyny vysvětlil po svém. Brzy nás nastěhoval do zchátralé boudy v malé vsi, která obklopovala továrnu na tanin, kvůli níž Puerto Casado vlastně existovalo. Na prahu nás uvítala kyprá domovnice Paula. Rafael ke svému pobavení záhy zjistil, že Paula je místní „Madam“ a na základě toho je zřejmě nejdůležitější osobou v celé vesnici.

„To je ale výhoda, Gerry,“ žertoval Rafael. „Když budeme my to potřebovat, žádáme Paulu.“

Ukázalo se, že Rafael je neocenitelný. Jediným možným způsobem cestování byla úzkokolejná železnice, která se plazila mezi močály. Vlastní vagóny měly neobvyklé tvary a motory Ford V8. Tyto důmyslné stroje byly posazeny na železniční kola, která se nebezpečně viklala, když rachotila přes hrbaté koleje, jež spojovaly jednotlivé dřevařské stanice s taninovou továrnou v Casadu. Bylo nám na první pohled jasné, že od chudobných a sklíčených Indiánů nemůžeme očekávat žádnou pomoc, a tak jsme se rozhodli, že pojedeme až na úplný konec trati, kde rozložíme naše nástrahy a upozorníme na to všechny stanice. Jediný tvor, bez kterého bychom se rádi obešli, ale který nás nikdy neopustil, byl moskyt, velký pruhovaný neřád, který se na nás vrhl, kdykoliv jsme byli natolik nepozorní, že jsme se zastavili uprostřed jejich hejna. Nijak se nedalo zabránit tomu, abychom neměli štípance úplně všude. Pronikli dokonce i skrz silnou látku našich kalhot, a jakmile jsme jich několik zabili, ihned se na stejném místě objevili znovu, přinejmenším ve stejném počtu. Když jsem rozmačkávala nekonečné množství tohoto otravného hmyzu, vzpomněla jsem si na pobavený výraz pilota, který nás nakládal v Asunciónu. Ujišťoval mě, že už za týden na něj budu čekat, abych se mohla vrátit do hlavního města. Musím se přiznat, že po setkání s moskyty se mě zmocnilo silné pokušení přijmout jeho nabídku, ale jako na všechno ostatní, brzy jsme si zvykli i na tyto společníky.

Krajinu tvořila divoká směsice močálů, všech druhů kaktusů, palem a zvláštních stromů s opuchlými kmeny.

„Propána, Rafaeli, jak se jmenuje tenhle strom,“ zeptala jsem se.

„To být, jak vy říkáte v angličtině, palo borache, opilý dřevo.“

„To je fantastické. Vypadá to tady jako na večírku vládních potentátů,“ řekl Gerry.

Všichni Indiáni, které jsme potkali, byli velice plaší a úplně jsem se zhrozila, když jsem poznala podmínky, v kterých byli nuceni žít. S pomocí Rafaela jsem zjistila, jak mizerně jsou za svou těžkou práci placeni a že i „domy“, které nejsou ničím jiným než z plechu slepenými boudami, jim poskytuje jejich šlechetný zaměstnavatel. Jejich mzdy byli hubené a ti nešťastní ubožáci vypadali jako většina jihoamerických Indiánů, kteří poznali plody civilizace: většinu peněz utratili, když hledali zapomnění pitím ohnivé vody nazývané „cana“. Velice mě pobouřilo, když jsem zjistila, že v den výplaty mezd firma na jednom konci vlaku vydává peníze a na druhém, místo aby je poučila, že mají koupit pořádné jídlo a oblečení pro sebe a své děti, ihned začíná prodávat canu. O situaci Indiánů jsme s Rafaelem dlouho diskutovali. I když Rafael mé rozhořčení chápal, ujišťoval mě, že Paraguayci Indiány opovrhují a cení si jich méně než dobytka, který pracuje na jejich polích. Asi hlavně proto, že Indiáni nejsou křesťany, ať už se tím myslí cokoliv. Paraguayci jsou také jediní lidé, kteří by radši před očima zákazníka prodávané zvíře na trhu zapíchli, než aby se dohadovali o jeho ceně. Nabyla jsem dojmu, že Paraguayci dokonce nemají rádi ani sami sebe. Toužila jsem vrátit se do Argentiny. Také Rafael byl jejich chováním někdy vyveden z míry a stále opakoval: „Tito lidé nejsou hezký.“

Naše sbírka zvířat, kterou jsme ubytovali v bývalém výběhu pro drůbež, se utěšeně rozrůstala a brzy jsme měli na krku nejružnější druhy roztomilých tvorečků. Samozřejmě jsem mezi nimi měla své oblíbence. První z nich byla Cai, opička mirikina noční, kterou jsme koupili od místní ženy. Měla jsem z ní ohromnou radost. Je to jediná opice na světě, která žije nočním

životem, a je výjimečně krásná. Velikostí připomíná malou kočku, má stříbrošedý kožíšek, na hrudi ale oranžový, dole přecházející do růžova. Soví oči světle jantarové barvy lemuje bílá srst ohraničená černou. Malinké uši skoro nejsou vidět. Nejvíce mě okouzлил opiččin stálý úsměv. Musím ale přiznat, že je to úsměv falešný a dost často zakrývá nevyzpytatelnou povahu. Cai však byla po celou dobu, kdy jsme ji měli, krotkou a milou společnicí.

Také jsme měli čtyři líbezná kukačky guira. Jsou to snad nejhlupejší, ale přitom nejroztomilejší ptáci, kteří celý den tráví buď vyhlížením z čistících otvorů u dna svých klecí a sledováním toho, co se kde děje, a hysterickým pokřikováním, nebo sluněním se s pokleslými křídly, přičemž vypadají jako špatně vyrobené pérové prachovky. Velikostí připomínají anglického špačka, ale mají světle béžové peří s černošedými proužky, rozčepýřené zrzavé chocholky na hlavičkách a dlouhé ocásky jako straky. Nejpozoruhodnější na nich je, že hned, jak je člověk uloví, zkrotnou. Stejně jako straky jsou to neuvěřitelně zvědaví ptáci a nic nemilují víc než klovat vás do ucha či do hlavy nebo se vám klidně usadit na zápěstí, ježit chocholky a divoce na sebe pokřikovat. Musím se přiznat, že jsem se do těchto směšných ptáků šíleně zamilovala. Rádi se nechávali drbat na hlavičce, což u nich vyvolávalo transu podobný stav. Potom jsme měli Foxy, šedou lišku, která požírala cigaretové špačky, což mělo katastrofální účinky na její střeva. Dále medvídko Pú, mývala pojídajícího kraby, který měl neukojitelný apetit a zkonsumoval všechno, co se dostalo do dosahu jeho hrabivých tlapek, a konečně jsme měli ještě Sarah Přítulnou, holčičku mravenečníka hřívnatého, kterou jsme museli krmit z láhve a pro niž bylo největší rozkoší přitisknout se ke mně nebo Gerrymu nebo k pytlí slámy a ostrými dráčky se pevně přidržovat. Gerry zbožňoval ji a ona jeho a s jejím krmením nadělal zmatků jako novopečený otec s prvorozeným potomkem. Nic pro ni nebylo dost dobré a nic nestálo dost námahy a ona si to brzy uvědomila. V noci se s ní dělil o svou

postel („nesmí se přece nachladit“) a ve dne o každou volnou chvíli („především musí cítit, že ji máme rádi, vždyť normálně by přece byla pořád přitisknutá ke své matce“). V té době mi Gerry moc pozornosti nevěnoval³¹), a tak jsem se věnovala péči o ostatní zvířata, která se mi brzy odvděčila svou důvěrou a láskou.

Kromě práce se zvířaty jsme se také připravovali na náš první film natáčený pro televizi a snažili jsme se nějak přivyknout novosti všech věcí a lidí kolem nás. Měla jsem sama ze sebe velkou radost, brzy jsem se přizpůsobila novému prostředí a dokonce i Durrell byl s mou prací se zvířaty spokojen. Jsem přý rozený talent, říkal a ujišťoval mě, že to myslí doopravdy. Málodky někoho pochválil, když se jednalo o tak vážnou věc, jako je péče o zvířata. Přesto mě nelidsky trápil a posmíval se mé hrůze, když jsem objevila, že se v koupelně ubytoval netopýr. Brzy jsem si zvykla na to, že kdykoliv vkročím do koupelny, proletí mi tato příšerka kolem hlavy. Durrell také vůbec nechtěl pochopit moji neochotu k tomu, abych se o svou postel dělila buď s oranžovým armadillem nebo mládětem nosála či s čímkoli jiným, co se Indiánům zdálo dost dobré, aby to přinesli do naší chaty.

Je mi jedno, koho máš v posteli ty, ale já toho mám po krk,“ řekla jsem rozhodně.

To vyvolalo výbuch smíchu jak u Rafaela, tak u Durrella a vůbec to Durrella neodradilo od toho, aby mi do postele dál nestrkal nejružnější zvířata. Není nad matrace prosáklé zvířecí močí. Hned jsem raději na světě.

Jak se pomalu blížil čas našeho odjezdu z Paraguaye, Durrell byl stále nešťastnější a stěžoval si, že jsme ještě nezískali hřívnatého vlka. Nemohl pochopit, jak je to možné, protože se zřejmě všude kolem jen hemžili. Jednou odpoledne se Rafael přirtil do chaty, a přý pro nás má novinu. Nějaký Indián žijící pár mil podél trati

³¹ Toto je trochu nespravedlivá poznámka. Nic přece Jacquie nebránilo v tom, aby sdílela postel se Sarah a se mnou. G.D.

chytil do pasti jedno z těch krásných zvířat, a jak slíbil, oznámil to úřadu v Casadu. Nikoho ale nenapadlo předat tu zprávu ještě nám. Durrell byl bez sebe vzteky i strachem.

Jestli to zvíře hned nedostaneme, tak zemře. Jsou to zatraceně choulostivá stvoření. Rafaeli, kde je?“

„Neboj se, Gerry. Zařídil jsem přinést ti ho dnes,“ sliboval Rafael.

Chudák Durrell se nemohl dočkat a pořád běhal za výpravčím, jestli se už něco děje. Krátce před pátou „vlak“ dorazil, Rafael a Gerry opatrně zvedli klec a přenesli ji do zvláštní ohrádky u drůbežího výběhu. Ubohé zvířátko bylo úplně vyčerpané a vyhublé a mně se zdálo, že má smrt na jazyku.

„Rafaeli, jak dlouho ho ten Indián měl?“

„To opravdu nevím, Gerry, ale musí to být mnoho dní, protože vypadá nedobře.“

„Myslím, že má zápal plic,“ řekl Geny. „Dáme ho do větší klece a zkusíme ho nakrmit.“

Velmi opatrně jsme to udělali. Zvířátko bylo tak slabé, že se ani nepokusilo kousat nebo se nějak bránit našim dotekům.

„To je přece zločin. Jenom kvůli něčí neschopnosti se to zvíře dostalo do takového stavu. Jestli někdy najdu toho, kdo za to může, udělám mu něco strašného.“

„Podívej se, Gerry,“ řekla jsem. „Vím, jak ti je, ale chyby se stávají i v těch nejlépe organizovaných úřadech. Teď bychom se měli především pokusit to zvíře zachránit.“

Jako by si ten vlček uvědomil, že se snažíme mu pomoci, začal chlemtat mléko se syrovými vejci a glukózou. Potom jsme zkusili nadrobno nasekané maso a játra. Sežral všechno, ale přesto si myslím, že jsme si všichni uvědomovali, že je to zbytečné. Když jsme ho dostali, byl už zápal plic v pokročilém stádiu a přes všechnu péči jsme už nemohli udělat nic, abychom ho zachránili. Gerry byl nešťastný a trval na pitvě. Ta odhalila nejen zápal plic, ale také několik vnitřních zranění, jako by zvíře dostalo prudkou ránu.

Myšlenkami na tuto událost jsme se trápili ještě příštích dvacet

čtyři hodin. Pak se ale přihodilo něco, co zcela upoutalo naši pozornost. V Asunciónu vypukla revoluce. Nejdřív jsme se tomu smáli, protože každý ví, že po fotbalu je revoluce nejoblíbenější zábavou Jihoameričanů. Potom jsme ale dostali zprávu od jednoho milého Američana, který bydlel o něco dál proti proudu řeky. Věděl, že se chystáme k odjezdu a chceme celou sbírku dopravit do Buenos Aires po řece. Měl o nás obavy, protože veškerá říční doprava byla v rukou vzbouřenců. Navrhl nám, abychom použili čtyřmístné letadlo. To bylo sice hezké, ale co budeme dělat se všemi našimi zvířaty? Nemohli jsme se v Paraguayi zdržet déle, protože jsme museli stihnout loď z Buenos Aires do Londýna. Podle mě existovalo jediné řešení: vrátit většině naší sbírky volnost a co se dá, vzít do letadla. Dva dny zápasil Gerry sám se sebou. Měl strach, že většina zvířat už nebude schopná se o sebe postarat. Nakonec ale musel uznat, že je to jediná věc, kterou můžeme udělat. Foxy jsme dali Paule, která ji zbožňovala, a kromě našich oblíbenců, což byla samá mláďáta, jsme všem otevřeli klece a nabídli jim svobodu. Byli jsme ohromeni, když jsme viděli, že se žádnému zvířeti nechtělo odejít a některá se potulovala ještě několik dní kolem chaty a čekala, že je někdo nakrmí. Gerry nás ale varoval, že jim nemáme nic dávat.

„Když je budete krmit, budou se tady motat pořád a místní obyvatelé by je mohli postřílet. Až zjistí, že už je nikdo nenakrmí, tak nakonec zmizí.“

„Když jsem ti říkala, že všichni tvorové boží potřebují volnost, tak to bylo jenom sentimentální žvanění,“ vybuchla jsem.

„Už v Manchesteru jsem ti přece říkal, že když se o zvířata dobře staráš, tak se nechají ráda ochočit. Ale tys mi stejně nikdy nevěřila.“

„To tedy ne, ale teď už jsem úplně přesvědčená.“

Zatímco se vyjednávalo, nastal dočasný klid zbraní. Náš dobrodinec nás pobízel k odchodu, dokud to ještě bylo možné, protože v této krátké lhůtě bylo obnoveno letecké spojení do Buenos Aires. Jeho letadlo přiletělo do Casada a my jsme

nacpali sebe i zvířata do pilotovy malé kabiny. Pilot se tvářil značně pochybovačně, ale přesto se rozjel. Na třetí pokus jsme se vznesli.

„Tak, to bychom měli,“ konstatoval. „Doufejme, že se nám podaří i přistát,“ a nasměroval letadlo na hlavní město.

Naše přistání bylo horší než zlý sen, hlavně proto, že přistávací dráha aeroklubu byla po silných deštích pod vodou. Když se kola dotkla země, začal se stroj šíleně kolébat ze strany na stranu a vydával zvuky jako ztroskotaný vrak. Čekala jsem, že se každou chvíli převrátíme. Nakonec se však srovnal a zastavil. „Je mi to líto,“ usmál se pilot, „ale byli jsme trochu přetížení. To není pro malé letadlo to nejlepší, ale přece jsme se sem dostali.“ Vděčně jsme se vyhrabali a vyrazili přes město na civilní letiště. Právě včas jsme se dostali do letadla společnosti Branif s cílem Buenos Aires.

„Zaplať pánbůh, že jsme to stihli,“ funěl Gerry. Jednu chvíli jsem si myslel, že se nám to nepodaří.“

Konečně se pod námi objevila světlá Buenos Aires a přistáli jsme. Pan Gibbs už na nás čekal.

Než jsme došli k letištní budově, stručně jsme mu popsali, co se nám přihodilo.

„Mimochodem, s těmi zvířaty asi budou problémy. Máte už zdravotní povolení?“

„Zatracené, kde bych ho asi vzal, když je tam revoluce?“ zavrčel Durrell.

„To jsem si také říkal, ale víte, jak pracuje úřednický mozek. Pojd'te, zkusíme si promluvit se státním veterinářem. Zdá se, že je to slušný člověk.“

A taky byl, ale Gerry musel nasadit všechny své přesvědčovací schopnosti.

Bebita byla ráda, že nás zase vidí, a zařídila, že můžeme přes noc nechat zvířata v domě Rafaelovy babičky. Ráno je přestěhujeme do domu jednoho jejího přítele ve čtvrti Belgrano na předměstí Buenos Aires.

Naše sbírka se ještě trochu rozrostla, protože jsme navštívili

farmu Rafaelovy rodiny na venkově a také jsme nakoupili další exponáty od obchodníků se zvířaty přímo ve městě. Stala jsem se nepostradatelnou osobou. Pomáhala jsem při výrobě klecí, při vyřizování různých povolení, přípravě zvířat na třítydenní plavbu a při všem, kde bylo třeba mluvit španělsky.

Konečně jsme měli za sebou i poslední vyčerpávající den jednání s argentinskou celnicí. V přístavišti jsme všem předložili doklady a náhle jsme se ocitli na palubě lodi a mávali jsme všem našim milým přátelům. Bylo mi líto, že musíme opustit tuto krásnou zemi, a v duchu jsem si slíbila, že se tam vrátíme, ale to už mě nikdo nepřinutí, abych Argentinu opustila a jela ještě do jiné země Jižní Ameriky.

Na přední palubě lodi se naši svěřenci uložili ke spánku pod silnou plachtou, kterou nám poskytla posádka. I my jsme chtěli jít brzy spát, protože ráno nás čekalo hodně práce, především čištění klecí a krmení hned za úsvitu. Než jsme od zvířat odešli, Sarah ještě dostala svou láhev a nezbytné pohlazení od Gerryho. „To je můj mazlíček,“ řekl a pak truchlivě dodal, „škoda, že si ji nemůžeme vzít do kajuty.“

IV.

Už jen při pomyslení, že po moři přepravujeme sbírku zvířat, mi naskakovala husí kůže. Nejen proto, že trpím mořskou nemocí, ale nevěděli jsme, jak se zvířata budou na lodi chovat, a to nám kazilo všechnu radost z plavby. Ale byla to pro mě další nová zkušenost. Je to zvláštní, ale žádnou nevolnost jsem nepocítila a ani jsem si na svou mořskou nemoc nevzpomněla. Asi proto, že jsem na ni neměla čas, protože od prvního dne na palubě jsme byli v jednom kole. Brzy jsme si zvykli na každodenní program: za úsvitu, po prvním šálku čaje, jsme doklopýtali na přední palubu a pustili se do čištění klecí a mytí krmicích misek. Když je teplo a moře klidné, tak to ještě není tak zlé, ale čím víc jsme se blížili k břehům severní Evropy a jejím ledovým větrům, tím bylo hůř. Kapitán a posádka lodi Hvězda Paraguaye dělali všechno, co bylo v jejich silách, aby naše zvířátka měla všechno, co potřebují. Protože sbírka nebyla velká, ubytovali jsme ji v jednoduché boudě, narychlo stlučené z prken a plachtoviny. Během plavby podél brazilského pobřeží jsme mohli pravidelně pokropit všechny ptáčky (místo koupele) a nemuseli jsme se strachovat, že nastydnou. Sarah si báječně užívala, protože třikrát denně směla běhat po palubě Durrellovi v patách a při tom šťastně hýkala. Mladí důstojníci byli kdykoliv ochotni nám pomáhat a jeden se kvůli nám dostal do kapitánovy nemilosti. Přišel pozdě do služby, protože pro nás nosil v kbelících vodu. Žádní pasažéři neměli na přední palubu přístup, protože to je nákladní prostor, a nás bavilo dívat se nahoru na všechny ty tváře namačkané za skleněnou přepážkou na horní palubě, jak nás pozorně sledují. Díky této výjimečnosti se na nás většina starších cestujících, samí nafoukaní jihoameričtí výletníci, dívala skrz prsty. My jsme se však sprátelili s několika lidmi našeho věku a užili jsme si hodně legrace, především na maškarním bále, na který jsme se s Gerrym převlékli za

Paraguayce. Ostatní účastníci pak byli mrzutí, protože jsme získali první cenu. Potom jsme v naší kajutě uspořádali bouřlivou oslavu vítězství a další mladí důstojníci upadli v kapitánovu nemilost.

Nikomu nedoporučuji, zvláště ne na moři, s nemilosrdnou kocovinou a bouřícím se žaludkem, čistit hromádky bobků. Nedovedu si vysvětlit, jak jsem to ráno přežila bez potupného vrhnutí přes zábradlí.

Během plavby jsme zastavovali na různých místech a první důstojník byl tak laskavý, že nám pro zvířata zařídil stálý dohled, takže jsme se také mohli podívat do přístavů a nakoupit potřebné zásoby potravin. Myslím, že jediný člověk z celé posádky, který byl opravdu šťastný a konečně si oddechl, když jsme dorazili do přístaviště Victoria Dock v Londýně, byl kapitán lodi.

Většinu naší malé sbírky přijali v Paigntonské zoologické zahradě. Sarah velmi ochotně přijala lásku a péči nových ošetřovatelů, ačkoli na svého prvního milovaného pěstouna nikdy nezapomněla. S těžkým srdcem jsme se loučili s těmito milými tvorečky a já jsem si začala uvědomovat, co vlastně musel Durrell prožívat při svých minulých výpravách, a porozuměla jsem jeho životní touze mít svou vlastní zoologickou zahradu, aby se už nemusel loučit se zvířaty, která přiveze z výprav.

O našem příjezdu do Bournemouthu se brzy doslechla i Sofie. Pracovala u místního stavitele, ale i když ji ta práce zajímala, brzy jsme ji přemluvili, aby se vrátila k nám.

Během naší nepřítomnosti se Hart Davis rozhodl vydat Bafutské slídily. Byla to pro Gerryho rána pod pás, protože si myslel, že bude mít knihu připravenou pro pozdější vydání, a zatím už na něj čekal první výtisk.

„Doufám, že tohle mi nebude dělat často,“ stěžoval si, „nebo mě to tempo přivede k šílenství. Raději se pustím do psaní o naší poslední cestě. Stejně byste mě s tím za chvíli sami začali otravovat.“

Tak začal vznikat Opilý prales. Musím ale přiznat, že bez mých a Sofiiniých poznámek na účet Gerryho pilnosti by stránky moc rychle nepřibývaly.

„Vy dvě ježibaby, uvědomte si, že nejsem stroj. Nemůžu jen tak zapnout a začít psát, kdykoli se mi zachce. To by si přál každý. Musím čekat na inspiraci. Vy dvě už jste stejné jako ti blázni, kteří mi vykládají, že není nic jednoduššího než napsat knihu a že by to sami dávno udělali, kdyby jen měli čas. Měly byste si to někdy zkusit samy.“

Ale přes všechny protesty a zuřivé pohledy knihu nakonec dopsal. Jenom nevím, kdo si víc oddechl. Chápala jsem Durrella, že se mu o této výpravě příliš psát nechtělo, protože byla v jistém smyslu neúspěšná. Spenser Curtis Brown nás však uklidňoval:

„Vždyť víte, jak lidi rádi čtou o cizím neštěstí a prohrách. Mají potom pocit, že i spisovatelé jsou jenom lidi. A jestliže jste měli i úspěch, tak je to bude zajímat.“

Naše sebevědomí bylo značně posíleno tím, že Bafutští slídlilové byli vybráni společností Knihy světa, a na oslavu této události pro nás Spenser uspořádal parádní večeři v hotelu Savoy. Opojený úspěchem se Durrell nechal ve slabé chvílce přemluvit a slíbil, že pro nakladatelství Collins napíše knihu pro děti, která by popisovala stejné oblasti jako knihy Přetížená archa, Tři dobrodruzi a Bafutští slídlilové. Tenkrát se zdálo, že je to dobrý nápad, ale já ani Sofie jsme kvůli literatuře dosud tolik netrpěly. Z neznámého důvodu se Durrellovi knihu prostě dopsat nechtělo, a protože mě ani Sofii nic lepšího nenapadlo, tak jsme v zoufalství začaly psát poslední kapitolu samy. Náš génus ji samozřejmě s opovržením zamítl, ale aspoň ho inspirovala, přepsal ji a celá věc byla z krku.

„Gerry, miláčku,“ zeptala jsem se jednou. „Proč nepíšeš systematicky jako Larry? Každé ráno napíše dva tisíce slov a zbytek dne se věnuje svým zálibám.“

Durrell zaskučel.

„Tak to bych si přál taky. To mi věř. Ale hlavní rozdíl mezi

mnou a Larrym je v tom, že on píše, protože ho to baví. Pro mě je to jenom způsob, jak vydělat peníze, abych se mohl věnovat své práci se zvířaty. Nic víc. Takže v tom smyslu nejsem opravdový spisovatel, ale ubohý námezdní pisálek, který má to štěstí, že prodá to, co napíše.“

Od bratra Larryho, který byl v té době ředitelem Zpravodajské služby na Kypru, jsme dostali pozvání, abychom ho navštívili. Byli jsme všichni rádi, protože už jsme si šli poněkud na nervy. Larry věděl, že Gerry propadl filmu a filmování, a tak mu navrhl, aby o ostrově natočil dokumentární film. Gerry už nepotřeboval další důvody, aby opustil „Pudinkový ostrov“, a tak, obtíženi nejrůznějšími zařízeními, jsme se opět vydali na cestu.

Krátce před odjezdem Gerryho požádali, aby uspořádal v londýnské Festivalové hale přednášku. Už jen při té představě se zděsil, ale protože Hart Davis tvrdil, že to bude dobrá propagace jeho knih, nakonec souhlasil. Celá rodina prožívala silné napětí a obavy, protože jsme věděli, jakou hrůzu má Gerry z veřejných vystoupení. Ačkoliv je výborným řečníkem a každé publikum žasne nad jeho bleskovými kresbami zvířat, o kterých přednáší, je sám hluboce přesvědčen, že přednášet neumí. Protože si někdo vymyslel, že na závěr přednášky by Gerry měl předvést nějaké živé zvíře, požádali jsme Paigntonskou zoo, aby nám půjčila Sarah Přítulnou.

Toho slavného dne jsme se všichni dostavili do Festivalové haly. Sarah, která dorazila dříve než my, už byla uveleбенá v šatně, kterou právě uvolnil sir Thomas Beecham, a my, obyčejní smrtelníci, jsme se o sebe museli postarat sami. Jak jsme očekávali, přednáška měla obrovský úspěch, ale vrcholem programu byla Sarah Přítulná, která běhala po jevišti, hrála si s Gerrym a z plných plic vesele hýkala. Radostně přijímala obdiv, který se na ni sypal ze všech stran, a nakonec byla tak rozparádná, že se ani nechtěla vrátit do své přepravní klece. Její vášeň pro světla ramp vynikla později ještě víc, když účinkovala ve svém prvním televizním pořadu, kde okouzila i ty

nejzatvrzejší povahy z natáčecího štábu.

Naše výprava na Kypr byla ohrožena hned v zárodku, neboť během večírku, který Larry uspořádal, aby nás předvedl místní společnosti, vybuchla první bomba. Vypadalo to, jakoby náš příjezd na ostrov byl tou poslední provokací, kterou Kypřané potřebovali, aby mohli projevit svůj nesouhlas se vším britským. S ohledem na teroristické aktivity jsme se samozřejmě museli vzdát myšlenky na cestování po ostrově nákladním autem s britskými znaky a na táboření v přírodě. Vymysleli jsme proto jiný plán. Usadili jsme se v Larryho domě v malebné vesničce Bellapaise kousek na sever od Kerynie a Gerry začal pracovat na dokumentárním filmu o důležitosti vodovodů pro kyperský venkov. Dá se říci, že vesnice nás přijala dobře. Nejen proto, že obyvatelé měli Larryho rádi a vážili si ho, ale především díky tomu, že Gerry strávil své dětství na Korfu a od té doby si pamatoval dost řeckých slov a hodně řeckých písní. Velice jsme se spřátelili i se starostou, který nás provedl po celém ostrově a dokonce nás vzal i do takzvaných pevností teroristů Eoka. Slyšeli jsme různé zvěsti o antibritských náladách obyvatelstva. Bylo nám líto, že především díky nedostatku porozumění byly zničeny dlouhodobé vztahy mezi oběma zeměmi. Tuto atmosféra později Larry výstižně popsal v knize Trpké citróny. Nečekaně jsme museli z Kypru odjet kvůli dalšímu jednání s televizní společností. Přátelé, kteří na dva týdny odcestovali, nám půjčili svůj byt na okraji Londýna. Právě tato doba se zdála Durrellovi nejvhodnější pro nemoc a ulehl se žloutenkou. Jako mnoho jiných lidí jsem si do té doby myslela, že to není žádná nemoc, ale jenom takový vrtoch, o kterém se často žertuje v komediích. Rozklepala jsem se, když mi lékař vysvětlil, že se jedná o vážné onemocnění, které může být, pokud se nedodrží jisté zásady v dietě, i smrtelné. Dva týdny jsem se statečně snažila vyrábět jídla, která by překonala Gerryho nechutenství. Nikdy dřív jsem si neuvědomila, do jaké krize se může manželství dostat díky netučné dietě, zejména tehdy, když jeden partner může úplně neomezeně pojídat takové věci jako jsou

máslo, vajíčka, sýry, mléko, smetanu a všechny ty dobroty, díky kterým je život o něco snesitelnější, zatímco ten druhý se musí držet diety, která se skládá z dušené ryby, grilovaného masa bez tuku, suchého chleba a žádného alkoholu.³²

Když uplynulo čtrnáct dní, přijela do Londýna Margareta, aby poněkud zchátralého Durrella převezla do náruče rodiny v Bournemouthu. Tam ho nedobrovolná nečinnost vyprovokovala k napsání knihy, o které mluvil už několik let. V roce 1935 se celá rodina odstěhovala na nic netušící řecký ostrov Korfu, kde strávila pět šťastných let ukončených vypuknutím války. Ze způsobu, jak o té době mluvili, bylo cítit, že tam všichni prožili okouzující časy. Paní Durrellová mě často ujišťovala, že to bylo jediné období v jejím životě, kdy neměla dluhy. Dosud nikdy jsem Gerryho neviděla pracovat s takovým zápallem a ubohá Sofie měla co dělat, aby s ním držela krok. Za šest týdnů, kdy napsal 120 000 slov, se Durrell elegantně zhroutil. Kniha byla hotová a on skoro taky.

O mé rodině a jiné zvířeně - to byl fantastický úspěch, jaký nikdo z nás nečekal. Kniha má všechno, co má bestseller mít - exotický ostrov, bláznivou rodinku a spoustu zvířat. Dýchá z ní slunce a pohoda a líbila se dokonce i kritikům. Ještě po deseti letech se kniha vydává v obrovských nákladech. Díky ní jsme získali hodně přátel na celém světě, ale, bohužel, díky ní se z Korfu stala turistická atrakce, což je jistě skvělá věc pro Korfany a řecké hospodářství, ale už ne pro Durrellovy, kteří ostrov milovali v jeho původní prostotě.

Nejvíce jsme se nasmáli, když jsme se dozvěděli, že právě tohle Gerryho dílko bylo zahrnuto do seznamu knih požadovaných při zkouškách z literatury. Durrell se nikdy systematicky nevzdělával. Vyučovala ho nekonečná řada podivných individuí, která ho naučila všechno možné, jen ne pořádně číst, psát a počítat. Dostává mnoho vděčných dopisů od studentů, kteří píší,

³² Vůbec mi nevadila dušená ryba, grilované maso ani suchý chleba, ale nemohu se smířit s tím, že za takových podmínek člověku seberou i alkohol. G.D.

že aspoň zkouška z anglické literatury, když už z ničeho jiného, je teď příjemná.

Durrell spotřeboval ke zplození O mé rodině všechny své síly, a proto jsme mu nařídili dovolenou na Sicílii. Gerry už tento krásný ostrov znal, ale já jsem tam ještě nikdy nebyla. Strávili jsme tam dva bezstarostné týdny. Na procházkách, doprovázeni větrem, jsme zkoumali skalní jezírka, pozorovali ptáky a popíjeli domácí pastinák s ornitoložkou, se kterou jsme se tam seznámili.

Gerry, opět v plné síle, začal pomýšlet na další výpravu. Tentokrát se chtěl zaměřit ještě víc na filmování. Koupil si poměrně drahou kameru. Když se Durrell pustil do natáčení, byli jsme všichni zamotaní do pásků podexponovaných filmů. Po hodně dlouhém přemýšlení se Gerry rozhodl, že nejlepším místem pro natáčení filmu o výpravě za zvířaty bude Kamerun, přesněji řečeno království jeho přítele a společníka při skleničce Fona z Bafutu. V těchto místech už byl dvakrát a tvrdil, že když se jedná o tak vážnou záležitost, jakou je filmování, je základním předpokladem úspěchu odjet do oblasti, kterou dobře zná, s jejímiž obyvateli se dorozumí a především ví, co očekávat od tamních zvířat.

Protože tahle výprava byla daleko náročnější než ty dosavadní, navrhla jsem, abychom s sebou vzali i Sofii, samozřejmě pokud bude ona sama chtít. Nemuseli jsme se jí ptát dvakrát. Rozhodli jsme se, že požádáme různé výrobce o výpomoc, ne finanční, ale takovou, že nám dodají přístroje a materiál a my je budeme v zahraničí propagovat. Sestavili jsme dopis, v němž Sofie patřičně zdůraznila všechny vynikající úspěchy Gerryho Durrella a příjemce ujistila, že jedním z nejdůležitějších cílů výpravy je uvedení jeho výrobků na nové trhy.³³ Výsledek byl fantastický.

Doručovatel britské železnice i listonoš už měli obrovských

³³ Sofie tehdy požádala výrobce toaletních potřeb o zasluku dezinfekčních prostředků a toaletního papíru s ujištěním, že kromě jiného jim zašleme také fotografii dokumentující používání jejich výrobků v terénu. G.D.

balíků po krk, ale my jsme je neúnavně a dychtivě otvírali a žasli nad jejich obsahem. Bylo tam všechno: od umělohmotných misek až po tesařské nářadí, léky pro zvířata i pro nás, elegantní nylonové košile a ponožky, boty, skládací lehátka, čajové pytlíky, drátěné sítě, záchranný člun, elektrické dynamo, prostě dost zařízení pro vybavení menší armády. Ostatní obyvatelé domu už také ztráceli trpělivost. Hlavní vchod byl věčně zabarikádovaný zadkem někoho, kdo se skláněl nad novou bednou. Všude se povalovaly zapomenuté kousky drátů a ubohá Margareta dělala všechno, co bylo v jejích silách, aby uklidnila své protestující nájemníky. Když jsme konečně všechno shromáždili, museli to do Southamptonu k čekající banánové lodi odvézt dva velké nákladáky.

V té době se naše posádka rozrostla o dalšího člena. Poprvé jsme se rozhodli, že přijmeme jednu z mnoha nabídek od zájemců o naše akce. Vybrali jsme si mladého muže, který se specializoval na plazy, protože Kamerun je oblastí, kde se dají najít prapodivné druhy. Blížily se vánoce a Sofie nám sdělila, že by za námi přijela později, protože by ráda strávila svátky se svou rodinou. Kromě kapitána a posádky jsme na palubě byli jen my tři. Plavba byla příjemná a měli jsme pocit, že plujeme na soukromé jachtě.

Africký kontinent mě nikdy nepřitahoval, alespoň ne v tom smyslu, jak „volal“ Livingstona. O deset dnů později jsem už stála v přístavu ve Victorii, hlavním městě Britského Kamerunu, a sledovala překládání našich zavazadel z kontejneru na dvě nákladní auta Beford, kterým se v Západní Africe říká „maminy“. Naše cesta do Bafutu proběhne ve dvou etapách se zastávkou v Mamfe, kde Gerry kdysi tábořil na březích řeky Cross. Jako vždy jsme měli potíže s celními úředníky, kteří se z důvodu známého zřejmě jenom jim rozhodli zabavit nám hliníkovou klec (vypadala jako obrovská bedna z dětské stavebnice), kterou nám velkoryse věnovala firma Dexion. Udělali jsme veliký poprask, až nakonec museli slíbit, že nám bednu vydají. To zase šíleně rozčílilo šéfa celnice, který byl

nositelem zajímavého jména, jež se dalo přeložit jako Borová rakev. Těžkosti s celníci jsme měli i v Mamfe. Důvodem bylo „ilegální držení“ revolveru, což je v Západní Africe povoleno jen se speciálním souhlasem samotného guvernéra Nigérie. Naneštěstí pro celníky jsme toto povolení měli.

Cesta na sever byla celkem klidná až na vířivý červený prach a zbrázděné cesty, které byly nedílnou součástí africké krajiny pod britskou nadvládou. Vždycky jsem se divila, jak je možné, že Francouzi a Belgičané byli schopni postavit celkem slušné silnice v oblastech, které ovládli, zatímco britští stavitelé zvládli nanejvýš úzký pruh makadamové cesty na okraji nejvýznamnějších měst. Ale to patří ke slastem cestování, protože nic vás nepovzbudí k cestě dál tolik jako pokřivená bolící záda a třešticí hlava.

Naše první zastávka byla ve vesničce Bekebe, kde už Gerry pobýval při svých minulých výpravách. Jeden z jeho dřívějších pomocníků, chlapec Ben, se k nám přičítal a žádal o práci. Zároveň nám předal náš první „kus“ - mládě černonohé mungo, které jsme hned pokřtili na Tiki a Gerry si je hodil za košili, protože jsme ještě neměli přichystané bedny. Bena a ostatní chlapce jsme zaměstnali a vrátili jsme se do Victorie, kde jsme s pomocí Gerryho starého správce Piouse naložili všechnu materiálu a vrátili se zpět do Mamfe k domu ředitele společnosti U.A.C. asi v devět večer. Čekali jsme v nákladních autech, zatímco Gerry zmizel ve velmi elegantně vyhlížejícím moderním sídle. Brzy se znovu objevil s ředitelem Johnem Hendersonem. Byl to milý a zábavný hostitel a během šesti týdnů, co jsme i s našimi „sakramentskými zvířaty“, jak jim říkal, okupovali jeho dům, nikdy on ani jeho zaměstnanci nenaznačili, že jsme jim na obtíž. Ochotně přiznal, že našich zvířat má plné zuby, ale protože nás má rád, musí se smířit i s ostatním.

Mamfe je malá osada trůnicí na březích řeky Cross, ale i když je to místo pro krátké zastavení příjemné, ničím si mě nezískalo. Podnebí je tam odporné, ve dne v noci vedro a vlhko, důsledkem

čehož jsme byli splavováni proudy potu bez ohledu na to, že jsme se neustále máchali a mazali nejrůznějšími speciálními výrobky, které nás právě tohoto ponižujícího soužení měly ušetřit. V městečku bylo ještě dalších deset Evropanů, všichni přátelští a vždy ochotní pomoci. Slíbili, že rozšíří zprávu, že jsme blázniví Evropani, kteří sbírají zvířata. Brzy začala veranda kolem Johnova domu vypadat jako obchod se zvířectvem.

„Když vidím všechna ta sakramentská zvířata venku, často si myslím, že jsem u cizího domu,“ stěžoval si John. „Dnes odpoledne jsem málem odjel pryč.“

„Johne, jestli ti tak vadí,“ řekl Gerry ustaraně, „tak je někam odvezu.“

„Nebud' hlupák, starouši, jenom žertuji, jsem rád, že tady mám vás i je.“

Durrell chtěl obnovit styky se svými lovci, a tak jsme se připravili na slasti pochodu tropickým pralesem ke vzdálené vesnici, kde žijí. Za úsvitu jsme se přepravili přes řeku v kánoích vydlabaných z kmenů. S sebou jsme vezli batohy plné obložených chlebů a termosek se studenou vodou. Na druhé straně jsme vstoupili do pralesa a svižným tempem v řadě za sebou jako husy pochodovali po vyšlapané pěšině. První věc, která mě zarazila, bylo naprosté ticho, a potom to nesnesitelné vedro. Občas jsme zaslechli nějakého ptáka nebo zvíře, ale žádné jsme neviděli. Tolik o zákeřném tropickém pralese, který se hemží divou zvěří a smrtelnými hady.

Asi po dvou hodinách vyčerpávajícího pochodu jsme dorazili na mýtinu, kde jsme objevili dva vyzáblé postarší domorodce, kteří se opírali o své dlouhé hole.

„Vás vidět, Bo,“ řekl Gerry místo pozdravu.

„Vítáme, pane,“ odpověděli jednohlasně a začali brebentit lámanou angličtinou. Nerozuměla jsem jim ani slovo, ale naštěstí se zdálo, že Gerry jim rozumí. Nakonec jim dal cigarety a zamával na rozloučenou.

„Proboha, o čem jste mluvili?“ ptala jsem se.

„O ničem, jenom jsme se pozdravili,“ odpověděl a vydali jsme

se dál.

Kolem poledne jsme dorazili do vesnice Eshobi, kam už lesní tamtamy zřejmě donesli zprávu, že se blížíme, protože všichni vesničané se shromáždili na hlavní „třídě“, aby nás přivítali. Otevřeně dávali najevo svou radost, že opět Gerryho vidí. Zářivě se usmívali, luskali prsty a vykřikovali „vítáme, vítáme“. Všichni jsme dostali velké, čerstvě nasbírané kokosové ořechy a můžete mi věřit, že po několikahodinovém pochodu horkým africkým pralesem není nad osvěžující kokosové mléko. Odněkud pro nás přinesli dvě vratké židle a já, uříčená a zpocená, jsem se na tu svou vděčně sesula. Měla jsem dobrý výhled na vesnici. Ve srovnání s osadami, kterými jsme projížděli cestou sem, byla špinavá a neudržovaná a všechny děti vypadaly nezdravě a podvyživeně.

To přece nemůže být ta vesnice, ve které Gerry žil a o které tolik básnil. Byla. Durrell mi začal ukazovat jednotlivé pamětihodnosti a zavedl mě na místo, kde tenkrát tábořil. Osm let uplynulo od Gerryho poslední návštěvy Kamerunu a od té doby se hodně změnilo, přinejmenším politicky. Nyní už nebylo výjimkou, že z trochu chytřejších členů domorodých kmenů se staly vedoucí politické osobnosti. A totéž platilo i o starých lovcích, kteří dřív Gerrymu pomáhali. Všichni si sedli na zem kolem nás a pozorně naslouchali Gerryho vyprávění. Nakonec se domluvili, že Gerry se ještě vrátí a pobude s nimi několik dní. Šíleně toužil ulovit ptáka se jménem Picathartes z rodiny vran, ale měl strach, že teď není ta pravá roční doba pro mladé, kteří se dají nejlíp ochočit. Elias ho však uklidnil.

„Ano, pane, někdy táto ptak jde zobat do dómu, já jdu dívat okolo.“

Domluvili se, že příští týden se Gerry vrátí, zatímco já a Sofie zůstaneme v Mamfe a budeme se starat o zvířata.

Právě během našeho pobytu v Mamfe jsme získali dvě stvoření, která se stala mými největšími oblíbenci: mládě dost vzácné poloopice komby, kterou jsem podle jejích vypoulených očí pojmenovala Korálka, a stejně vzácný druh maličké veverky,

kteře jsem dala jméno Malá. Protože to byla dvě mlád'ata, měly jsme s nimi práce až nad hlavu. Durrell se nám posmíval, že se z těch našich drahoušků asi zblázníme, ale my jsme si ho nevšímalý.

Korálka a Malá řídily náš život, nebo spíše, Malá řídila můj život. Byl to takový miloučký drobeček, stále ještě slepý a bezmocný, a tak potřebovala všechnu mou lásku a péči. Nejdůležitější bylo postavit jí vhodné hnízdo, ale dost velké, aby se tam vešla i láhev s teplou vodou.

Nakonec jsem našla malou čtverhrannou krabici od sušenek. Do ní jsem dala láhev s teplou vodou, kterou jsem obalila bavlněnou látkou a vystlala jsem to všechno vatou. Pak jsem do krabice položila Malou. Vypadalo to jako přenosná postýlka a taky jsem ji sebou všude nosila, protože jako všechny malé děti potřebovala Malá pravidelné a časté krmení a vztekala se, když jsem ji někde nechala samotnou. Začala jsem ji krmit pomocí očního kapátka směsí sušeného mléka a glukózy rozpuštěnou ve vodě. Nikdy s ní nebyly problémy, brzy se naučila držet si kapátko v předních tlapkách a já jsem dávala pozor, aby si při cucání na chvílku oddechla a řihla si. Brzy vyrostla v roztomilou veveričku se zrzavou hlavičkou s černě lemovanými oušky. Zrzavé tělíčko měla pokryté mechovým kožíškem s nazelenalým odstínem a řadou bílých flíčků na bocích. Její největší ozdobou byl ovšem dlouhý, huňatý, ostře oranžový ocásek se zelenavým nádechem, který si nosila v oblouku nad zády a jeho špička jí visela přímo u nosu. Od prvního okamžiku, kdy otevřela oči, byla úplně krotká a já jsem si s ní mohla dělat doslova všechno. S rozkoší se nechávala šimrat, což ji přivádělo jakoby do transu. Byla jsem přesvědčená, že se z ní vyklube inteligentní zvířátko, ale moje víra u Durrella vyvolávala jen posměch. Jednoho rána, sotva otevřela oči, když jsme měli zrovna tolik práce, že jsem zapomněla na její dopolední svačinku, mě ostře upozornila na svou přítomnost. Její přenosný domeček jsem nechala u své postele a jí se nějak podařilo dostat se z něj ven, našla ty pravé dveře a objevila se na prahu velkého obývacího pokoje.

Nazlobeně mlaskala, přiběhla ke mně, vyšplhala se mi na rameno a hlasitě si stěžovala, že jsem ji nenakrmila. Byla velice rozhořčená a ani nečekala, až jí připravím kapátko, ale skočila na stůl, kde jsem připravovala její krmení, a snažila se vyšplhat do misky. Nakonec se uklidnila, ale od té doby mě každé ráno budila, skákala po posteli a mlaskala mi do ucha, dokud jsem ji nenakrmila. Potom s obrovským nadšením zkoumala naše postele.

„Budeš muset dát Malou do pořádné klece, Jacquie, nebo se ti ztratí.“

Vím, že Gerry měl velké obavy o její bezpečnost, ale také vím, že silně protestoval proti jejímu slídění v posteli a ožďubávání jeho nohou.³⁴ Nakonec jsem Malou umístila do klícky, kterou jsme vybudovali speciálně pro ni, se zvláštní přihrádkou pro spaní v horní části a se spoustou zajímavých kousků ztrouchnivělého dřeva, které mohla zkoumat. Když se zabydlela, propadla nevysvětlitelné vášni pro vystýlání svého pelíšku, v čemž ji nepředčily žádné veverky, které jsem měla později. Já jsem jí postýlku vystlala papírovými kapesníčky, protože vhodnější a hygieničtější materiál nebyl k dispozici, ale moje úprava ji vůbec neuspokojila a celé hodiny trávila tím, že všechno vytahala ven, rozcupovala papír na kousíčky, uplácala, nacpala si ho spousty do tlamičky a spěchala zpátky do pelíšku, kde hlučně pokračovala v budování. Později jsem opatrně otevřela dvířka a nahlédla do její ložnice. Z hromady rozcupovaných ubrousků na mě vykukla dvě lesklá očka. Brzy na mě ale zapomněla a pokračovala ve své veledůležité činnosti a nepřestala, dokud tam nezůstalo jen takové místočko, do něhož se vešla pouze ona. Když byla uvnitř, mohla jsem přes vchod přetáhnout kousek látky, a tak ji úplně izolovat od vnějšího hluku a zimy. Nikdy mě nepřestalo bavit ji při této činnosti pozorovat a v době, když jsme ji měli, jsem tak trávila celé

³⁴ Vůbec mi nevadí dělit se s jakýmkoliv zvířetem o svou postel, ale důrazně protestuji proti tomu, aby mě v pět hodin ráno budila nevychovaná veverka, která se snaží schovat si burský oříšek do mého ucha. G.D.

hodiny.

Korálka byla úplně jiná, dá se říci, že měla nezávislou povahu. Když jsme ji dostali, byla už odrostlá a nepotřebovala krmit z lahve. Ochotně zbaštila všechno, co jsme jí nabídli. Její oblíbenou pochoutkou byl hmyz. Jednou večer se nám úplně ztratila v roji okřídlených mravenců, kteří se odněkud objevili a zaplavili klece a celý dům. Chlapci, kteří nám pomáhali se zvířaty, rozestavili všude misky s vodou a chytali do nich padající mravence, a my jsme získali bohatou zásobu hmyzu pro krmení. Během honu na mravence jsem najednou zaslechla z Korálčiny klece strašný povyk. Nahlédla jsem dovnitř. Obklopená létajícími mravenci, s vykulenýma očima, tlapky i tlamičku plné komárů, bez přestání je pronásledovala a snažila se polapit stále další, ale zřejmě ji nenapadlo, že už si je nemá kam dát. I ona byla moc ráda, když si s ní někdo hrál. Skákala po kleci a já jsem se ji snažila chytit. Skočila mi na ruku, jemně mě kousla a zase prudce odskočila. Někdy byla úplně poslušná, zvedla přední nožičku, aby se nechala podrbat, ale nejradši ležela na zádech a nechala se šimrat na bříšku a jen tak naoko se tomu bránila.

V Mamfe jsme se zdrželi mnohem déle, než jsme původně chtěli, protože jsme měli stálý přísun zvířat. Museli jsme ale vyprázdnit dům Johna Hendersona, protože on sám se vracel do Anglie, a jeho nástupce se zřejmě bude chtít zabydlet bez nás. John nám nabídl malý africký domek postavený kousek od jeho, s hliněnými stěnami i podlahou a střechou z banánových listů. Byl sice trochu zchátralý, ale když jsme ho vybílili a vyměnili střechu, byl celkem útulný a na malé verandě bylo dost místa pro všechna zvířata. Bylo v něm větší horko než u Johna a také plno obrovských pavouků. Jeden se dokonce vyšplhal do Durrellovy postele a v noci se vydal přes Durrellova prsa. K jeho hrůze a mé úlevě to byl on a ne já, kdo byl tím vyvoleným. Protože dům neměl žádnou toaletu, vykopali jsme vždycky potřebnou díru ve vhodné vzdálenosti od domu. Noční návštěvy tohoto koutku se však staly hrůznou záležitostí, protože člověk

nikdy nevěděl, koho nebo co potká cestou nebo na místě. Mezi nejčastější hosty patřili obrovští švábi, ale i podivní pavouci a hadi. Začala jsem mít pocit, že když z Mamfe brzy neodjedeme, úplně se zblázním, a tak jsem Durrella prosila, abychom jeli dál do Bafutu.

Napsali jsme oficiální dopis a spolu se dvěma láhvemi whisky jsme ho hned druhý den odeslali. S nadějí jsme očekávali odpověď:

Fonův palác Bafut, Bemenda

Můj dobrý příteli,

Váš datovaný 23 obdržel s velkým štěstím. Byl víc než šťastný, když já četl dopis mě poslaný od Tebe v Kamerunu zas.

Budu na Tebe těšit kdykoli přijedeš. Jak dlouho myslíš zůstat se mnou tady, žádná překážka.

Můj Dům odpočinku připraven vždy pro Tebe kdykoli přijedeš.

Můj upřímný pozdrav dej Tvé ženě a jí řekni, že s ní budu dobře tady povídat.

Tobě věrný Fon z Bafutu

Sofie nám ochotně nabídla, že za námi přijede o několik dnů později s polovinou naší zvířecí sbírky a hlavní částí zařízení. Slíbili jsme jí, že pro ni pošleme co nejdříve.

Silnice do Bafutu byla hrozná, plná výmolů, děr a balvanů, ale krajina byla překrásná. Nejdříve jsme projeli hustým pralesem a říčním údolím se stromy vysokými jako mrakodrapy, pokrytými liánami. Viděli jsme také podivné ptáky: zoborožce, turaky a bohatě zbarvené ledňáčky. Cestu protínaly stovky malých potůčků s rozvrzanými dřevěnými mosty. V potůčcích si hrály houfy afrických dětí, které ječely a mávaly, když je mýjela naše kolona, a na vlhkých březích poletovali nádherně barevní motýli. Cesta začala pomalu stoupat, les postupně řídł a najednou jsme se ocitli na obrovské, sluncem zalité louce, která

se táhla až k obzoru. Když jsme se ohlédlí k pralesu za námi, najednou se mi po něm, i přes pocit klaustrofobie, zastesklo, protože teď kolem nás vířil červený prach, který pronikal každou dírkou a štěrbinou do auta, takže když jsme konečně pozdě večer dorazili k Fonově opevněné osadě, vypadali jsme jako Rudí Indiáni.

Po všem tom vedru během cesty lesem a dusnu v Mamfe vypadala vesnice příjemně stinně a ve večerním šeru jsme byli schopni rozeznat velkou náves se skupinou chýší, která vlastně tvořila novou osadu. Napravo, na vrcholku něčeho, co vypadalo jako pyramida Inků, stál Fonův impozantní Dům odpočinku. Nebyl nepodobný typu italských vil ve tvaru krabice od bot se širokou verandou a střechou s úhledně srovnanými taškami. Ale nemohli jsme ztrácet čas rozhlížením.

„Tak se dáme do práce, všechna zvířata musíme vyložit, ubytovat na verandě a nakrmit dřív, než bude úplná tma.“

Chlapci rychle vykládali zařízení, my jsme rozmísťovali zvířata v nejchladnější části verandy a Pious, který měl na starosti kuchyni, mi přinesl teplou vodu, abych v ní mohla rozmíchat sušené dětské mléko. Zapálili jsme vařiče, rychle připravili večeři, trochu se opláchli a všichni jsme se svalili na svá lůžka.

Ráno se objevil posel s dopisem od Fona:

Můj dobrý příteli,

Já rád, že Ty přijít znovu do Bafutu zas. Já vítám, až ty po cestě uklidníš, mě navštívíš.

Tvůj dobrý přítel

Fon z Bafutu

Většinu dopoledne jsme strávili rozmísťováním klecí, čištěním a krmením a připravovali jsme se na to, abychom se mohli postarat o nové přírůstky, které v příštích dnech získáme. Museli jsme zvládnout také všechno, co bylo potřeba, aby za námi mohla Sofie přijet co nejdříve. Především jsme ale museli jít pozdravit našeho hostitele.

Vydali jsme se přes velkou náves na menší náves, nad kterou se vypínal obrovský strom guava a vedle něho Fonova vlastní vila, menší napodobenina Domu odpočinku, ve kterém jsme se zabydli my. Na nejvyšším schodě krátkého schodiště stál sám Fon z Bafutu. Byl to vysoký, štíhlý, muž, oblečený v jednoduchém bílém rouše s modrou výšivkou na okrajích, na hlavě měl čepičku, jejíž barvy ladily s barvami oblečení. Na první pohled bylo vidět, že je z opětného setkání velice šťastný.

„Vítej, vítej, můj příteli, ty byl přišel.“

„Ano, já byl přišel do Bafutu zas. Můj příteli, jaké je tvé zdraví?“

„Dobré, dobré,“ a opravdu zdravě vypadal.

Potom jsem byla Fonovi představena já a museli jsme vedle sebe vypadat podivně, já se svými 154 centimetry a Fon se 190. Moje malá ruka zmizela v jeho obrovské tlapě.

„My jít tam dovnitř,“ řekl a naznačil, že ho máme následovat do vily.

Vešli jsme do příjemné místnosti, chladivé a jednoduše zařízené, s několika leopardími kožešinami na podlaze a překrásně vyřezávanými dřevěnými pohovkami pokrytými polštáři. Když jsme se usadili, jedna z Fonových žen přiběhla s táckem, na kterém byla nezbytná láhev whisky a několik skleniček. Když jsme se chopili svých sklenic, prakticky až po okraj naplněných lahodným White Horse, zavedl Gerry opatrně řeč na citlivé téma.

„Můj příteli, přišel jsem s obavou zpět do Bafutu, protože jeden muž byl řekl, že ty na mě velmi zlobíš, protože já byl napsal tu knihu o té šťastné době, kterou my byli strávili spolu dříve.³⁵

Fon byl očividně překvapen a rozhořčen a ptal se: Jaký druh muže tobě říkat taková věc?“

Jeden Evropan byl řekl mi v Bua.“

„Oh, Evropan,“ odpověděl Fon, pokrčil rameny a byl překvapen,

³⁵ Dozvěděl jsem se, že místní politikové informovali Fona, že jsem ho popsal jako opilce a sukničkáře. G.D.

že jsme uvěřili něčemu, co řekl nějaký bílý muž. „To lež, já nikdy nezlobit na tebe,“ pokračoval a dolil nám skleničky opět až po okraj. „Ta kniha ty byl psal, já líbit dobře. Ty byl udělal moje jméno šel do celý svět. Já byl šel do Nigerie potkat tu královnu ženu a tam všichni Evropani koupit tuto tvoji knihu a moc moc lidi oni mě ptali napsat to moje jméno do knihy.“

Oběma se nám ulevilo a byli jsme šťastní, protože jsme byli přesvědčeni, že Fon vzal celou záležitost jako hlubokou urážku, ale radši jsme už o tom nemluvili a zeptali jsme se ho, jak se mu líbilo setkání s královnou.

Já líbit moc dobře, dobrá žena to,“ a rozesmál se. „Ona malá, malá žena, stejná na tebe,“ a ukazoval na mě, „ale ty síla žádná. Ah, ta žena síla má velká.“

Potom jsme se ho vyptávali, jak se mu líbilo v Nigérii.

„Ne já líbit,“ řekl rozhodně, „tam horko moc, já potit a potit, ale ta žena královna jít, jít a nikdy potit, tak dobrá ta žena.“

Rád také zavzpomínal na svou cestu do Lagosu a vyprávěl nám, jak královně předával vyřezávaný sloní kel jako dar od kamerunského lidu.

Já byl dal ten zub za všichni lidi Kamerunu,“ vysvětloval, „ta královna ona sedí na takové křeslo a já pomalu jít dát ten zub. Ona brala. Tam všichni ti Evropani říkat ne dobrá věc ukázat zadek na královna žena, tak všichni lidi jít a jít pozadu. A já jít a jít pozadu. Ha. A schod bude, né? A já strach padat, ale já jít a jít opatrný a nikdy nepadat, ale já moc strach.“

Konečně se mi podařilo zachytit Gerryho pohled, protože už jsem ztrácela trpělivost. Nejen že jsem chtěla svůj oběd, ale bylo mi jasné, že tam budeme sedět celý den, když se někdo nezvedne. Museli jsme Fonovi slíbit, že večer zase přijdeme. Zářivě se na mě usmál a řekl: „Večer tobě budu ukázu, jaká šťastná doba my dělat v Bafut.“

Pokusila jsem se usmát se stejně zářivě a řekla jsem: „Dobrá, dobrá.“

Když jsme se vrátili do Domu odpočinku, u zadních schodů už čekala velká skupina domorodců, jeden z nich si tiskl na prsa

nádobu z tykve, kterou nám podal: „Pane, pane, dívat.“

Gerry velmi opatrně odstranil banánové listy, kterými byl otvor v tykvi ucpan.

„A co tam uvnitř?“

„To vevalka, dívat.“

„Vevalka,“ divila jsem se, „co to je?“

„Nevím.“

„Radši to nějak zjisti, ale aby to nebylo něco jedovatého.“ „To teda jo.“ „Pane, to malé zvíře.“ „A zlé zvíře? Mě kousat?“

„Pane, nekousat, já sbírat.“ A na dně schoulená ležela malinká veverka, jenom několik centimetrů velká.

„Chceš si ji nechat?“ zeptal se Gerry a podíval se na mě přes rameno. „Stejně si myslím, že asi brzo umře.“

„Samozřejmě, že si ji nechám. O Malé sis také myslel, že umře, a přežila to.“ A tak se mezi má nemluvněta dostala další lesní veverka, kterou jsem umístila k ostatním do kouta místnosti k infračervenému ohřívači. Ačkoliv nikdy nebyla tak krotká jako Malá, Mamfe, jak jsme ji pojmenovali, se někdy nechala milostivě pošimrat.

Po večeři jsme se, vyzbrojeni dvěma lampami a dvěma lahvemi whisky, dostavili před Fonovu tančírnu. Noční vzduch tady byl úplně jiný než v Mamfe. I když i tady bylo teplo, bylo to stále snesitelné a dokonce jsme se někdy v noci mohli přikrýt tenkou dekou. Brzy jsem si všimla, že se postupně přestávám potit, což byla opravdu úleva, protože když vás někdo vidí, jak se drbete na nejchoulostivějších částech těla, tak vám to moc společenského lesku nedodá. Fon vypadal v červenožlutém hábitu velkolepě a v jedné ruce samozřejmě držel sklenku plnou whisky.

„Tento večer my všichni budeme uděláme šťastná doba,“ oznámil a všichni jsme se usadili do řady na konci tančírny, která, s bíle natřenými stěnami, vypadala jako vojenská tělocvična. Na jednom konci stála na nízkém pódiu řada proutěných křesel pod přísným dohledem fotografií všech členů královské rodiny, královnou Viktorií počínaje. Fon nám

pokynul, že se máme přesadit, aby měl Gerryho po pravé ruce. Před námi byl stůl s nepostradatelnou lahví whisky a skleničkami. Vzápětí dorazila dvorní kapela, kterou tvořili čtyři mladíci a dvě z Fonových žen, a nesli různé nástroje jako bubínky, píšťalky, tykev naplněnou vysušeným obilím a další podivné instrumenty. Hned za nimi šel zástup žen, z nichž některé byly dalšími manželkami Fona. Fon se s úsměvem obrátil na Gerryho:

„Můj příteli, ty pamatuješ ten evropský tanec, který ty mě byl ukázal poslední čas, kdy ty byl přišel do Bafutu? Jak ty nazýváš ho - konga? Já budu ukážu něco tobě.

Mávl rukou, kapela začala vyhrávat známou melodii a řada Fonových žen se začala vlnit. Najednou mi došlo, že jde o bafutskou verzi tance konga. Durrell vypadal velmi dojatě, a když tanec skončil, řekl:

„To je pěkná věc ty děláš pro mě.“

A Fon se šťastně rozřehtal. Pochválila jsem mu kapelu a tanec jeho žen.

„Ó ne, tyto ženy moje mě unavovat moc. Oni moc mě trápit.“

„Gerry říká, já ho moc také trápit.“

„Tvůj manžel moc štěstí dostal jedna žena, já dostal moc a oni mě moc trápit pořád.“

„No jo,“ řekla jsem prakticky, „ne ženy, ne děti.“

To se mu strašně líbilo. Smál se tak dlouho, až jsem začala mít strach, že z toho dostal nějaký záchvat. Když se konečně uklidnil, slzy smíchu mu tekly po tvářích a plácal Gerryho nadšeně po zádech:

„Tato tvoje žena dostat rozum.“ Potom mě šťouchal do žeber a plácal po hlavě: „Ty být dobrá pro mě žena.“

Naštěstí byla tato konverzace přerušena kapelou, která opět spustila v šíleném tempu.

„Proč si s ním nezatancuješ, Jacquie?“ zeptal se mě Gerry. Zděsila jsem se. Je pravda, že během plavby z Argentiny jsem na lodi pronikla do tajemství čači, ale tento muž uměl opravdu tancovat a měl to, co zřejmě mají všichni Afričané, dokonalý

smysl pro rytmus, čímž se žádný Evropan pochlubit nemůže.

„Nebud' hlupáček,“ řekla jsem. „Ani náhodou. Stejně je třikrát větší než já. Vypadali bychom směšně.“ Ale Durrell se nedal odradit a naklonil se k Fonovi.

„Můj příteli, ty jít ukázat ten tanec mé ženě?“

„Ano, ano, to dobré,“ a než jsem se vzpamatovala, už jsem byla na parketu. Kapela vyhrávala něco podobného sambě, a tak jsem se rychle nabídla, že ji Fona naučím. Byl ve skvělé náladě a brzy jsme nabrali dábelskou rychlost. Experti na latinskoamerické tance by určitě byli zmateni, ale ať už to bylo cokoliv, byla to skvělá zábava. Gerry mi později řekl, že jsme vypadali „velmi komicky“, protože jsem se téměř ztrácela ve Fonově vlajícím hábitu, takže chvílemi to vypadalo, jako by Fonovi narostl další pár nohou a kroužil sám kolem sebe. Po půlhodině jsem už sotva pletla nohama a Fon mě odměnil obrovskou dýní naplněnou speciálním mimbo - místním palmovým vínem. Už jsem měla příležitost ochutnat tento výjimečný mok, který vypadá jako zředěné mléko, páchne jako spálená guma a chuť se ani nedá popsát, stručně řečeno se z toho zvedá žaludek. Byla jsem poctěna pěti plnými tykvemi. Fon z každé ochutnal a nakonec se rozhodl, která sorta je nejlepší, a odlil mi z ní plnou sklenici. Co jsem měla dělat? Poblíž nebyl žádný květináč, kam bych to mohla nenápadně vylít. Tak jsem se zhluboka nadechla a pořádně si lokla. Nejvíc mě překvapilo, že se mi ještě podařilo se zářivě usmát na našeho hostitele a ujistit ho, že je to bezpochyby velice dobré mimbo. Protože mě ale pořád bedlivě pozoroval, nezbývalo mi nic jiného než dál labužnický usrkávat.

„Dovolíš svým ženám, aby se napily se mnou?“ zeptala jsem se.

„Ano, ano,“ a zamával na ně. S velkou úlevou jsem zbytek mimba rozlila do jejich nastavených dlaní.

Dříve než si to kdokoli z nás uvědomil, začalo svítat. Musím se přiznat, že v mé hlavě se spíš zatemňovalo. Fon trval na tom, že nás doprovodí až ke schodům chaty.

„Dobrá noc, moji přátelé,“ řekl, „vy byli dali nám šťastná doba.“ Koncem týdne se k nám připojila Sofie. Vypadala velmi

vyčerpaně a byla ráda, že je v chladnějším prostředí zalesněné krajiny. Protože už jsme měli hezkou řádku zvířat, rozdělili jsme je do tří skupin na savce, ptáky a plazy a každý z nás měl na starost jednu. Brzy jsme si zvykli na každodenní postup - ráno za rozbřesku kolem páté si vypít čaj, potom nakrmit mláďata a vyměnit jim podestýlku a pak následovala důkladná prohlídka. Každé jednotlivé zvíře jsme před čištěním pozorně prohlédli, podívali jsme se, jestli všechno sežralo, co nechalo, je-li v pořádku trus a chová-li se normálně či ne, což by mohlo znamenat, že bude potřebovat veterinární péči. Vždy jsme se snažili dokončit čištění klecí ještě před snídaní a po zbytek dopoledne jsme myli misky, připravovali krmení a náš kuchař Filip chodil na místní trh nakupovat další zásoby. Když nám zbyla chvilka času, vybalili jsme kameru a tou jsme se zabavili až do oběda. Krátký spánek po obědě byl naprosto nutný, především s ohledem na náročnost nočního života s Fonem. Po odpoledním čaji jsme připravovali večerní krmení a se svačinou v jedné ruce jsme krmili mláďata. Potom jsme zkoumali nové přírůstky a hlavně ošetřovali každé nemocné nebo poraněné zvíře, které se k nám dostalo. Nejsmutnějším případem, s nímž jsme se setkali během našeho pobytu v Bafutu, byla velká samice šimpanze, která se chytila do drátěného oka. Obě zápěstí měla proříznutá až ke kosti a zranění už bylo zachváčeno gangrénou. Opatrně jsme jí rány vyčistili, zasypali sirnatým zásypem a ovázali. Pro jistotu jsme jí dali i dávku penicilinu, ale stále nás znepokojovala její malátnost a barva kůže. Oblast Bemenda měla naštěstí státního lékaře i veterináře, a tak jsme poslali pro oba, aby se na šimpanze přišli podívat. Po důkladné prohlídce se rozhodli, že ještě odeberou vzorky krve, protože veterinář byl přesvědčen, že zvíře trpí spavou nemocí.

„Je to velice zajímavé,“ řekl, „ale obávám se, že ztrácíte čas, když se ji pokoušíte zachránit. Děkujeme, že jste nám to oznámili. Požádáme zaměstnance U.A.C., aby vám dali vědět, jak dopadly krevní zkoušky. Kdybych vám náhodou mohl někdy nějak pomoci, neváhejte a vzkazte mi, ačkoliv, jak vidím, zdá

se, že si vystačíte docela dobře sami.“

Příštího dne šimpanzice zemřela a krevní zkouška potvrdila veterinářovu diagnózu. Utěšovali jsme se, že jsme pro ni opravdu nemohli nic víc udělat. Naštěstí se většina našich lékařských zásahů omezovala pouze na podávání léků proti vnitřním parazitům a odstraňování písečných blech, což jsou velice běžní paraziti napadající ruce a nohy opic a dají se snadno odstranit pomocí zavíracího špendlíku. Měli jsme i několik zlomených končetin, způsobených hlavně špatným zacházením nebo nesprávně položenými pastmi. Často jsme také získali zvíře, které trpělo velkou podvýživou. Uvědomila jsem si, že na rozdíl od všeobecně rozšířeného názoru zvířata nežijí v přírodě v blahobytu a do statku, protože některá k nám přišla ve velmi žalostném stavu.

Hlavní událostí našeho pobytu v Bafutu se stal večer, kdy Fon jmenoval Gerryho svým zástupcem a obdaroval ho kompletní sadou svých nádherných hábitů. Byla to velká čest, především proto, že náš hostitel se vůbec netajil tím, že hluboce pohrdá téměř všemi Evropany.

Asi v polovině velké slavnosti, která se pořádala na počest této výjimečné události, jsem se musela omluvit a odejít, protože v té době do našeho poklidného života v osadě vstoupil rušivý element v podobě malého, podvyživeného mláděte šimpanze. Byl to roztomilý tvoreček a vypadal jako japonská panenka. Sofie, což se dalo očekávat, se do něj zamilovala, rozmazlovala ho a říkala, že je ještě maličký, takže naše pokusy o jeho výchovu byly předem prohranou bitvou. Čím víc rostl a sílil, tím víc byl rozpustilejší a zlomyslnější. Jediný člověk, který ho trochu zvládal, byl Gerry, ale i on ztrácel trpělivost, když se za úsvitu začal Cholmondeley bavit tím, že skákal a válel se po naší posteli. Byl prostě nemožný. Měl neuvěřitelnou paměť a schopnost velmi rychle se učit. Musím se přiznat, že jsem byla šťastná, že se zabydlel v Durrellové posteli a ne v mé. Nejdříve jsme ho museli odnaučit počůrávat se v posteli. Po jednom nebo dvou nepodařených pokusech se naučil spustit příslušný orgán

přes okraj postele, když měl pocit, že by si měl ulevit, i když při své neposednosti to občas nestihl. Šimpanzici Mimie nám daroval místní pěstitel kávy a Durrell si s ní krásně vyhrál, když se ji snažil nalákat do klece, kterou jsme přivezli na Fonově landroveru. Byla velice nedůvěřivá a zcela správně odmítala začít si cokoli s námi či s klecí, a tak si Gerry vymyslel něco na způsob hry na seznámení, aby si na nás zvykla. Celou dobu jsem musela obdivovat Gerryho nezměrnou trpělivost, protože dostat ji do té klece trvalo celý den. Už jsme padali hladý, protože za celý den jsme snědli jen pár banánů a vypili láhev piva, zatímco Mimie si pochutnávala na lahodném ovoci, které jsme jí během hry nabízeli. Když jsme se vrátili do chaty a vypustili ji do větší klece, přijala to zcela klidně. Byla to moc milá opička. Jestliže chtěla upoutat naši pozornost, začala vřeštět tak, jak to dovedou jenom šimpanzi. Ve Fonově osadě takovému kraválu nikdo nevěnoval pozornost, ale napadlo mě, co budeme dělat, až takhle spustí na lodi nebo doma. Jako obvykle mi Gerry řekl, že tento problém budeme řešit, až nastane.

Se smíšenými pocity jsme se se Sofií začaly připravovat na odjezd z Bafutu. Dohodli jsme se, že my dvě se všemi choulostivými zvířaty budeme cestovat přes britskou část Kamerunu, zatímco Gerry pojedje po betonových silnicích francouzské zóny s plazy a většinou naší výbavy. Zaměstnanci U.A.C. nám opět velmi pomohli a poslali nám na pomoc dvě nákladní auta, z nichž jedno mělo dokonce pohon na všechna čtyři kola. Za to jsme jim byli obzvláště vděční, protože právě začínalo období dešťů a některé cesty se stávaly doslova neprůjezdnými. Sofie jela ve větším voze s těmi nejzranitelnějšími tvorečky a já jsem ji následovala v menším nákladáku s odolnějšími zvířaty a našimi osobními zavazadly. První zastávku jsme plánovali v Mamfe. Tato část cesty byla relativně jednoduchá. Jemný deštěk pokropil prašné cesty, takže když jsme dorazili do Mamfe k ubytovně U.A.C, byli jsme stále celkem čistí. John Henderson už odcestoval, ale jeho zástupce John Topham se ženou už pro nás všechno připravili. Nevím, co

bychom si bez jejich pomoci počali. Tophamovi se obávali potíží, které by mohly nastat cestou do Kumby. John nás varoval: „Ráno musíte vstát velmi brzy a odjet co nejdřív, protože naši řidiči si myslí, že se zítra po poledni pořádně rozprší, a než se cesty ztratí v blátě, rádi by měli hlavní část jízdy za sebou. Zařídil jsem vám ubytování v chatě. Doufám, že s námi povečeříte, pak vás tam odvezu. O zvířata nemusíte mít strach, řeknu svému správci, aby na ně dohlédl.“

Byly jsme se Sofií Tophamům strašně vděčné, protože nám dokonce pomohli nakrmit zvířata, abychom se dostaly co nejdřív do postele.

Ráno jsme velmi časně vstaly, nakrmily všechna zvířata a vyčistily klece těch zvířat, která to nejvíc potřebovala. Asi za hodinu jsme byly hotové. Když budeme mít štěstí, dorazíme do Kumby, pokud bude cesta dobrá, brzy po poledni a potom pořádně vyčistíme klece a necháme zvířata dva dny odpočinout, než budeme pokračovat do přístavu Tiko, kde se nalodíme. Brzy jsme ale zjistily, že naši pomocníci, z nichž jeden patřil mezi Sofiiny oblíbence, nedorazili ve stanovenou dobu. Řidiči byli vzteky bez sebe. Nakonec jsme poslaly ostatní chlapce, aby se po nich podívali. Vypadalo to, že každou chvíli začne pršet. Právě když jsem se rozhodla, že odjedeme bez nich, objevili se s provinilými výrazy ve tvářích. Řidiči si to s nimi chtěli hned na místě vyřídit, ale museli jsme co nejrychleji vyrazit.

„Hádky odložíme do Kumby,“ řekla jsem, „ale slibuji, že s nimi zatočíme tak, že na to dlouho nezapomenou.“

Stalo se to, čeho jsme se nejvíc obávali. Z nebe se spustily proudy vody a cesty se proměnily v koryta plná bláta. Jemný africký červený prach se v mžiku změnil v mazlavou břečku, v níž byla jízda velmi obtížná a nebezpečná. Čím jsme jeli dál, tím se cesta zhoršovala a brzy to všude kolem nás vypadalo jako tankové cvičiště s hlubokými brázdami a potůčky vody. Na to, že uvidím velký nákladní vůz bedford, jak se pokouší vyrovnat smyk a nakonec končí jednou stranou v příkopu, jsem tedy připravená nebyla. Zastavili jsme tak rychle, jak jen to bylo

možné, vyskočila jsem z auta a zapadla po kotníky do bláta. Měla jsem šílený strach o Sofii a zvířata a osud mých bot a kalhot mi byl úplně lhostejný. Strašně se lekla, ale nic hrozného se jí nestalo a stejně jako já se hlavně bála o zvířata vzadu. Opatrně jsem vyšplhala nahoru, a pokud jsem to mohla při nebezpečném naklonění auta vůbec posoudit, vypadala v pořádku. Dokud nebude auto stát zase rovně, nemohli jsme pro ně stejně nic udělat. Byla jsem zoufalá a vůbec jsem neměla náladu dohadovat se s africkými řidiči dvou nákladňáků, které k nám právě dorazily. Řidiči na nás pokřikovali, že máme uvolnit cestu a nechat je projet. Vyslala jsem jednoho chlapce, aby jim řekl, že mají přestat řvát a přijít nám pomoci. Brzy byl zpátky.

„Paní,“ řekl, „ten muž tam říkat, že nemoci jít pomoci nám.“

„Proč ne,“ ptala jsem se.

Já nevědět proč.“

„Zatraceně, já se dovím proč,“ zaklela jsem a vyrazila k autům. Potom následovala téměř divadelní scéna, během které jsem nadávala, lichotila, přemlouvala a nakonec jsem skončila vášnivým politickým proslovem, jehož podstatou bylo to, že nemohou doufat, že získají nezávislost a budou mít vlastní vládu, když nejsou schopni ani pomoci příteli na cestě, který je v nesnázích. Kupodivu tohle se asi dotklo jejich svědomí, protože všichni najednou zvolali „hurá“, vyskákali, vzali s sebou prkna, na kterých dosud seděli a během patnácti minut bylo naše auto zase na cestě a všichni jsme si blahopřáli, jak jsme to hravě zvládli. Když jsem chtěla za svůj neuvážený proslav omluvit, tvrdili, že všechno, co jsem řekla, je pravda a že se jim líbilo, že jsem se nebála jim to říci.

Rychlá kontrola nákladu potvrdila, že všechno je v pořádku, a tak jsem navrhla, abychom se pokusili dojet do Kumby co nejdříve, aby si ta vystrašená ubožátka mohla přes noc odpočinout. Konečně jsme tam šťastně dorazili a s těžkým srdcem jsme se loučily s našimi dobrodinci, kteří nás dovezli až k domu doktora Crewa u výzkumných laboratoří, kde jsme se se Sofií mohly ubytovat na noc. Celou sbírku jsme vyložily a

pustily jsme se do čištění všech klecí a prohlížení jejich obyvatel. Všichni byli v pořádku a od nás chtěli jen, abychom je nakrmily a nechaly spát. Když už jsme ležely v postelích, obě jsme se shodly, že ani jedna netoužíme zopakovat si tuhle cestu. „Uvidíš,“ řekla Sofie, „že Gerry a spol. budou mít příjemnou cestu a sluníčko jim bude svítit celý den.“

„Aspoň už za sebou máme perfektní přípravu na plavbu po moři,“ zasmála jsem se.

Cesta z Kumby do Tika proběhla bez významnějších událostí a jezdit po pořádné silnici byla přímo rozkoš. V Tiku jsme se i se zvířaty ubytovaly v turistické chatě. Naše banánová loď vyplouvala až za čtyři dny, a tak jsme mohly sobě i zvířatům po té šílené jízdě dopřát zasloužený odpočinek. Myslím, že není třeba se podrobněji zmiňovat o tom, že Durrell cestoval příjemně bez deště a bez nehody a dokonce prý ani nebylo moc horko.

„My prostě musíme mít vždycky smůlu, že, Jacquie,“ povzddechla si Sofie. „Doufejme, že příště dojde i na Gerryho, bude-li ještě nějaké příště.“

Někdy na začátku naší výpravy jsme přemýšleli, co se zvířata uděláme, až dorazíme do Anglie. V záchvatu mladické nerozvážnosti jsem Gerrymu navrhla, že si celou sbírku ponecháme a některé vhodné druhy použijeme, bude-li to nutné, k ovlivnění radních v Bournemouthu, aby nám poskytli vhodné místo ke zřízení zoologické zahrady ve městě. To dodalo Gerrymu chuť do života a já jsem pouze doufala, že bournemouthští měšťané budou ochotni spolupracovat dobrovolně.

Plavba domů probíhala poklidně s výjimkou krátké bouře u pobřeží Dakaru, kde jsem jako poslední člen naší výpravy, který byl ještě schopen udržet se na nohou, dvě hodiny bojovala s nepromokavými potahy na klece, které se uvolnily v poryvech větru. Náš drahý Cholmondeley sdílel kajutu s Durrellem, samozřejmě bez vědomí kapitána, a my se Sofií bydlely v druhé. Všichni stevardi našeho šimpanze milovali a ten si mohl dělat,

co ho napadlo. Když na posteli spáchal ostudnou hromádku, chlapi vesele všechno vyčistili a vyměnili matraci. Ostatní členové posádky také často pomáhali, ovšem s výjimkou jednoho podivína, kterému jsme se nelíbili ani my ani naše zvířata. Tento člověk nám někdy vyhazoval kbelíky s přichystaným krmením přes palubu a v noci před vykládáním v Liverpoolu otevřel dvířka všech klecí, ke kterým se dostal, a vyhazoval klece na palubu. Výsledkem jeho řádění byla smrt právě narozené černouché veverky a utopení druhé veverky, která asi v hrůze spadla při útěku z paluby. Myslím, že kdyby ho Durell v tu chvíli chytil, tak by ho uškrtil.

„Z lidí, kteří si vybíjejí zlost na bezbranných zvířatech a dětech, se mi dělá špatně,“ soptil. S něčím podobným jsme se setkali poprvé, protože všichni námořníci zvířata milují a udělají pro ně i nemožné.

Závěr výpravy nás však téměř vyřídil, myslím tím lidskou část výpravy. Objednali jsme si nákladní vagón, který nás a zvířata měl dopravit z Liverpoolu do Bournemouthu, a samozřejmě jsme si mysleli, že nás připojí k nejbližšímu vlaku do Londýna a tam k dalšímu do Bournemouthu. Ale to by bylo příliš jednoduché, takže nakonec celá cesta trvala čtrnáct hodin, napojovali nás na různé vlaky, potom nás zase odpojovali, několikrát jsme postáli na vedlejší koleji, a to všechno jenom s jedním sedadlem pro nás tři. Příjemným zážitkem byla tato cesta jen pro Cholmondeleye, který nás všechny tři trápil svými škodolibostmi celou noc. Vůbec ho nezajímalo, že máme hlad a žízeň a jsme unavení. Toto roztomilé zvířátko své jídlo a pití dostalo a bylo mu úplně jedno, kdo zrovna na jediném sedátku sedí, hlavně že ho hezky chová.

Stěhovací vozy už na nás čekaly na bournemouthském nádraží a rychle nás převezly domů do ulice St. Albans. Cholmondeleye jsme předali do náruče matky, která jím byla nadšená, a my jsme se v zahradě pustili do stavby velkého polního stanu, kam přišla odolnější zvířata. Ta choulostivá jsme umístili do garáže, kterou pro nás upravil a zateplil Sofiin bratr. Zvířátka tedy vše ve

zdraví přežila a teď je zajímavé zase jen krmení a odpočinek. My jsme však toužili po horké koupeli, dobrém jídle a pití, na což jsme si museli ještě pár hodin počkat. Cholmondeleye jsme uložili do velké houpací sítě. Za těch pár hodin se ho Gerryho matce a sestře podařilo úplně rozmazlit. Teprve potom jsme se mohli odplížit do našeho pokojíku a tam se složit do postele. „Durrelle, ty jsi vždycky chtěl mít zoo ve svém zavazadle, tak teď ho tam určitě máš,“ řekla jsem.

V.

Nejdřív byli všichni sousedi zoologickou zahradou za naším domem nadšeni a vytrvale se zajímali, jak se našim „přátelům“ daří. Vynakládali jsme všechny síly na to, aby celé místo bylo útulné a čisté a pokud možno bez much. Všechny otužilejší tvory, jako cibetky, promyky a větší opice, jsme ubytovali ve velkém polním stanu na trávníku v zahradě a pro dravé ptáky jsme vybudovali útulek z velké klece, kterou jsme potáhli tenkým plátnem, jež nám darovala a podle našeho zadání vyrobila firma Smiths of Poplar. Ta nejmenší zvířátka, jako veverky, někteří ptáci a komby, bydlela v upravené garáži. Nevěděli jsme, co si počít s plazy, ale zachránila nás Paigntonská zoo, která se nabídla, že v ní můžeme všechno umístit. Ohromně se nám ulevilo, protože bychom pro plazy nemohli zřídit potřebné vyhřívané prostory. Brzy ale přišly potíže. Nejdřív začala Mimie, naše šimpanzí samička, pro kterou jsme postavili krásnou klec. Její zlozvyk celý den vriskat brzy skončil záplavou stížností. Opět nás zachránila Paigntonská zoo.

Myslím, že ve zvěřinci klapalo všechno jako po drátku a že žádné zvíře netrpělo nedostatkem, spíš přebytkem péče a pozornosti. Z místního zelináře se vyklubal skvělý dodavatel, jenž nás zásoboval nejrůznějšími druhy ovoce a zeleniny. Mám dojem, že často i na úkor vlastní kapsy. Také nedaleký obchod s masem pro zvířata zajistil vše, co jsme potřebovali. Nejvíc nám asi pomohli zaměstnanci R.S.P.C.A. a Hygienické a zdravotní inspekce, kteří museli během několika dnů po našem příjezdu, aby učinili zadost úředním předpisům, zhodnotit, jestli je o zvířátka dobře postaráno. Nenašli žádné nedostatky, ale naše sousedka si stěžovala, že její kuřata chytla od našich zvířat

blechy.³⁶

Obklopen vším pohodlím, bydlel Cholmondeley samozřejmě v domě a jeho oddané obdivovatelky mu dovolily úplně všechno. Jedině já a Gerry jsme od něj vyžadovali poslušnost, ale náš vliv byl zastíněn neustálým proudem návštěvníků od novin, z televize nebo odjinud, kteří chtěli vidět to zlomyslné stvoření. Jeho denní program byl celkem pestrý, ráno jsme ho probudili a dostal velký hrnek čaje s mlékem, potom jsme ho navlékli do exotických svetrů, které pro něj napletla moje tchýně, „aby se chudinka někde nenastydl“. Zbytek dne trávil tím, že svými vrtochy soužil ostatní obyvatele domu, dokud jsme ho večer zase nenalákali pomocí velké sklenice ovomaltiny do postele, což nás všechny přivedlo na pokraji zhroucení bez možnosti přiměřené regenerace sil. Nejdřív spával v pokoji paní Durrellové, ale jenom do doby, než jsme zjistili, že si večer raději nechte, aby světlo náhodou nerušilo tu chlupatou příšeru. Rychle jsme ho přestěhovali do našeho pokojíku, kde si brzy zvykl na světlo, hluk, cigaretový kouř a cokoliv dalšího, aniž by to nějak ovlivnilo jeho zdraví či pohodlí. Mezi jeho oblíbené kratochvíle patřilo houpat se v obývacím pokoji na záclonách. Každý den pořádal představení pro děti z okolí. Sprátelil se s malým synkem Margaretiných nájemníků a výborně si rozuměli, hrávali si s dětským kolečkem, i když tato hra obvykle končila tím, že malý John Hawker, celý zarudlý a udýchaný, vozil našeho kolohnáta po zahradě ve vlastním kolečku. Dalším oblíbeným Cholmondeleyovým místem bylo golfové hřiště na konci ulice. Tady lezl po stromech, metal kotrmelce, honil se se psem Johniem, rozptyloval pozornost nešťastných hráčů, což se samozřejmě projevilo na jejich sportovních výkonech. Když se touto hrou vyčerpál, někdo ho obvykle naložil do kočárku Hawkerových a dotlačil domů, nejčastěji to byl opět malý John. Při této jízdě se Cholmondeley tvářil důležitě jako potentát z

³⁶ Což mě utvrzuje v názoru, že všichni sousedi jsou škodolibí a neměli by se brát vážně. G.D.

východu.

Když jsme zrovna nemuseli veškerou pozornost věnovat Cholmondeylemu St. Johnovi, snažili jsme se, aby místní i národní zástupci tisku věnovali pozornost nám. Se zájmem naslouchali, když jim Durrell líčil svůj projekt budoucí zoo v Bournemouthu. Stařešinové města byli této myšlence nakloněni a dokonce nám navrhli několik míst, která by přicházela v úvahu. Bohužel, když jsme si je prohlédli, z jednoho nebo druhého důvodu nám nevyhovovala.

V té době jsme zahájili první seriózní spolupráci s televizí, protože jsme se seznámili s Tonym Soperem, který natáčel pořad Dívejte se s námi. Výsledkem seznámení byl Tonyho příjezd do Bournemouthu. Přijel se podívat na všechny filmy, které jsme natočili v Bafutu. Než jsme všechno sestříhali a upravili, dost jsme se zapotili, ale vznikl tím náš první televizní seriál Za zvířaty do Bafutu. Záměrně byl prezentován jako pořad nového typu a Tony se snažil, aby se pokud možno co nejvíc odlišoval od pořadů, v nichž účinkující sedí v nepohodlných křeslech, nepřítomně hledí do kamery a vedou nepřiliš zajímavý rozhovor. Náš pokojík jsme přebudovali na studio a myslím, že velmi úspěšně, protože Johnie, náš pes, se tam s radostí nastěhoval. Dopustili jsme se ale velké chyby. Ve všech třech dílech pořadu byl hlavním hrdinou Cholmondeley, který, ostatně jako všechna zvířata, se nikdy nechoval tak, jak bylo potřeba. Podle mého názoru mu sláva brzy stoupla do hlavy, protože se objevoval v televizi v tak oblíbených pořadech jako Dnes večer, a stal se z něho důležitý nafoukanec, který se rozhodl, že nikomu jinému šanci nedá. Náš seriál byl kritiky i diváky přijat s rozdílnými ohlasy, ale my jsme byli rádi, že jsme si to vyzkoušeli, protože jsme získali spoustu nových poznatků jak o práci v televizi, tak i sami o sobě. Nejdůležitější byl asi ten, že Durrell se v natáčecím studiu cítil nešťastně a uvědomil si, že chce-li v této oblasti něčeho dosáhnout, bude rozhodně lepší, když se bude natáčet v přírodě a ne ve studiu. Já sama televizi obdivuji, ale pro nás oba má význam hlavně jako prostředek

propagace ochrany přírody a zvíře.

Když už jsme přestávali věřit, že vůbec někdy najdeme vhodné místo pro naši zoologickou zahradu, dostali jsme dopis od obecního tajemníka z Poole. Vypadalo to, že se jeho úřad zamiloval do představy mít ve městě zoo. Našli tam pro nás báječné místo na stavbu. Durrell se nadšeně a s vervou pustil do tohoto projektu, protože se pomalu blížil konec roku a brzy bude příliš velká zima na to, aby zvířata mohla být umístěna pod širým nebem, takže jsme museli rychle něco podniknout. Každý, kdo měl někdy co do činění s tatíky z městské rady, si dovede představit, jakým tempem jednání s nimi postupovala. Vůbec se nedala označit za rychlá a pružná. Místo, které nám nabídli, bylo překrásné. Starý gregoriánský dům s pozemky sousedícími s poolským přístavem. Všechno by bylo úplně skvělé, kdyby dům nebyl tak strašně zchátralý. Na jeho zobyvatelnění bychom potřebovali spousty peněz, což se především týkalo hospodářských stavení. Domek pro zahradníka by musel být zbourán a postaven znovu. Ale nevzdali jsme to a během příštích osmnácti měsíců jsme vynaložili spousty času i peněz, abychom uspokojili různé požadavky městské rady. Naléhali jsme na banku, aby nám půjčila deset tisíc liber.

Již po několika týdnech nám začalo být jasné, že nezvládneme všechny úpravy tak rychle, abychom tam mohli zvířata na zimu přestěhovat. Ale Durrell dostal skvělý nápad.

„Měli bychom se snažit přemluvit vedení některého velkého obchodního domu, aby jako součást vánočního programu pro děti zřídili v přízemí koutek se zvířaty.

„To musíme zkusit,“ souhlasila jsem. Nakonec nám J. J. Allens nabídl velmi výhodné podmínky. Podle našeho návrhu postaví v přízemí řadu klecí a jednu speciální pro našeho drahého Cholmondeleye umístí uprostřed. My samozřejmě dodáme všechna zvířata, krmení a pečovatele, který obstará krmení, ošetření a čištění. Jakýkoliv zisk bude rovným dílem rozdělen mezi nás a obchodní dům. V té době jsme už neměli sílu přít se o vyšší podíl, a pokud výdělek alespoň pokryje mzdu

ošetřovatele, díky za takové řešení. O ostatní zvířata se postarala Paigntonská zoo, která byla ochotná je ubytovat a krmit, za což jsme byli vedení zahrady strašně vděční, protože zvířátka už schramstla většinu našeho hubeného kapitálu. Jednání v Poole Durrella natolik zaměstnávalo, že na psaní další knihy neměl ani pomyšlení.

Spolupráce s Allensem probíhala velmi uspokojivě, tedy pouze do jednoho nedělního rána, kdy jsme všichni odpočívali a pochvalovali si, že nemusíme nikam spěchat. Najednou zazvonil telefon a do našeho pokoje přiběhla Margaretta:

„Gerry, je tu policie. U Allensů se něco stalo. Prosím tě, pojď dolů.“

Durrell vystřelil z křesla. Hned byl zase zpátky a pokoušel se dostat se do kabátu.

„Zatracená Georgina, nějak se dostala z klece a teď tam dělá cirkus. Už jsem si zavolal taxi, přijedte za mnou,“ a byl pryč. Když jsme konečně dorazili na místo, museli jsme se probíjet davem zvědavců, kteří nahlíželi dovnitř. Naše paviání samička si vesele užívala, skákala po postelích a všem uvnitř připravila horké chvílky. Vyčerpaný Durrell nám přiběhl naproti. „Ty a Margo budete hlídat vchod, já a dva policisté se ji pokusíme zatlačit do kouta.“

Všichni venku i uvnitř povzbuzovali Georginu v jejím dovádění, a ta nevěděla, kdy přestat. Konečně si všimla, že Durrellovi naopak došla trpělivost a začal se opravdu zlobit. Georgina byla vždycky zbabělá, asi za to může její bývalý majitel, který ji týral a bil a předváděl jako atrakci v jednom africkém baru, odkud jsme ji vysvobodili. Najednou pevně objala nohu jednoho policisty a začala vriskat. Podle Gerryho pokynů zůstal policista stát úplně bez hnutí, Geny odtrhl Georginu od jeho nohy a rychle ji vrátil do klece.

„Bože, už jsem si myslel, že je po mně, pane,“ řekl chudák polda a utíral si pot z čela.

„Musím vám poděkovat za vaši pomoc, zachoval jste se statečně.“

„To nestojí za řeč, pane,“ ujišťoval nás, „alespoň nějaká změna od výtržníků.“

Nešťastný ředitel, který byl narychlo přivolán ze svého domu, se zmateně snažil odhadnout škodu, která, když jsme si představili, co všechno se mohlo stát, byla zanedbatelná. Zbytek dne jsme nervózně poposedávali u telefonu a čekali na další poplach z obchodního domu. Naštěstí jsme čekali zbytečně.

Další dny u Allensů proběhly klidně a náš koutek měl dokonce takový úspěch, že podnik běžel ještě několik týdnů po vánocích. Zisk právě tak pokryl výdaje na krmení, ale vlastně jsme si oddechli, když to všechno skončilo. Známý zelinář nám tentokrát pomohl jiným způsobem. Půjčil nám svou dodávku na přestěhování všech zvířat, kromě Korálky a Malé, do Paigntonské zoo. Naši sousedé se na nás brzy začali opět usmívat.³⁷ 1) Po všech těch měsících zmatků a shonu jsme měli divný pocit, když jsme mohli zůstat až do osmi ráno v posteli, nemuseli jsme vstávat hned za úsvitu a spěchat za zvířaty nebo se starat o počasí nebo o náš polní stan, jako jednou v noci, kdy se zvedl prudký vítr a báli jsme se, že ho odnese i se zvířaty. Cholmondeleye jsme si také nechali v Bournemouthu. Byl tak rozmazlený, že jsme ho do zoo ani poslat nemohli. Gerryho matka ho však milovala celou svou duší, opatrovala ho jako malé dítě a dovolila mu všechno, co si usmyslel. Sofie, která by snad už mohla mít rozum, na něj byla také krátká. Jednou jsem ji dokonce přistihla, jak pochoduje po obývacím pokoji sem a tam s opičí obludou za krkem.

„Ale jemu se to tak líbí,“ odpověděla, když jsem jí to vyčítala, „vždyť je ještě maličký.“

Naše jednání s poolskými radními postupovala hlemýžďím tempem, ale nakonec jsme dospěli k oboustranně výhodné dohodě. Hart Davis souhlasil, že nám bude ničit v bance při půjčce na desert tisíc liber pod podmínkou, že na všechny knihy,

³⁷ Viz poznámku na straně 99. G.D.

kteřé Durrell o zoologické zahradě napíše, bude mít výhradní právo.

Nakonec se však ukázalo, že celá akce nemá budoucnost. Většinu vypůjčeného obnosu by totiž spolklý pouze opravy domu a ostatních budov, což samozřejmě nepřicházelo v úvahu, protože jsme museli především vybudovat nezbytné prostory s vytápěním, osvětlením a vším ostatním, co zvířata potřebují. Durrell byl zklamaný, ale s myšlenkou na zoologickou zahradu v Poole jsme se museli rozloučit. Poolská rada neskrývala, že se cítí být podvedena, a vůbec nebrala na vědomí, kolik času a peněz jsme celým tím jednáním ztratili. Nakladatelé požadovali další knihy, ale bez nové výpravy to bylo nemožné. Starosti se na Durrella hrnuly ze všech stran.

„Když něco rychle nepodnikneme, přijdeme o všechna zvířata, která jsou v Paigntonu.“

Měli jsme totiž takovou smlouvu, že zvířata připadnou zoologické zahradě, pokud je nevyzvedneme do určitého data. Bylo to velmi výhodné, protože se o zvířata starali skoro celý rok.

„Co kdybychom vyrazili někam pryč od všech starostí a zmatků,“ navrhla jsem.

Gerry zajásal a rozhodli jsme se, že pojedeme opět do Argentiny a tentokrát se zaměříme jenom na tuto zemi.

Před odjezdem jsme museli vyřešit ještě několik problémů, především budoucnost naší zoo, a potom, co provedeme s Cholmondeleyem, který neposlouchal nikoho kromě Durrella.

„Nejdřív začneme připravovat cestu do Argentiny. O zoo a Cholmondeleyovi budeme přemýšlet, až zařídíme to nejdůležitější.“

Pustili jsme se se Sofií do práce. Společnost B.B.C. projevila o naši výpravu zájem, ale ne tak velký, aby s námi poslala vlastního kameramana. Nabídla nám, že odkoupí všechny filmy, které sami natočíme. Spojili jsme se opět se starými přáteli z ministerstva zahraničních věcí a argentinské ambasády, kteří nám ochotně pomohli stejně jako před čtyřmi lety.

„Myslím, že bych měl pro Harta Davise vypočítat nějakou knihu dřív než odjedeme, ale o poslední cestě do Afriky se mi ještě psát nechce,“ přiznal se Durrell.

„Co kdyby se vydaly ty povídky, které jsi psal pro B.B.C?“
Jaké povídky?“

„Vždyť víš, jmenovaly se Setkání se zvířaty. A byly moc oblíbené. Kolik lidí nás v dopisech žádalo o kopie.“

„Myslíš, že se to bude Hartu Davisovi líbit?“

„Nevím, ale určitě je to lepší než nic,“ naléhala jsem. „Uvidíš, co ti na to řekne Spenser.“

Spenserovi se ta myšlenka nezdála špatná, ale než nám dá souhlas, chtěl si povídky sám přečíst. Potom už bylo jednoduché je seřadit a napsat úvod. Překrásné ilustrace knihy dodal Ralph Thompson a všechny překvapilo, s jakým ohlasem byla kniha přijata, ale já jsem to samozřejmě věděla předem.

„Není nad to, když dostaneš zaplacené dvakrát,“ smála se Sofie.

„Myslím, že příště už by ti to neprošlo.“

Přesto ale dostal Hart Davis knihu, kterou mohl vydat v naší nepřítomnosti.

Začali jsme pracovat na podrobném plánu cesty. Geny byl posedlý Darwinovou knihou Cesta kolem světa a tajně doufal, že se jednou dostane do Patagonie a na vlastní oči uvidí kolonie tučňáků, lachtanů a rypoušů, kteří tam žijí na pobřeží.

Ještě nikdy jsem nebyl v blízkosti skupiny velkých zvířat,“ rozplýval se Gerry, „musí to být fantastické.“

Vyměnili jsme si se Sofií významné pohledy.

„Alespoň si pořádně odpočineme od zvěřinců, bank, úroků, inspektorů a městských radních,“ vtipkovala jsem, „ráda se budu pro změnu nějakou dobu zabývat skládacími klecemi a stavem silnic.“

Požádali jsme firmu Rover, aby nám poskytla terénní vozidlo na propagační účely. Firma však dobře znala omezené možnosti jihoamerického trhu. Místo propagačního vozu nám nabídla speciálně upravený expediční model s dvojitou nádrží a dalšími vylepšeními za podstatně zvýhodněnou cenu. Za stejných

podmínek jsme získali i přívěš. Tentokrát jsem všechny rezervace obstarávala sama, protože jsem nechtěla, aby se opakovala naše první plavba. Chudák Durrell měl poslední rok samou smůlu a doufala jsem, že cesta ho postaví na nohy. Zaměstnanci společnosti Blue Star byli strašně ochotní a nabídli nám místa na jedné své nákladní lodi.

Myslela jsem, že všechny plány na založení zoologické zahrady se odsouvají až do doby po návratu, ale to jsem zapomněla na Durrellovu umíněnost.

„Musí přece někde existovat místo, kde rozhodují normální lidé, kteří nejsou malicherní a nemají v jedné ruce razítko městské rady a v druhé Předpisy o územním plánování,“ stěžoval si jednoho dne Durrell hořce. Než jsem si uvědomila, co říkám, navrhla jsem Normandské ostrovy.

„Mají mírnější podnebí i předpisy, myslím, že bychom to měli zkusit.“

„To je výborný nápad. Ale neznáme tam nikoho, kdo by nám mohl pomoci. Škoda, že máme tak málo času.“

Nikdy by nás nenapadlo, že právě Rupert Hart Davis by nám mohl pomoci. Durrell ho navštívil, aby mu poděkoval za bankovní ručení a aby mu vysvětlil, proč půjčku nebudeme potřebovat. Bylo mu líto, že nám to v Poole nevyšlo.

„Určitě najdete brzy jiné vhodné místo. Takových musí být spousty.“

„V tom máš asi pravdu, ale všude v Británii na nás číhá územní plán. Jacquie navrhla Jersey, ale tam zase nikoho neznáme.“

„Ale já ano,“ řekl Rupert. „Bydlí tam můj kamarád z vojny a určitě pro vás udělá všechno, co bude v jeho silách. Hned dnes mu napíšu. Třeba právě on něco vytřepe z rukávu.“

Rupertův přítel vzal naše problémy nadšeně za své, a tak jsme se brzy vydali na Jersey. Major Fraser s námi objel celý ostrov, abychom si prohlédli různé objekty, které byly právě na prodej. Bohužel se vždycky našel důvod, pro který nakonec žádný z nich nebyl vhodný. Také jsme si nemohli dovolit zaplatit v hotovosti závratné ceny, které byly v té době na Jersey běžné.

Museli jsme tedy najít na dlouhodobý úvěr nemovitost s nezbytnými hospodářskými budovami, které by mohly být přestavěny na zvěřinec.

„Neházejte flintu do žita, chlapče,“ řekl major. Jedem ke mně, něčeho se napijeme a popovídáme si o tom.“

Les Augres Manor je překrásné sídlo, celé postavené ze žuly. Budova je ve tvaru podkovy a na konci každého křídla je klenutý žulový průchod z 15. století. Na první pohled bylo zřejmé, že Hugh Fraser je na svůj majetek velmi pyšný, a hrdě nám celé sídlo ukázal. Viděli jsme lis na jablka, chlévy pro dobytek, garáže a překrásnou zahradu obehnanou zdí, zčásti porostlou skalničkami. V zahradě byl dokonce velký rybník a zatopená louka.

„Hughu, to je nádherné místo,“ řekl Gerry.

„Ano, myslím si, že je to jedno z nejkrásnějších sídel tady na ostrově,“ odpověděl náš hostitel. Durrell se otočil ke mně a usmál se.

„To by bylo to pravé místo pro zoologickou zahradu.“

„Ano, to určitě,“ odpověděla jsem.

„Myslíte to vážně?“ zeptal se Hugh.

„Ano, vážně si myslím, že by to bylo skvělé místo pro zoo, ale vás to asi moc nezajímá.“

„Ale zajímá, hochu. Mám pocit, že údržba tohoto sídla je pro mě poněkud nákladná, a moje žena by se ráda vrátila do Anglie.“

„Ale Hughu, já si nemohu dovolit něco takového koupit.“

„Ne, to ne, myslel jsem na pronájem. Pojd'te dovnitř, promluvíme si o tom při skleničce.“

Téměř na poslední chvíli se nám podařilo vyplatit naše zvířata a Paigntonská zoologická zahrada dokonce souhlasila, že se nám o ně postará, dokud nebude naše zoo připravena je přijmout.

O několik dní později jsme opět vyrazili na Jersey, abychom se setkali se šéfem oddělení pro turistiku, senátorem Krichefskim, který s nadšením uvítal nás i náš návrh a ujistil nás, že s jeho podporou můžeme plně počítat. Také zaměstnanci dalších příslušných úřadů byli velmi ochotní. Advokát Hughu Frasera

sepsal nájemní smlouvu, kterou jsme podepsali doslova dvacet čtyři hodiny před vyplutím z Plymouthu. Gerry se ještě stačil spojit se svým bývalým spolupracovníkem, který souhlasil, že se postará o přestavbu domu na zoologickou zahradu.

„Strašně rád bych zůstal na Jersey a zařizoval všechno sám,“ řekl Geny zasněně, když jsme se dívali na vzdalující se Plymouth.

„Já vím, ale život běží dál. Zadlužili jsme se tak, že na této cestě vlastně závisí naše budoucnost. Ted' konečně zkusíš, jaké to je, vézt si zvířata do své vlastní zoologické zahrady. A to stojí za to, ne?“

VI.

Nádherný pocit, být zase v Buenos Aires a vidět jacarandy a bunganvilie obsypané květy, i když v době našeho příjezdu lilo jako z konve. Tu noc nebylo možné proclít všechno zařízení, a tak jsme to museli vzdát a přijít druhý den znovu. Bebita nám objednala pokoj ve stejném hotelu, kde jsme bydleli během minulé návštěvy, a čekala na nás v recepci. Zdálo se, že všichni jsou rádi, že nás zase vidí, dokonce i hoteliér a jeho zaměstnanci.

Této cesty se s námi zúčastnila i Sofie a vzali jsme sebou i paní Durrellovou, protože poslední dobou stonala a lékař se domníval, že plavba po moři jí bude prospěšná. Ona i Sofie, jak jsme předpokládali, se do města zamilovaly. Byli jsme velmi překvapeni, když nám Bebita oznámila, že se chce odstěhovat do New Yorku. Náš dopis dostala právě před odjezdem, který o týden odložila, aby se o nás mohla postarat. To bylo pro Bebitu typické a my jsme posmutněli při pomýšlení, že nás tak brzy opustí.

Když jsme se po příjezdu zorientovali a pozdravili se se všemi přáteli, vyrazili Gerry a Rafael opět do přístavu, aby proclili zbytek zařízení. Tím začala hra s argentinskou celnicí. Naše první návštěva totiž probíhala za vlády Perona, který oficiálně výpravě požehnal, a tím se odstranily všechny překážky bránící vstupu do země. Během následujících čtyř let byl ale Peron odstraněn a vystřídán demokratičtější vládou, takže nikdo na sebe nechtěl vzít odpovědnost a vpustit nás a naše zařízení bezcelně do země. Člověk to musí zažít, aby uvěřil, kolik cavyků nadělali kolem tak bezcenných věcí jako jsou opotřebované šaty nebo staré plachty. Bez mrknutí oka propustily kamery, polovinu filmů a terénní landrover, ale z neznámých důvodů nechtěli proclít přívěs, klece pro zvířata a zbytek filmů. Celý následující měsíc jsme strávili dohadováním,

přemlouváním a denními návštěvami celního úřadu, ze kterého jsme se snažili vymámit naše věci. Dostali jsme se do nezáviděníhodné situace, protože argentinské velvyslanectví v Londýně nám dalo oficiální souhlas, stejně jako při předchozí cestě, a vybavilo nás všemi náležitostmi jako vědeckou expedici s významným posláním, ale tady v Argentině s tím nechtěl mít nikdo nic společného. Naštěstí jsem se těchto návštěv nemusela zúčastňovat. Durell převzal velení a všichni nešťastníci, kteří ho doprovázeli, mě ujišťovali, že jeho proslovy v angličtině sice nebyly špatné, ale ani moc platné, a že všichni zaměstnanci celního úřadu jsou členy jakési rodiny Garcíů.

Zatímco jsme čekali, než se pan Garcia rozhodne, jestli nám vydá zbytek zařízení nebo ne, potloukali jsme se po Buenos Aires.

„Nutně potřebujeme řidiče pro landrover,“ řekl Durrell jednou ráno. „Už nemíním riskovat vlastní krk, všichni Argentinci za volantem jsou šílenci.“

Tehdy vstoupila do našeho života Josefína. Měla menší postavu, bohatou hřívu vlnitých vlasů a obrovské hnědé oči. Pomocí zářivého úsměvu získala nejednou místo k zaparkování. Byla to prvotřídní řidička a skvělá společnice. Litovali jsme, že nás nemůže doprovázet při cestě na jih. Pokud se tam vůbec někdy dostaneme. Při jízdě po Buenos Aires s Josefínou za volantem nám vstávaly hrůzou vlasy na hlavě. Řízení doprovázela vodopádem nadávek snášejících se na hlavy ubohých řidičů, kteří náhodou měli jiný názor než ona. Hrozila pěstí a nekonečným proudem šťavnatých španělských výrazů nenechala žádného nešťastníka na pochybách, co si myslí o něm a jeho předcích. Bohužel se jí také podařilo pochytit několik méně slušných slov, které kolem sebe v napjatých situacích šířil Durrell. Vždycky, když Josefína ve své nedokonalé angličtině nazvala někoho „zadrasený barchand“, přeběhl mi mráz po zádech.

Aby si naše uštvané dušičky odpočinuly od neustálých návštěv na celnici, navrhli nám de Sotovi, abychom strávili pár dní na

jejich farmě nedaleko Buenos Aires. Vzali jsme s sebou i paní Durrellovou, které zbývalo ještě několik dní do odjezdu do Anglie. Auto bylo plné de Sotů a Carlos se posadil za volant. Cesta do „Segundy“ pro nás představovala vítanou změnu. Pozorovali jsme ptáky na jezírku za domem a projížděli se po pampě. Paní Durrellová byla nadšená, že na vlastní oči vidí alespoň jedno z míst, o kterých jsme jí vyprávěli. Když jsme jednou zapadli autem do bahna, zbylého po nedávných deštích, nehnula ani brvou. Argentinské cesty se vyznačují tím, že se i po nejjemnějším deštíku ihned změní v kluzké bahno. Horké slunce je zase rychle vysuší, ale stejně jako v Africe je všude spousta prachu.

Bylo nám všem líto, že už se musíme s Gerryho maminkou loučit, ale cesta jí přinesla příjemnou změnu a umožnila seznámit se se všemi našimi přáteli.

Naše zápolení s celníci pokračovalo s nezmenšenou intenzitou. Konečně nám svítla naděje, když ředitel pan Garcia slíbil, že Gerryho příští týden přijme. Před dalším víkendem nám de Sotovi navrhli, abychom se vrátili do „Segundy“. Tentokrát nám počasí přálo. Bez cíle jsme se procházeli, fotografovali a pozorovali ptactvo. Zatímco všichni ostatní popíjeli matte, v Jižní Americe oblíbený bylinkový čaj, já jsem se rozhodla, že vyčistím landrover, který byl plný cigaretových špačků, papírků od karamelů a spousty prachu. Landrover měl obyčejné sklápěcí zadní dveře, které se upevňovaly řetězem. Nevím, jak se to stalo, ale asi jsem to s tou pílí trochu přehnala, protože těžké dveře se nějak uvolnily ze západky, a jak jsem tam stála a obdivovala své dílo, dopadly mi plnou vahou na hlavu. Sprostě jsem klela, hlava se mi motala, ale rozhodla jsem se, že dílo dokončím. V té chvíli se objevil Durrell, který byl zvědavý, co to tam provádím.

„Nic,“ řekla jsem, „jenom tady trochu uklízím.“

„Proč jsi tak bledá, jsi v pořádku?“

„Tak v pořádku, jak jen můžu být, když mi zadní dveře spadly na hlavu. Jinak mi nic neschází.“

Smál se a mačkal mi bouli, která se právě začala klubat.

„Nech to být a pojď si sednout. Trocha prachu nám neublíží.“³⁸¹⁾

Vrátili jsme se do Buenos Aires a v pondělí ráno jsme zjistili, že nějaký señor Dante se náhle rozhodl, že si můžeme věci okamžitě vyzvednout. Pokoušeli jsme se zjistit, co ho k tomu vedlo, ale marně. Buď to nikdo nevěděl, nebo nám to raději nechtěli říct.

„Buďte rádi, že jste to z nich konečně všechno dostali,“ řekla Rafaelova sestra Mercedes, „a neptejte se proč. Sbalte to a jdeme.“

O naší cestě na jih jsme diskutovali také s doktorem Godoyem, ředitelem oddělení pro zvířata argentinského ministerstva zemědělství. Poradil nám, že máme jet až do Puerta Deseada, kde se máme spojit s jistým kapitánem Girim, který ví, kde jsou kolonie tučňáků, a určitě nám pomůže i s filmem, pokud to budeme potřebovat.

„Ale kde jsou kolonie lachtanů a rypoušů?“ ptal se Gerry.

„Ty jsou na poloostrově Valdéz. Tam se dostanete přes Puerto Madryn, kde žijí lovci lachtanů. Napíšu vám jejich jména a oni vám přesně řeknou, kde je najdete.“ Potom nám ukázal několik leteckých fotografií s koloniemi lachtanů z počátku roku. Durrell z nich byl nadšený.

„Už se nemohu dočkat,“ vykřikoval. „Vždycky jsem toužil vidět je na vlastní oči, musí to být nádherné.“

Nikdo však jeho nadšení nesdílel.

Teď jsme museli především najít řidiče, který dobře zná silnice na jih, a také jsme potřebovali tlumočníka. Rafael nás doprovázet nemohl, protože studoval na veterináře a nemohl vynechat přednášky na universitě. Ale navrhl svou sestřenicí Marii Renée, která by mohla být ochotná s námi jet, pokud na ni

³⁸ Moje žena nikdy nepochopila základní životní filosofii, to znamená, že když se na něco vykašlete, mohou se stát dvě věci. Buď to přestane být důležité, nebo to nabývá na významu, takže se do toho nakonec stejně musíte dát. Nastane-li druhý případ, jste na to dobře připraveni, protože po celou dobu, kdy věc nabývala na významu, jste klidně odpočívali. G.D.

ovšem počkáme do konce roku, kdy bude mít dovolenou. Domluvili jsme si s ní schůzku.

V té době jsem se začala cítit nějak divně a jednou večer v restauraci jsem málem omdlela, což se mi dosud v životě nestalo. Protože téměř všichni členové rodiny de Sotových byli lékaři, nebylo těžké jednoho z nich přemluvit, aby mě přišel prohlédnout.

„Ale to je úplně jasné,“ řekl. „Je to slabý otřes mozku po té ráně do hlavy. Měla byste strávit několik dní v klidu v zatemnělé místnosti. A žádné rozčilování. Když vám nebude koncem týdne lépe, pošlu vás na rentgen,“ mile se usmál a odešel. Měl úplnou pravdu. Za dva dny mi už bylo dobře a organizovala jsem přípravy na odjezd.

Marie Rennée s námi jet chtěla a našla nám i řidiče, mladého právníka. Jmenoval se Dicky Solo a znal tu oblast celkem dobře, ale mohl nás tam jen dovézt. Nemohl se zdržet déle. To už nás tolik netrápilo, protože jsme věřili, že zpátky do Buenos Aires už se nějak dostaneme. Nakonec jsme datum odjezdu stanovili na 1. ledna brzy ráno. Všechny naše přátele to velmi pobavilo, protože nikdo nevěřil, že budeme schopni na Nový rok ráno vyrazit z města. To ale podcenili naše nadšení. Když už bylo úplně všechno připraveno, měli jsme nehodu. Jeli jsme do bytu Marie Renée, abychom si dali skleničku, než se přesuneme na večírek. Řídila Josefína, samozřejmě hlavně povídala a toho, co se děje na silnici, si ani moc nevšímala. Když jsme se blížili k jediné světelné křižovatce ve městě, právě se měnila světla. Seděla jsem vpředu a bylo mi jasné, že Josefína si toho nevšimla.

„Červená,“ vykřikla jsem. Potom si pamatuji, že jsem vletěla do předního skla a Durrell, který seděl za mnou, mě rychle přitáhl zpátky. Všude byla spousta krve. Hlavně mě zajímalo, jestli je naše auto v pořádku. Narazili jsme do vozu stojícího před námi a právě to mě hodilo dopředu. Najednou se odevšad seběhli lidé, všichni vykřikovali a nabízeli nám pomoc a auto brzy úplně obstoupili. Cítila jsem se úplně dobře, až na tu krev, která se

nedala zastavit.

„Josefíno, jed' rychle k nám,“ řekla Marie Renée. „Otec se na to podívá.“

„Neměli bychom ji odvézt do nemocnice?“ ptala se Sofie, která se strašně lekla.

„Ne, to je v pořádku, když na to nebude otec stačit, poradí nám, do které nemocnice máme jet. Josefíno, radši už jed', musíme zastavit tu krev.“

Otec Marie Renée byl bohužel kardiolog a nemohl mě proto pořádně ošetřit, a tak nás poslal do jednoho soukromého sanatoria. Zároveň jim hned zatelefonoval, že tam jedeme. V té době mi už bylo dost mizerně a měla jsem silný šok. V sanatoriu mě rychle odvezli na operační sál, kde zkoumali mou hlavu. Bylo to celkem malé škrábnutí, ale jako všechna zranění hlavy vydatně krvácelo. Každý, kdo na mě a Gerryho pohlédl, si musel pomyslet, že se nás někdo pokusil zavraždit. Nakonec mi ranku na čele sešili pěti stehy, řekli mi, že se není čeho obávat a že se mám vrátit asi za týden, kdy mi stehy vyndají. Kupodivu jsem necítila žádnou bolest.

„Nic se neboj, zítra ti bude hrozně,“ utěšoval mě prorocky Durrell, „a nepřekvapí mě, když budeš mít monokly.“

Chudák Josefína byla nešťastná a dávala si nehodu za vinu.

„Nebud' hloupá,“ řekl Durrell, „není to nic vážného, jedeme oslavovat.“

Po celou dobu, co jsem byla na operačním sále, byl Gerry se mnou. Dovolili mu stát vedle mne. Držel mě za ruku a byl strašně bledý a jsem si jistá, že to nesl daleko hůř než já.³⁹

Rozhodli jsme se, že než pojedeme na večírek, dáme si někde pořádného panáka.

„Mám pocit, že na večírek nejsme právě nejlépe upraveni, co myslíš, Durrelle?“

Smutně jsme pohlédli na naše krví potřísněné šaty.

³⁹ V té chvíli jsem se marně pokoušel si vzpomenout, jestli jsme zaplatili splátku na její životní pojistky. G.D.

„Na cestu zpátky do hotelu a převlečení už nemáme čas, raději k nim zajedeme, vysvětlíme, co se stalo, a brzy odjedeme.“

Náš strašidelný vzhled všechny poněkud zarazil, ale rychle pochopili situaci a trvali na tom, že se s nimi musíme napít. Byli velice milí a nechtěli nás nechat odejít. Já jsem v té době ale netoužila po ničem jiném, než si někde v klidu lehnout a být sama. Celý příští den jsem zůstala v posteli, něco málo jsem snědla a nic nedělala. Další člen jsem však už vstala a zůstala na nohou. Monokly jsem neměla.

Prvního ledna brzy ráno jsme všichni tři vstali s čistou hlavou, ale po Marii Renée a Dickym nikde ani stopa.

„Tak tím je náš časný odjezd vyřízený,“ řekla jsem. „Vsadím se, že ti dva vydrželi na večírku až do rána a teď někde vyspávají opici.“

Pohodlně jsme se usadili a čekali. Kolem půl sedmé se v našem pokoji objevily dvě mátohy.

Jste rozhodnutí určitě ještě dnes odjet?“ zeptal se jich Durrell. Jestli to chcete odložit na zítřek, tak mě to vadit nebude.“

Najednou do nich vjel život a zuřivě nás přesvědčovali, že i když možná vypadají ospale, jsou na cestu připraveni. Takže jsme začali nakládat landrover a přívěs. Vzadu zůstalo místo jen taktak pro mě a Sofii a Gerry, Marie a Dicky se mačkali vpředu. Ranní červánky slibovaly, že bude dusný, horký den, a tak mi nebylo líto, že Buenos Aires opouštím.

Perfektní společník Dicky nás stále bavil plácáním absolutních nesmyslů. Výborně řídil a po krvavých zážitcích s Josefínou bylo celkem příjemné ujíždět směrem k Mar del Plata, pravému snobskému letovisku v Argentině. Nikdo, kdo něco znamená, se nemůže nechat vidět v lednu a únoru v Buenos Aires. Všichni odjíždějí buď na jih do tohoto ve švech praskajícího střediska, nebo na západ do hor a Bariloche. Náš příjezd na pobřeží vzbudil lehký rozruch, protože landrover byl vyzdoben nápisem DURRELLOVÁ EXPEDICE, ornamenty po stranách, zlatým ptákem dodo a seznamem všech výprav, kterých se kdy Durrell zúčastnil. Každý se s námi chtěl seznámit, útočili na nás ze

všech stran v různých jazycích a stále nemohli pochopit, co dělají dva Argentinci v anglické výpravě. Měli jsme alespoň dobrou příležitost dopřát si několik bifteků a piv a doplnit termosku až po okraj horkou černou kávou. Dick si na půl hodiny zdříml a my jsme chvíli poseděli a pozorovali bezstarostné davy. Naplánovali jsme si, že ten den dorazíme až do malého města Nicochea, kde bydleli naši přátelé. Samozřejmě, že jsme je před naším příjezdem nevarovali. Určitě budou mít radost, až nás uvidí, a rádi nám seženou hotel. Nepočítali jsme ale se zvýšeným provozem v době dovolených, a tak pouze díky výřečnosti jednoho z našich přátel jsme se té noci dostali do postele.

Příštího dne jsme se s pocitem, že ještě pár hodin v posteli by se dalo vydržet, vydali kolem desáté na další cestu do města Bahia Blanca, které jsem si na první pohled zamilovala. Leží na pravé straně Jižní Ameriky na úpatí pohoří a je důležitou křižovatkou cest, které míří buď na západ k Andám a Chile, nebo na jih k Ohňové zemi a Patagonii. Bohužel v tomto městě končí zpevněné silnice. Dorazili jsme tam dřív, než jsme předpokládali, a tak jsme pokračovali dál. Pampa brzy ustoupila drsné krajině Patagonie a my jsme navždy opustili dlážděné silnice a dál cestovali po cestách z prachu a kamení protkaných hlubokými prasklinami. Durrell klel, že pokud budou všechny silnice v Patagonii takové, bude z něj na konci cesty mrzák. Musím přiznat, že několik úseků bylo celkem rovných a bez prasklin, ale bylo jich bohužel málo, a i když Dicky jel velmi opatrně, nemohli jsme se vyhnout všem hrbolům, jámám a boulím. Brzy mě začala bolet hlava a záda a trpěla jsem, jako by mě nakopl jankovitý kůň. Před kodrcáním nás neuchránily ani polštářky a deky a nezbylo nám než si na to zvyknout.

Uháněli jsme směrem k Patagones, místu popsaném v Darwinově Cestě kolem světa. Ve tmě a dešti jsme nemohli najít odbočku k chudobnému městečku, které leželo mimo hlavní silnici. Nadšený řidič Dicky s námi málem vjel do nějakého jezera. Nakonec jsme tu správnou cestu našli a brzy jsme se

ocitli na spoře osvětleném náměstí. Teď jen ještě najít hotel. Jediným obyvatelem, jenž o nás projevil zájem, byl místní strážník. Byl velice zdvořilý a ochotný a horlivě nás přesvědčoval, abychom se ubytovali v hotelu Argentina, který se údajně nacházel za dalším blokem. Vděčně jsme mu poděkovali, objeli blok a ocitli se před poněkud nevábnyým stavením, kde měli zjevně zavřeno, včetně okenic na oknech. Půl hodiny jsme bušili do dveří a zabedněných oken a už se nás začínala zmocňovat hysterie. Se slzami v očích jsme obcházelí budovu a snažili se najít nějaký vchod, což se Dickymu nakonec podařilo. Všichni jsme vešli dovnitř, jen Dicky se vrátil k autu, aby ho odvezl na dvůr, který ještě objevil. Najednou se všude rozsvítilo a Marie Renée, potlačujíc smích, vysvětlovala poněkud rozcuchané ženštině, která se objevila s petrolejkou v ruce, že potřebujeme pět lůžek.

„Ale samozřejmě, seňoro,“ řekla. „Máme tak málo hostů. Jděte a vyberte si pokoje sami, prosím.“ Půl hodiny jsme vesele pobíhali z pokoje do pokoje a zkoušeli postele. Marie Renée bez přestávky švitořila jako kolovrátek, že jsou stejně plné blech a štěnic a že ona rozhodně v žádné z nich spát nemíní. My jsme si nakonec vybrali pokoj v přední části hotelu a Sofie se ubytovala vedle nás, Marie Renée chtěla svůj samostatný pokoj, i když nás ujišťovala, že určitě neusne, a Dickymu bylo úplně jedno, kde se uloží.

Mezitím se objevila majitelka hotelu s lákavými talíři plnými chlebů se šunkou a láhvemi piva, za což jsme jí byli uřímně vděční, protože jsme od rána pořádně nejedli. Koupelna se nacházela naproti našemu pokoji, a protože dokonce tekla horká voda, rozhodli jsme se, že ze sebe smyjeme trochu té patagonské špíny. Marie Renée se zděsila a předpovídala nám, že chytne nějakou zákeřnou nemoc. Určitě jí potom dlouho vrtalo hlavou, proč se tak nestalo.

V ranním světle jsme pak zjistili, že Patagones je půvabné místo a že jsme si vybrali nejlepší pokoj v hotelu. Byl malý, ale velmi čistý a postele, i když vypadaly jako z nemocnice, byly velice

pohodlné. Vysoká okna vedla na malinký balkón, ze kterého jsme mohli sledovat ulici pod námi a pozorovat třpytící se Rio Negro opodál.

„Je tady hezky,“ řekl Durrell, „jsem moc rád, že jsme se tu zastavili.“

Vzbudili jsme i ostatní a sešli dolů do jídelny, zkonsumovali spousty kávy, topinek a fantastické argentinské pochoutky „dulce de leche“, která chutná jako tekutý karamel. S plnými žaludky jsme se cítili mnohem lépe. Rozloučili jsme se s milým hotelem Argentina, nacpali se znovu do landroveru a rachotili dál přes mohutnou řeku, která odděluje zbytek Argentiny od Patagonie. Cestou jsme občas pozorovali patagonské zajíce, jak s námi závodí podél cesty. Posadí se jako klokani na zadní nohy a sledují, jak projíždíte kolem. Viděli jsme podivného armadilla a směšné bažanty, kteří asi nemají vůbec žádný orientační smysl, ale kupodivu nikdy nevběhnou pod kola. Je to zvláštní krajina. Neúrodná, drsná, vyprahlá, větrem ošlehaná, ale je v ní něco, co vás chytne za srdce. Jako by vám něco šeptala.

Počasí bylo nestálé, chvílku svítilo slunce a chvílku lilo jako z konve. Když jsme dorazili do miniaturního přístavu San Antonio Oeste, rozhodli jsme se, že si uděláme přestávku na pořádný oběd. Našli jsme hezkou malou kavárnu, kde nám naservírovali malou porci polévky, ale obrovskou porci hovězího masa s opékanými brambůrkami. Potom samozřejmě následovalo dulce de leche. Sice jsme ztratili dvě hodiny, ale stálo to za to, protože jsme si před posledním úsekem do Puerto Madryn trochu narovnali ztuhlé údy. Tam jsme se měli spojit s ředitelem hotelu Plaza. Bohužel jsme však dorazili pozdě v noci, a tak jsme byli nuceni přenocovat ve velice skrovné ubytovně. Nevadilo nám to, hlavně že postele byly pohodlné. Všichni jsme padali únavou, hlavně starouš Dicky, který celé hodiny bez přestávky řídil v náročném terénu.

Ráno jsme se sešli s ředitelem, jenž rychle sehnal dva lovce tuleňů. Ti nás dovedli k blízkému útesu, odkud jsme dalekohledem mohli sledovat poměrně velkou kolonii těchto

nádherných zvířat. Lovci nás upozornili, že jediným místem, odkud můžeme vidět jak lvouna hřivnatého, tak i rypouše sloního, je nejzazší výběžek poloostrova Valdéz. Nemohli jsme tam zůstat déle, protože jsme se museli co nejrychleji dostat ke kolonii tučňáků, abychom je nepropásli. Slíbili jsme však, že se během deseti dnů vrátíme. Cesta do Deseada nás zavedla do velkého naftařského přístavu Comodora Rivadavia. Právě prožíval hospodářský rozmach díky nedávnému udělení ropných koncesí. Hlavně Američanům to umožňovalo těžit ropu v této oblasti. Kvůli tomu bylo téměř nemožné sehnat nocleh, takže nakonec jsme já, Sofie a Marie Renée sdílely jednu manželskou postel, zatímco Gerry a Dicky spali v autě. Vůbec jsme nelitovali, že z Comodora odjíždíme. Okolní krajina byla pochmurná a ještě dlouho jsme projížděli kolem černých hromad písku. Jeli jsme bez přestávky, abychom byli v Deseadu co nejdříve. Hotely, které nám doporučil ředitel z Puerto Madryn, byly i tam přecpané naftaři. Tu noc jsme v landroveru spali všichni. Ráno se nám Deseado ukázalo v plné kráse. Pochmurné, ospalé, studené větrné, vypadalo jako město duchů z hollywoodského westernu.

„Ten, kdo tohle místo pojmenoval ‚Touha‘, musel propadat zoufalství,“ poznamenal Dicky.

Stále jsme nevěděli, kde se ubytovat, až jsme se seznámili s místním poštmistrem, který, jak jsme zjistili, byl britského původu a mluvil velmi dobře anglicky. Patřil mezi významné osobnosti tamní společnosti a vzal na sebe úkol přesvědčit majitele hotelů, aby nás ubytovali. Bohužel nám nemohli vyhovět. Obrátil se tedy na Zemědělský klub a přemluvil je, aby nám dali dva pokoje. Zatímco jsme bojovali o střechu nad hlavou, objevil Dicky místní kancelář aerolinií a zjistil, že asi za hodinu mu letí letadlo. Všichni jsme litovali, že se s ním musíme rozloučit, ale myslím si, že Dicky se v duchu radoval, že se konečně vrací do pohodlí Buenos Aires.

Kapitán Giri, kterého také objevil náš přítel poštministr, slíbil, že nám zařídí pobyt na statku blízko kolonie tučňáků. Señor

Huiche, na jehož farmě jsme měli bydlet, se osobně dostavil do klubu příštího dne odpoledne. Později jsme zjistili, že je napůl Indián, a to bylo zřejmě příčinou jeho nezměrné dobroty a laskavosti, kterou nám projevoval během těch několika dnů, co jsme s ním strávili. Řekl, že bude více než potěšen, když navštívíme jeho farmu, a dohodli jsme se, že vyrazíme hned příští den. Abychom nemuseli všechno vybavení vozit sebou, domluvili jsme s ředitelem klubu, že odstavíme přívěs na dvoře a že nechá naše pokoje volné, dokud se nevrátíme.

Farma pana Huiche byla fantastická. On sám ji postavil před několika lety, a ačkoliv byla jednoduchá a postrádala některé „nezbytnosti civilizace“, připadali jsme si, alespoň já a Sofie, jako v jiném světě. Dům, umístěný v dolíku, sousedil s obrovskou pláží. Po celé hodiny jsme se tam se Sofií procházely a společnost nám občas dělala nějaká ovce nebo ústřižník. Ledové moře se nádherně smaragdově lesklo. Ve srovnání s rušným Buenos Aires a neutěšeným Deseadem tu panoval absolutní klid a mír a já i Sofie jsme cítily, že se nám odtud nebude chtít odjet.

Kolonii tučňáků jsme ucítili o hodně dřív, než jsme ji vůbec uviděli. Se sladkým rybím zápachem těchto ptáků se nedá nic srovnat. Žádný jiný pták také určitě není tak hloupý. Kolonie se rozkládala na míle daleko a bez problémů jsme je mohli filmovat. Vůbec si nás nevšíмали, protože byli plně zaneprázdněni důležitými činnostmi: péčí o mláďata, sháněním potravy a krmením. Oblast vypadala stejně jako fotografie Měsíce. Byla pokrytá malými hnízdními jamkami, které si tučňáci vyhrabali. Jejich hlavní tábor se rozkládal za velmi vysokou písečnou dunou, přes kterou se tito hlupáčci museli vyškrábat, aby se dostali k moři a k rybám. Vynakládali obrovské úsilí, aby se, vystaveni žhavému slunci, vyšplhali nahoru a po druhé straně sjeli do moře jako po skluzavce. Byla to minimálně šestikilometrová procházka a já bych ji několikrát za den absolvovat nechtěla. Nechápala jsem, proč za největšího vedra stáli na slunci a lapali po dechu a nezalezli do svých

chladných jamek. Také mě trápila jejich vysoká úmrtnost. Všude okolo bylo vidět spousty vysušených tělíček mláďat a nezdálo se, že by se stala obětí dravců. Počasí bylo také zvláštní, ve stínu úplná zima a na slunci se člověk mohl spálit. Vůbec jsem nelitovala, že kolonii tučňáků opouštíme. Na můj vkus tito ptáci postrádali vše, co by se dalo nazvat osobností. Soudě podle tučňáků v zoo, představovala jsem si jejich divoké příbuzné úplně jinak. Ještě dnes, kdykoliv ty nešťastné ptáky vidím, je mi jich moc líto.

Když jsme zrovna nefilmovali tučňáky, lezli jsme všichni po čtyřech a prohlédávali písečné duny, které ukrývaly důkazy o bývalém osídlení patagonskými Indiány. Našli jsme mnoho zručně vyrobených a krásně vybarvených hrotů šípů, náradí na zpracování kůže a dokonce staré lovecké boleadoras (tři koule na provázku, které Indiáni házeli na nohy pštrosa nebo lamy, kolem nichž se omotaly a zvíře padlo k zemi). V písečném údolí za dunou narazil Gerry na indiánskou lebku.

„Škoda, že tito krásní lidé už nežijí. Proč jsou jménem pokroku takzvaní primitivní lidé a zvířata odsouzeni k zániku?“ ptal se Gerry rozhořčeně.

Marie Renée přeložila jeho myšlenku našemu hostiteli. Odpověděl, že tohle místo v něm vždycky vyvolává smutek, protože má dojem, jakoby osamělé duše Indiánů stále bloudily kolem.

Jsou tady s námi a je mi jich líto, protože jsou tak nešťastní.“

Měl pravdu, to místo bylo prostoupeno smutkem a neštěstím.⁴⁰ Tučňákům to asi nevadilo, protože se pachtili tam a zpátky přes duny a bezohlednost lidského tvora je nevzrušovala.

S radostí jsme se vydali zpátky na sever k poloostrovu Valdéz, ke koloniím tuleňů a rypoušů. Poloostrov je fascinující a krajinou i barvami se úplně liší od zbytku Patagonie, který je plochý a téměř bez života. Zdejší krajina je zvlněná a pokrytá velkými zelenými křovinami s drobnými žlutými kvítky, a

⁴⁰ Nebylo to ani tak neštěstí, jako spíš jemná melancholie. G.D.

dokonce i cesty mají jinou barvu, červenou místo šedé. Je to oblast obydlená různými divokými tvory. Šest tmavě rezavých lam nás nevzrušeně sledovalo, když jsme projížděli kolem, ale utekly, jakmile se Gerry pokusil je filmovat. Asi si myslely, že je, stejně jako spousta zdejších farmářů, chceme střílet. Pásovci bezhlavě pelášili podél silnice, kulici vybíhali z křovin a zase se do nich rychle schovávali, a jak jsme se kodrcali po hrbolaté cestě směrem k farmě v Punta Norte, poletovala kolem nás hejna různobarevných ptáčků. Doufali jsme, že na farmě získáme potřebné informace, a co bylo daleko důležitější, i vodu, která byla v Patagonii vzácným zbožím.

Když jsme tam konečně dorazili, bouřlivě nás uvítali tři místní zemědělští dělníci. Denně vidí jen samé ovce, a proto jsou pro ně cizinci vítanou změnou. Nabídli nám jídlo a víno a vůbec nechtěli odpovídat na naše otázky, dokud jsme nesnědli lahodné pečené jehně. Marie Renée jim stručně vysvětlila, proč jsme do Argentiny přijeli a co potřebujeme vědět. Byli překvapeni, a myslím, že i trochu zděšeni tím, že jsme přijeli až z Británie, abychom chytali a filmovali jejich zvířata, ale ochotně nám nabídli svou pomoc. Najít lachtany nebude těžké, řekli, protože ještě mají mláďata a žijí pohromadě na pláži nedaleko od farmy, ale rypouši, to bude asi problém. Ti už své mladé vyvedli a oblast, kde je přivádějí na svět, nejspíš opustili, takže mohou být kdekoliv podél pobřeží nebo někde úplně jinde. Místa, kde se vyskytují nejčastěji, nám vyznačili na mapě.

Ale neztráceli jsme naději. Našli jsme vhodné tábořiště blízko kolonie lachtanů. Naši přátelé se ochotně nabídli, že nás budou zásobovat vodou a masem, kdykoliv to budeme potřebovat. K táboření jsme si zvolili dolík vedle cesty a brzy jsme se tam zabydli. Vybudovali jsme ohniště a po šálku čaje jsme se uložili ke spánku. My tři ženské jsme se uvelebily v landroveru a Gerry spal pod ním, zabalený v nepromokavé plachtě. Spaní v landroveru není příliš pohodlné a nějakou dobu nám trvalo, než jsme se tam uvelebily. Nakonec se nám to povedlo a tvrdě jsme

usnuly.⁴¹)

Ráno, dřív než jsme se my tři vyhrabaly z auta, rozdělal Durrell oheň a uvařil kafe. Během popíjení této blahodárné tekutiny nám Gerry vyprávěl o svém ranním návštěvníkovi, velkém samci lamy, který zřejmě nebyl příliš nadšený tím, že na svém území objevil nevábneho lidského tvora, a dřív než zmizel, stejně rychle a tiše, jak se objevil, rozhořčeně frkal a funěl.

„Krásné zvíře,“ povzdechl si Durrell. „Škoda, že jsou tak pronásledováni.“

Jak jsme tak popíjeli kávu a uvažovali o tom, co budeme dělat, dolehly k nám od pláže zvláštní zvuky.

„Co to proboha je?“ ptala se Marie Renée.

„Doufám, že lachtani. Dopijte to kafe a jdeme se podívat. Nepřijeli jsme sem sedět a zírat do ohně. Zatím co jste spaly, připravil jsem chleby a naplnil dvě láhve, takže o oběd máme postaráno.“

Na tuto ranní hodinu byl Durrell nezvykle čilý a za chvíli jsme odpojili přívěs, naložili do auta kamery, filmy a jídlo a už jsme se kodrcali směrem, odkud přicházel zvuk.

„Nezajížděj až ke kraji útesu, Gerry, nebo skončíme mezi lachtany. Nechme auto tady a zbytek dojdeme pěšky.“

Kupodivu se mnou souhlasil. Obtížení dalekohledy a kamerami jsme se všichni opatrně plížili k útesu.

„Podívejte se na ně,“ křičel Durrell proti všudypřítomnému větru. „To jsou nádherné příšery!“ Byl to opravdu úžasný pohled a nevěděli jsme, na co se dívat dřív.

Jaké roztomilé miminko,“ vykřikla Sofie a ukazovala na něco, co připomínalo malou skořicovou medúzu.

„To je krásný samec,“ nutil nás Durrell obdivovat obrovské zvíře, které tam leželo s nosem zdviženým k obloze, obklopené skupinou zamilovaných zlatožlutých samic. Ale nejúchvatnější byl ten řev. Když jsme došli k okraji útesu, udeřil nás, jako

⁴¹ Každému, kdo ještě nespal pod landroverem, ve kterém chrápu tři ženské, každá v jiné tónině, doporučuji, aby se tomuto zážitku, pokud by se mu naskytl, vyhnul. G.D.

bychom stanuli na okraji sopky při výbuchu, a k tomu se ještě přidával hukot moře. Ze všech těch barev se nám točila hlava. Obklopená smaragdovým mořem a skalami porostlými zelenými řasami zářila ve slunci sytě hnědá a zlatá těla těchto krásných zvířat. Jenom jsem seděla, dívala se a poslouchala. Durrell natáčel jeden film za druhým, rychle měnil čočky a sprostě klel, zakryl-li slunce i ten nejmenší obláček. Byl opilý štěstím a do lachtanů se bláznivě zamiloval a teprve po několika dnech jsme ho násilím odtáhly, abychom hledali i rypouše.

Dva dny horečnatého ježdění sem a tam po pobřeží a prohledávání doporučených míst nepřinesly žádný výsledek. Gerry byl nešťastný.

„Vypadá to, že jsme přijeli pozdě a všichni už odplavali k Ohňové zemi,“ naříkal.

„To nemůžeš vědět,“ uklidňovala ho Sofie. „Budeme hledat dál.“

Naše trpělivost byla odměněna. Se vším zařízením na zádech jsme se vlekli po písčné pláži. Došli jsme k místu pokrytému obrovskými šedými skalami a kameny. Postavili jsme na ně své batohy a usadili se na malé pláži obklopené balvany zvláštních tvarů. Byli jsme strašně unavení a chtěli posvačit.

„Nesmíš to vzdávat, Gerry,“ povzbuzovala jsem ho. „Možná na nějaké narazíme zítra.“

Je to moje chyba, měli jsme jít nejdřív sem, ztratili jsme příliš mnoho času s lachtany. Teď už jsou všichni někde na jihu, vím to, já to cítím.“

Během tohoto hovoru jsem kopala do země a jeden oblázek odletěl a narazil do balvanu ležícího několik stop ode mě. Ten vydal hluboký povzdech, otevřel pár obrovských jasných očí a zahleděl se na nás.

Jsou tady kolem,“ zašeptala jsem. Bylo jich tam alespoň dvanáct. Klidně si lenošili a my jsme málem posvačili na jejich zádech. Když jsme si je pořádně prohlédli, zjistili jsme, že tam byli tři samci, šest samic a tři odrostlá mláďata, necelé dva metry dlouhá. Samice měřily přes čtyři metry a velkolepí samci

byli pět a půl až sedm metrů dlouzí s pořádným chobotem místo nosu, jemuž vděčí za své jméno. Bezstarostně tam leželi a my jsme je fotografovali, měřili a přišli jsme až k nim a nahlíželi jim do očí.

„Mám jeden problém. Myslím, že na filmu by se mělo něco hýbat. Co s nimi provedeme?“

„Ale vždyť se trochu hýbou. Házejí si ploutvemi mokrý písek na záda,“ namítla jsem.

„Ano, ale chtěl bych, aby se hýbali pořádně, aby šli do vody a plácali ploutvemi, tak jak to rypouši normálně dělají.“

Marie Renée to vyřešila a házela jemný, mokrý písek na jejich ocasy. Po chvíli to jeden z obrovských samců nevydržel. Byli jsme mu příjemní asi jako moucha, která vám krouží kolem nosu. Vztyčil se na předních ploutvích, zasyčel jako had, a pomalu, housenkovitým pohybem se pozpátku vydal k moři. Právě to jsme potřebovali. Probudili se i ostatní a brzy už všichni pozpátku žuchli do náruče moře a byli pryč.

Smutně jsme se vrátili do tábora, abychom se připravili na zpáteční cestu do Buenos Aires. Sofie zmizela někam k moři, aby si zchladila „své staré ubohé nožičky v té krásně studené vodičce“, a zanechala nás napospas přípravám na odjezd. O několik vteřin později se objevila, promočená až na kost, a bláznivě se chechtala.

„Tomu bys nevěřil, Geny,“ řekla, „ale po pláži mě honil jeden rypouš, spadla jsem do díry a teď jsem úplně mokrá.“

Nevypadala ale, že by jí to vadilo. Byla to zřejmě pomsta rypoušů za to, že jsme je vyrušili ze sladkého spánku.

Durrell bezpečně řídil po celou cestu zpátky do Buenos Aires. Po pobytu na chladném vzduchu v Patagonii jsme se hrozili návratu do tohoto žhavého města.

Během druhé poloviny zpáteční cesty jsem se necítila dobře, neustále mě bolela hlava a záda a jenom s vypětím posledních sil jsem přečkala celou cestu. Sofie velice dobře věděla, jak mi je, ale Durrell byl tak zabraný do filmování, že mé potíže nějak unikly jeho pozornosti, a já jsem ani nechtěla, aby mu něco

bránilo dokončit natáčení. Nicméně do Buenos Aires jsem se vrátila se smíšenými pocity.

Nesnesitelné vlhké vedro a můj zdravotní stav mě přivedly na myšlenku, že nejmoudřejší by bylo, dřív než budu Sofii a Gerrymu jenom na obtíž, vrátit se co nejrychleji do Británie. Už jsem o tom mluvila se Sofií a také ona si myslela, že to bude nejlepší řešení. Horší už bylo, jak to opatrně vysvětlit Durrellovi. Nakonec neochotně uznal, že to je rozumné. Osud tomu tak chtěl také, protože za dva dny odplouvala poštovní loď, na které bylo poslední volné lůžko. Cítila jsem se hrozně provinile, protože mi bylo jasné, že všechny starosti teď padnou na hlavu Sofie. Ta mě ale stále ujišťovala, že to zvládne, a i Gerry se tvářil velmi přesvědčivě. Nějak už si spolu poradí.

Když jsme se na lodi rozloučili, uvědomila jsem si, jak jsem ráda, že jsem Patagonii viděla. Nikdy nezapomenu na dokonalý klid a mír a nádherná zvířata na poloostrově Valdéz. Určitě se tam musíme ještě jednou vypravit.

VII.

Cesta domů proběhla jednotvárně a klidně a lékař, kterého jsem po návratu do Londýna navštívila, mě ujistil, že rozhodnutí vrátit se domů a opustit ubohého Durrella a Sofii bylo správné. Tak alespoň v jedné věci se mi ulevilo.

Když jsem přijela do Bournemouthu, nejdřív jsem se spojila s ředitelem zoo, abych se dozvěděla, jak pokračují práce, a hned jsem si objednala letenku do Jersey. Fascinovaně jsem pozorovala přeměnu zoo. Všichni horlivě pracovali, aby bylo všechno do slavnostního otevření - asi za měsíc - dokončeno. Trochu mě znepokojilo, když jsem zjistila, že nepostupují podle Gerryho plánů, ale raději jsem do ničeho nezasahovala. Tohle si bude muset vyřídit Geny sám.

Já jsem se zatím starala o přestavbu a zařizování našeho bytu. Moc se mi líbilo plánování a nakupování nového nábytku. Málem jsem umožila jednoho instalatéra, který prováděl všechny změny potřebné ke zřízení kuchyně. Malíře z party, jež pracovala na přestavbě zoo, jsem přemluvila, aby zůstal o něco déle. Snad zázrakem se mu povedlo dokončit úpravy celého bytu během deseti dní a poslední večer to tam vypadalo i vonělo mnohem lépe.

Největší problém jsem měla s pořízením dostatečně velkého koberce do obývacího pokoje a dlouhých záclon do oken, takže jsem pendlovala mezi Bourne mouthem a Jersey, aby byt byl do Gerryho návratu obyvatelný. Chtěl, abychom se stěhováním počkali až se vrátí, ale já jsem si myslela, že ho příjemně překvapím, když přijede a všechno už bude hotové. Bylo to poprvé od svatby, co jsme nebyli spolu, ale protože jsem měla tolik práce, ani jsem to nevnímala. Durrell mi z Buenos Aires často telefonoval, aby se ujistil o mé existenci, a ačkoliv to byl roztomilý nápad, utrpěla jsem menší šok, když mi poslal šek na sedmnáct guineí.

Nikdy jsem si neuvědomila, kolik harampádí jsme nashromáždili v našem malém bytě, ale nakonec jsem objevila spolehlivého přepravce a nadešel den, kdy jsem sledovala, jak všechny více či méně důležité věci mizí ve dvou železničních kontejnerech. Po všech těch letech jsem ten milý dům opouštěla s těžkým srdcem, ale k nám do Jersey se nastěhuje Gerryho matka a Sofie tam bude také, takže snad se nám v novém prostředí podaří obnovit starou atmosféru.

Přesto, že jsem měla všechno pečlivě naplánováno, v poslední chvíli jsem začala zmatkovat. Chtěla jsem všechno stihnout než vyrazím do Londýna, kde počkám na Gerryho loď. Zvládla jsem to, a když loď St John proplouvala vraty lodní komory, stála jsem na přístavní hrázi. Šokovalo mne, když jsem uviděla, že si Durrell nechal narůst zrzavý plnovous.

„To jsem vypěstoval pro tebe,“ řekl. „Doufám, že se ti líbí.“

Líbil se mi, ale měla jsem neodbytný pocit, že si ho nechal narůst hlavně kvůli svému pohodlí. Neměla jsem to srdce říci mu, a jeho to asi nenapadlo, že v něm vypadá trochu jako Ernest Hemingway a do puntíku odpovídá všeobecným představám o vzhledu velkého lovce zvěře. Sofie vypadala velice zdravě, ale unaveně. Brzy jsem se dozvěděla, jak si s ní naši chlupatí miláckové během plavby zahrávali, samozřejmě se zcela podřídila jejich rozmarům a vrtochům. Jednou se loď na rozbouřeném moři prudce naklonila a Sofie se posadila přímo do velkého gumového kbelíku plného špinavé vody.

„Měla jsem štěstí, že byl gumový, jinak jsem si mohla vážně poškodit pozadí,“ poznamenala.

Zatím co jsme si povídali, dohlížel Durrell na nakládání zvířat do vagónu Britské železnice, která je převezve do stanice Waterloo. Vzpomněla jsem si na náš landrover.

„Kde je?“ zeptala jsem se.

„No, ten je ještě na lodi.“

„Kdy ho vyložíme?“

„Víš, musím ti o něm něco říct.“

Tušila jsem to nejhorší a vyčkávala.

„Měli jsme menší nehodu krátce před vyplutím, myslím, že je trochu poškozený.“

Naštěstí jsem se s firmou Rover dohodla, že auto přivezeme do garáží na celkovou opravu, což bylo jediným řešením, protože nebylo jízdy schopné. Asi aby mě uklidnil, vykládal mi Durrell, že ten druhý řidič dopadl hůř, protože jeho auto je zcela odepsané.

„Čí to byla vina?“ zeptala jsem se nenápadně.

„Naše ne,“ protestoval Durrell. „Ten idiot vyrazil přímo proti nám a nemohli jsme se mu vyhnout. Mysleli jsme, že jsme toho chudáka zabili, ale Argentinci jsou jako Rekové, čím hůř nehoda vypadá, tím méně jsou zranění. Stejně jsme museli vzít vinu na sebe, jinak jsme byli ještě dnes v Argentině.“

Necestovala jsem zpět lodí s Gerrym a zvířaty, ale zajistila si letenku na večerní let z Londýna, abych byla ráno v zoo, až Archa dorazí. Sofie nás opustila, aby strávila zaslouženou týdenní dovolenou doma v Bournemouthu. Při shonu kolem odjezdu z přístavu jsem neměla šanci si zvířátka pořádně prohlédnout, ale Durrell mi o nich povídal během cesty do Waterloo a potom jsme si vyprávěli novinky o sobě i našich přátelích, kteří žijí na obou stranách oceánu.

Ve stanici Waterloo jsme dohlíželi na překládání zvířat a zavazadel do vlaku a zbývajíc čas jsme strávili s přáteli, kteří se přišli s Gerrym rozloučit.

Příštího rána jsem na ně už čekala v zoo. Durrell byl vším tak nadšený, že nevěděl co dřív, všechno si prohlédnout nebo dohlížet na přemísťování zvířat do klecí. Zaměstnanci je brzy přestěhovali z přepravních beden do jejich výběhů. Puma, ocelot a další menší kočky museli samozřejmě nejdřív do karanténního oddělení. Jak jsem se obávala, Durrell byl trochu našťavaný, že se při přestavbě nepostupovalo podle jeho plánů, ale vztek zmírňovala radost, že má všechna svá africká zvířata u sebe.

Moje milovaná veverka Malá se nakazila neznámým virem a zemřela. Cítila jsem se provinile, že jsem ji nechala tak dlouho samotnou, ale zvířata, stejně jako lidské bytosti, mohou

onemocnět a zemřít, jakkoli pečlivě se o ně postaráte, což je fakt, na který, jak se zdá, mnoho návštěvníků zoo zapomíná.

Místo v posteli, měla jsem teď zvířata v obývacím pokoji, a po nějakou dobu se zdálo, že tam přichází nekončící procesí: šimpanz Cholmondeley s ploténkami, velká želva s ústní infekcí, šimpanz Lulu s ušním onemocněním a nejrůznější ptáci, z nichž nejzajímavější bylo kavče Dingle. Dala nám ho jedna paní z Dorsetu a bylo moc roztomilé. Strašně rádo strkalo hlavíčku do šálků od čaje a prozkoumávalo každou skulinu v pokoji. Občas jsme měli nějakého racka zalepeného od ropy, ale mým nejdůležitějším návštěvníkem byla gorila N'pongo. Koupili jsme ji vlastně na splátky. Obchodník se zvířaty v Birminghamu nám ji nabídl za závratnou sumu 1500 liber, náhodou jsme ty peníze zrovna neměli, což ovšem Durrella neodradilo. Řekl: „Ano, my ji bereme,“ a pak vyrazil shánět peníze. Telefonoval všem bohatým lidem na ostrově a ptal se jich, jestli by nechtěli vlastnit kousek antropoidní opice. Nevím, jestli na ty důvěřivce zapůsobila jeho drzost nebo neobvyklost žádosti, ale velice brzy jsme shromáždili celou částku a N'pongo strávila své první dva dny v zoo, tedy v našem obýváku. Převzala celý byt pod svou kontrolu a ve srovnání s mnoha lidskými tvory, které jsem měla tu čest hostit, byly její způsoby příkladné. Mučedníkem naší domácnosti je dlouhodobě trpící boxer Keeper, který všechno přechází s hlubokým povzdechem a pohledem, jímž významně sděluje, že ani my ani ta příšerná zvířata, která taháme do domu, ho nemůžeme už ničím překvapit.

Sofie pobyla v zoo velmi krátce, protože její matka vážně onemocněla a ona neměla jinou možnost než odjet a postarat se o ni. Bylo nám všem líto, že její maminka je nemocná, a trápilo nás, že Sofiiny odjezdem přicházíme o nepostradatelného člena naší rodinné smečky. Bez ní to nikdy nebylo ono a poté, co jsme vyzkoušeli řadu dychtivých žen, které se ucházely o místo sekretářky u slavného spisovatele⁴², jsme zjistili, že Sofie

⁴² Doufám, že všechny ty mladé dychtivé ženy, které by se mohly připojit k naší smečce, budou

je nenahraditelná. Když jsem statečně odepisovala na všechny dopisy fanoušků, smutně jsem vzpomínala na dny, kdy je Sofie klidně odnesla a vyřídila.

Protože naše pokladna byla jako obvykle téměř prázdná, Durrell se konečně rozhodl napsat knihu, a po soustavném nátlaku z mé strany skutečně dokončil Zoo v mém zavazadle o návštěvě u Fona z Bafutu a našem příjezdu na Jersey.

Ted' už bylo Gerrymu jasné, že budeme potřebovat víc peněz, aby zoo mohla vůbec fungovat. Turisté nás zatím neznali, a tak jsme se rozhodli, že se pokusíme získat od banky půjčku na 10 000 liber, takže naše celková zadluženost vzrostla na 20 000 liber, což už je úctyhodná suma. Opět nás zachránil Hart Davis, který se nabídl, že bude naším ručitelem. To mě děsilo, protože já bych si na půjčku nekoupila ani budík. Probděla jsem celé noci a přemýšlela, jak to asi všechno splatíme. Bylo mi jasné, že zahrada sama na to nevydělá, a to znamenalo, že splacení závisí na nás, protože hned na počátku jsme se dohodli, že naše postavení v zoo bude pouze formální a jedinou výhodou bude získání bytu. Mnoho našich přátel si myslelo, že jsme se zbláznili, ale Durrell se rozhodl, že zoo by neměla být zatížena tím, aby nám vyplácela platy. Žádal jenom o to, aby celý podnik byl solventní a soběstačný. Nehodlal zasahovat do jeho řízení, své úsilí chtěl zaměřit na práci, při níž bude propagovat zoo a její cíle.

Nedlouho po Zoo v mém kufru napsal Gerry druhou knihu s názvem Šeptající země. Je o naší výpravě do Argentiny. Potom následovala řada článků pro The Observer, každý týden stránka pro dětský časopis, dvě dětské knihy na objednávku: Zoo na ostrově ve spolupráci s vynikajícím fotografem Suschitským a Podívej se do zoo - průvodce pro malého návštěvníka zoologické zahrady. Tohle všechno vedle rozhlasových pořadů a vystoupení pro televizi B.B.C. určitě nebylo málo.

Já sama jsem chudáčkovi Durrellovi ještě starostí přidala,

mít tuto významnou větu na paměti. To se samozřejmě týká i mladé dychtivé ženy, která přepisuje tento rukopis. G.D.

protože mě museli odvézt do nemocnice, kde mě připravili o polovinu vnitřností. Později jsem se od Gerryho matky dozvěděla, že si strachy vytrpěl mnohem víc než já, která jsem operaci prodělala.⁴³ Když mě po deseti dnech propustili, rozhodl se Gerry, že si bude dalších pět týdnů hrát na ošetřovatelku. Zlenivěla jsem natolik, že mě vůbec nenapadlo, že bych někdy měla opustit své privilegované postavení maroda. Měla jsem se skvěle, pečovali o mě jako o miminko a já jsem celý den nemusela dělat nic než si číst nebo pouštět desky a můj milující manžel se o všechno postaral sám. Mohu doporučit jako zaměstnání - myslím tím být marodem.⁴⁴

Začali jsme připravovat pro nás velmi důležitý televizní pořad. Jeden z producentů televize B.B.C, který je naším dobrým přítelem, požádal Gerryho, aby připravil seriál pro děti o různých druzích zvířat. Vyžadovalo to pečlivou přípravu a také to znamenalo, že budeme muset hodně živých zvířat dopravit do studia. Jak je budeme předvádět bez řetězů, mříží nebo skleněných přepážek? Problémy podobného druhu Durrell miluje a brzy se vnořil do plánů a příprav seriálu, který se měl jmenovat Balíček ze zoo. Přípravy se podobaly vojenským manévřům a lidé v Bristolu nám pomáhali ve všem, oč jsme je požádali, dokonce nám zajistili nákladní letadlo Spojených britských aerolinií pro přepravu našeho landroveru, až po střechu naloženého zvířaty a hromadami klecí. Letěli jsme do Bournemouthu a pak pokračovali nákladáky B.B.C do Bristolského televizního studia, kde měly být programy natočeny. Pro zvířata byla určena největší šatna a ve studiu č. 1 rozestavěli různé podstavce a podivné konstrukce, kam měla být zvířata umístěna. Pro všechny to znamenalo úmornou dřinu, ale nemyslím, že by o to chtěl někdo přijít.⁴⁵ Nikdy předtím nebylo jedenáct živých

⁴³ Moje chyba. Zase jsem zapomněl zkontrolovat její pojistku. G.D.

⁴⁴ Všem ženám, které by snad podlehly tomuto doporučení, mohu pouze vzkázat, že nejrychlejší cesta k rozvodu vede přes nočník. G.D.

⁴⁵ Ano, chtěl. Já. G.D.

představitelů rodu primátů předvedeno společně ve studiu, a podle toho, co se přihodilo, se to už asi opakovat nebude. Všichni jsme vyvinuli maximální úsilí, abychom je nějak zabavili, aby nám nesešplhali dolů na podlahu nebo nezmizeli v provazišti u stropu studia a všichni jsme to zvládli perfektně. Malá gorila N'pongo měla jednu šatnu sama pro sebe a jako vždy se chovala předpisově, jako by si uvědomovala důležitost celé události. Na rozdíl od samičky mravenečníka velkého Sarah Přítulné nebyla vůbec nervózní a všechno brala, jako samozřejmost. Celý seriál, poněkud neobvyklý a nekonvenční, byl přijat se smíšenými pocity.⁴⁶ Z mnoha dopisů vysvítalo, že většině lidí se líbil a byl pro ně poučný a zajímavý, i když jeden rozhněvaný pán důrazně protestoval, že on určitě není spřízněn s žádnou opicí, jak se my odvažujeme tvrdit.

Často se nás ptají, jestli odpovídáme na všechny dopisy, které od čtenářů a diváků dostáváme. Protože náš život závisí na dobré vůli lidí, kteří čtou naše knihy nebo nás sledují v televizi, bylo by od nás hloupé a zároveň i velice hrubé, kdybychom na dopisy neodpovídali, i když někdy to je velmi těžké. I na urážlivé odpovídáme tak opatrně, jak jen je to možné, ale vulgární a nepodepsané dopisy házeme do ohně, kam patří. Díky knihám jsme získali po celém světě hodně přátel. Mnozí z nich nám každý rok posílají krásné vánoční pozdravy a často máme možnost se s nimi setkat, když cestujeme do jejich země.

Dva roky poté, co se Geny vrátil z Argentiny, jsme oba cítili, že nadešel čas, abychom prozkoumali nové kraje. Pokud vybereme opravdu zajímavé místo, mohli bychom přesvědčit B.B.C., aby jeli s námi, a tím nás uchránili od trápení s vlastním natáčením. Celé týdny jsme leželi nad atlasem: Indie - příliš pozdě pro zahájení náročné přípravy, Jižní a Střední Afrika - filmově značně vyčerpané, určitě by B.B.C. nenadchla. Takto to šlo po několik týdnů, až jednou jsme přijeli náhodou obchodně do Londýna. Hověla jsem si ve vaně v hotelu a přemýšlela o cestě.

⁴⁶ Smíšené pocity měla především zvířata, která tam účinkovala. G.D.

A najednou mě to napadlo. Vyskočila jsem z vody, zabalila se do obrovské osušky, utíkala do ložnice a vykřikovala: „Gerry, mám to! Je to perfektní a úplně jiné, než co jsme dělali dosud.“

„Počkej chvílku, nadechni se a v klidu mi to řekni. Jsem jedno ucho, pokud tvoje nápady opravdu za něco stojí.“

„Nejdřív mi řekni, jestli jsi definitivně rozhodnutý, že cílem výpravy je přivést další zvířata.“

„Ne, nejsem, máš-li lepší nápad, jak získat nový materiál na knihu a seriál.“

„Dobře, tak co si myslíš o výpravě na Nový Zéland, do Austrálie a Malajsie? Tam můžeme studovat jejich práci pro ochranu přírody. Nezákáš jenom námět na knihu, ale možná i na seriál pro televizi, a na vlastní oči uvidíš, jestli v těch třech zemích něco dělají. Kromě toho budeš mít možnost setkat se se všemi lidmi, kteří se ochranou zabývají. A když budeš chtít, můžeme se cestou zpátky zastavit ve Východní Africe a navštívit všechny tamní parky, i když si nemyslím, že natáčení v této oblasti se bude našemu drahému B.B.C. zamlouvat, protože odtamtud už mají spoustu materiálu. Tak Durrelle, co si o tom myslíš?“

„Opravdu je to dobrý nápad, ale nevím, je-li uskutečnitelný. Nejdřív zavoláme panu Milesovi do Grindlayské banky, jestli pro nás může obstarat místa na lodi. Pokud ano, tak to můžeme rozjet.“

Pan Miles od Grindlay's si toho s námi už užil dost, ale jako obvykle ho naše požadavky vůbec nevyvedly z míry.

„Já si myslím, že je to samozřejmě možné, pane Durrelle, a jak dlouho chcete v každé zemi zůstat?“ „Asi šest nebo sedm týdnů.“

„Dobrá, spolehněte se na mne, dám vám během několika dnů vědět.“

Dalším problémem bylo přemluvit Filmové studio B.B.C. v Bristolu. Jeden z nešťastných producentů, Christopher Parsons, který je náhodou naším přítelem, byl tím nápadem fascinován. Celý podnik se začal pomalu rozbíhat a brzy jsme pobíhali po Strandu a navštívili Australskou, Novozélandskou a Malajskou

ambasádu. Všichni nám ochotně poskytli jména a adresy státních úřadů, na které bychom se mohli obrátit. Chrisův šéf se o náš projekt zajímal, ale než s námi podepíše smlouvu, chce víc podrobností. Chris přiletěl na Jersey⁴⁷, kde jsme vypracovali velice detailní program, který nezaujal jenom šefa západní pobočky, ale také ústředí v Londýně. Jediná překážka spočívala v tom, že štáb B.B.C. nemohl, kvůli dalším závazkům, odjet dříve než v dubnu, takže jsme změnili termíny a dohodli se, že se setkáme 5. dubna na Novém Zélandě. Firma Rover nám opět slíbila pomoc. Zařídí pro nás vozidlo, kdykoliv a kdekoliv ho budeme potřebovat. B.B.C. na sebe vzalo vyřizování celních formalit ve všech zemích, za což jsem jim byla já osobně neskonale vděčná. Napsali jsme významným osobám v těch třech oblastech a všichni nám nadšeně odpověděli a nabízeli veškerou pomoc.

Guvernérem ostrova Jersey byl v té době dnes již zesnulý pan George Erskine, který se i se svou ženou velmi zajímal o naši zoo i o nás, a když slyšel o nadcházející cestě, nabídl se, že nám dá doporučující dopisy pro všechny, které v těchto zemích zná. Jeho dopis lordu Cobhamovi, tehdejšímu generálnímu guvernérovi Nového Zélandu, se ukázal být opravdovým pokladem, protože lord Cobham se okamžitě spojil s novozélandskou vládou, a tím uvedl v chod jinak pomalý byrokratický aparát. Pomohl nám otevřít cestu do země, za což zůstáváme navždy jeho dlužníky.

Vyzbrojeni všemi dopisy a devíti zavazadly (museli jsme si vzít šaty pro různé příležitosti) jsme jednoho obyčejného únorového dne, kdy se z nebe pomalu snášel sníh, opouštěli Jersey. Z Rotterdamu a nevlídného severoevropského počasí jsme se vydali na jih, za teplem jižní polokoule, se zastávkami v Janově a Adenu, abychom 4. dubna dorazili do Aucklandu. Byla to příjemná cesta, ale už jsme se nemohli dočkat, až se rozjedeme po Novém Zélandu.

⁴⁷ Program byl hotový jedna dvě, zbytek času bohužel strávil v mém vinném sklepeč. G.D.

VIII.

Přistání v Aucklandu bylo tou nejfantastičtější událostí, jakou jsme kdy zažili. V přístavu na nás nečekal pouze představitel vlády Brian Bell z ministerstva vnitra, ale také místní zástupce našich vydavatelů Hart Davis. Snad nejvíc ze všeho nás překvapili dva Gerryho fanoušci, manželé Warrenovi, kteří i s dvěma dětmi přijeli ze své farmy do města jenom proto, aby nás přivítali na Novém Zélandu. Dopisovali jsme si s nimi již delší dobu a byli jsme dojatí jejich vřelým zájmem a dobrosrdečností, která nás pak provázela během celého pobytu na Novém Zélandu.

„Připomíná mi to výlet královské rodiny,“ konstatoval Gerry. Od té chvíle si nás vzal na starost Úřad ochrany přírody, za což jsme jim byli moc vděční, a Brian Bell, který nás během celého pobytu doprovázel, nám pomáhal jako průvodce a rádce. Už nechal převézt náš landrover z Wellingtonu a brzy zorganizoval celníky a posádku, aby nám posloužili jako nosiči. Na Novém Zélandu totiž mají zvláštní vztah k pomáhání. Každý se tam považuje za stejně dobrého, jako je kdokoli jiný, a nikdo se dobrovolně nepustí do práce, ve které by měl posloužit druhému, protože to považuje za ponižující. Tento postoj pouze dokreslil náš celkový dojem z této země.

Landrover za chvíli přetékal zavazadly a filmovou technikou, a když jsme projížděli městem, seznámil nás Brian s programem na příštích šest týdnů.

„Kameramani Chris Parsons a Jim Saunders už jsou ve Wellingtonu, poslali jsme pro ně auto a pozítří se setkáte v Hamiltonu. Myslím, že byste potřebovali alespoň dvacet čtyři hodin, abyste se tady zorientovali, než začnete natáčet. Blízko Hamiltonu je velké jezero s množstvím černých labutí. Napadlo nás, že byste je možná rádi viděli a nafilmovali. Potom vás čeká Rotorua a Wellington.“

Už se nám z toho začínala točit hlava a prosili jsme ho, aby přestal. Přijeli jsme před luxusně vyhlížející hotel, kde nás čekala tisková konference, kterou svolal roztomilý člověk jménem Terry Eagen, vládní tiskový mluvčí. Novináři se vyptávali, fotografové fotili a my je seznamovali s našimi plány. Brian Bell se opravdu překonal. Každá minuta našeho pobytu byla přesně naplánovaná a bylo jasné, že uvidíme jak Nový Zéland, tak i jeho zvířata, protože Brian věděl, co a jak zařídit. Vlastně se stal milovaným členem našeho týmu a jenom díky jemu jsme natočili tolik krásných snímků. Zbytek dne jsme strávili převážně laškováním s tiskem, s výjimkou mezipřestávky, kdy měl Durrell to potěšení ochutnat speciality jedné novozélandské hospody a místní kořalku.⁴⁸1)

Na úvod seznámení s novozélandskou faunou nám Terry Eagen navrhl, abychom se jeli podívat kousek za Auckland na kolonii vzácných kulíků, nazývaných křivonosky. Jenom Durrellův nenasytný touha po poznání ho donutila přerušit opilecký spánek a sednout na několik mil za volant, aby na vlastní oči viděl tyto roztomilé malé tvorečky. Jsou to šedí ptáčci se zahnutými zobáčky, poskakují v hejnu, a když stojí na jedné noze, vypadají jako pingpongové míčky na vodotrysku. Po předkrmu jsme dostali chuť vidět toho víc. Vrátili jsme se do Aucklandu, sebrali všechna objemná zavazadla a vyrazili do Hamiltonu, abychom se pustili do práce.

S Chrisem a Jimem Saundersem jsme se setkali v hospůdce na míle vzdálené jakékoli civilizaci. Tuto část cesty pro nás naplánoval místní Svaz ochrany přírody. Byli jsme představeni jeho členům, kteří nás přišli přivítat. K naší výpravě se připojil Henry Arnfield, Angličan, který se sem před mnoha lety přestěhoval. Díky jemu a jeho člunu jsme se mohli projíždět po jezeře a filmovat tisíce černých labutí, které tam žijí a vyvádějí mladé. Tyto ptáky na Nový Zéland přivezli první přistěhovalci a stejně jako další druhy dovezených zvířat se přemnožili daleko

⁴⁸ Nikdy víc! G.D.

za hranici únosnosti. Úřad ochrany přírody musel proto organizovat odstřel, aby udržel jejich počet v rozumných mezích. Jak nám Henry vysvětlil, nikdo nemá v úmyslu ptáky úplně vyhubit, ale kdyby nebyli pod přísnou kontrolou, vytěsnili by původní ptactvo, a proto musí být rovnováha udržována uměle.

Během velmi příjemného odpoledne jsme získali spoustu zajímavých filmových i zvukových záznamů. O přestávce jsme při čaji probírali další akce, které pro nás Brian naplánoval. Všechno znělo báječně, ale záleželo na počasí. Především návštěvy okolních ostrovů. Naše časové možnosti také nebyly neomezené, protože 5. května jsme museli odplout do Austrálie. Co se počasí týká, byl Brian optimistický.

„Až se budeme plácet v Cookově úžině, tak ti to připomenu,“ trpce poznamenal Chris. Brian se tomu smál.

„Ne, na počasí já mám štěstí, za to ručím.“

„Stejně je to skvělý program, a když si nedáme pozor, budeme mít materiálu až moc, Christophere,“ přerušil je Durrell.

„Toho bych se nebál, Durrelle. Když bude materiál opravdu dobrý, můžeme o Novém Zélandu udělat klidně tři pořady.“

Ukončili jsme filmování černých labutí a vyrazili do Rotoruy, města po celém světě proslulém gejzíry a bahenními jezírky, ale také typickým sirnatým zápachem.⁴⁹

Cítili jsme Rotoruu o hodně dřív, než jsme ji uviděli, a já jsem se divila, jak tam lidé mohou žít se stálým zápachem zkažených vajec ve vzduchu. Kromě toho nám Brian řekl, že je to nebezpečné místo, protože země se může najednou kdekoliv otevřít a vychrlit páru nebo plyn. K tomu nám ještě vyprávěl o muži, který nedávno dostavěl nový obchod a unikající plyn mu zničil celou přední část. Při projíždce hlavní ulicí města jsme na jejím konci viděli páru stoupající z několika gejzírů. Když jsme se přiblížili, stal se zápach téměř nesnesitelným.

„Tyto záběry výborně doplní obrázek Nového Zélandu. Lidé v

⁴⁹ Ten zápach mi trochu připomínal jeden omšelý nádražní hotel v době podávání obědů. G.D.

Británii vůbec nevědí, jak tato země vypadá a je důležité jim ji přiblížit,“ prohlásil Chris.

Pro dobro televize jsme sestoupili do údolíčka, kde tryskaly proudy horké páry a vody a bublala bahenní jezírka. Uprostřed natáčení se najednou ozval mlaskavý zvuk, největší gejzír vystřelil svou zátku a pokryl nás i všechnu techniku jemnou sprškou smradlavé vody a přitom málem odnesl chudáka Durrella, protože stál přímo u jeho otvoru. Nikdo ho ale nelitovali, protože jsme ho varovali, aby nechodil tak blízko.

„Vy se mi klidně smějete a ze mě mohl být na celý život mrzák,“ mumlal a otíral si bláto.

„Nic si z toho nedělej, Gerry. Podařil se mi nádherný záběr a diváky určitě pobaví,“ utěšoval ho Jim.

Bylo to tajuplné místo a připomínalo mi Počátek z Fantazie Walta Disneye, která znázorňuje Stvoření světa. Bahenní jezírka vypadala jako nádrže vařícího se karamelu a já jsem se od nich nemohla odtrhnout.

„Tak, lidičky, jedeme. Musíme sebou hodit a natočit nějaká zvířata. Neděláme cestopis o krásách světa,“ popoháněl nás Chris.

„Chová se jako velký šéf, co? Ani na chvíli nedá pokoj.“ To se Jimovi hodilo.

„Kdy budeme mít volný den, Chrisi? Musím se konečně dospat, víš, tolik práce a vůbec.“ Chris rychle přešel k jinému tématu a zeptal se Briana, kde jsou jeho přátelé z Úřadu ochrany přírody, aby nás seznámili s problematikou lesů.

„Po obědě se s nimi sejdeme v hotelu, pak se rozhodneme, do čeho se pustíme nejdřív, ale stejně to vypadá, že bude pršet.“

„Komu tady vadí déšť? Jíme, jsi ochoten kvůli televizi trochu zmoknout?“

„Klidně, kamera stejně není moje, Gerry. Když seriál nestihneme udělat, vina padne na Chrise, tak proč bychom si lámali hlavu.“ Chudák Chris byl vždycky terčem našich vtipků, ale bral je s klidem a brzy si na ně zvykl, takže ho už nic

nemohlo vyvést z míry.⁵⁰1)

Po obědě nás navštívil Alan Hall z místní pobočky ochrany přírody a zbytek dne jsme strávili filmováním na jezeře Rotorua a návštěvou farmy pro lov pstruhů.

Další den brzy ráno jsme vyjeli s jedním lesníkem na jejich výzkumné pracoviště uprostřed rozlehlého jehličnatého lesa. Tady jsme se setkali s dalšími pracovníky a vědci, kteří se zaměřili na problém kontroly počtu vačic a vysoké. Také tato zvířata, přivezená na Nový Zéland, se rychle rozmnožila a ničila rozsáhlé lesy, což bylo hlavní příčinou eroze.

Projížděli jsme dobře udržovanými lesními cestami jako pohřební průvod, občas se zastavili, abychom si prohlédli stromy a podrost, a když jsme přijeli k opravdu těžce poškozené oblasti, přemluvili jsme jednoho lesníka, aby se nechal filmovat a poskytl nám rozhovor. Po této akci nás někteří průvodci opustili, zřejmě v obavách, že je taky budeme nutit pózovat před obávanou kamerou. Jeli jsme dál mezi vysokými stromy ke kontrolní požární věži, kterou řídil hezký muž s příjemným hlasem, jenž zde jako požární hlídka trávil pouze se svým psem každé léto. Z jeho hnízda se nám naskytl úchvatný pohled. V dálce jsme viděli Mount Egmont, pravděpodobně již vyhaslou sopku. Později jsme se dozvěděli, že hlídač je přední novozélandský spisovatel, který si našel ideální zaměstnání, aby mohl v klidu psát. Byl tedy Novému Zélandu dvakrát prospěšný. Vrátili jsme se do hotelu. Všichni jsme už byli pěkně utahaní, a protože jsme, k Jimově hrůze, druhý den měli už v pět ráno vyrazit do Wellingtonu, rozhodli jsme se, že půjdeme brzy spát. Jim Saunders strašně rád spal a nemohl normálně fungovat, pokud neprospal minimálně osm hodin⁵¹, o čemž bez velkého úspěchu přesvědčoval Chrise.

„Můžeš si odpočinout ve Wellingtonu, Jime,“ sliboval mu, ale Jim se obával, že tomu bude naopak, protože tempo, které jsme

⁵⁰ Téměř nic. G.D.

⁵¹ Faktem však je, že normálně nefungoval, ať už osm hodin prospal či neprospal. G.D.

nasadili, začalo zmáhat i našeho velkého šéfa, a tomu tedy vytrvalost nechyběla.

„Do 5. května toho musíme ještě hodně stihnout.“

„Ano, Chrisi,“ zasalutovali jsme jednohlasně, „ale musíme mít aspoň tolik síly, abychom se vyškrábali na loď, a při tomhle tempu to pak nezvládneš ani ty.“

Starobylý hotel Grand v Rotorue je místem, kde vždy bydlí královské návštěvy⁵², takže není zvyklý na to, aby v půl páté ráno v jeho posvátných chodbách pět lidí urputně bojovalo se zavazadly a technikou.

Díky nedostatku nosičů jsme si během šestitýdenního pobytu natáhli kdejakou šlachu a zkroutili kdejaký sval při zvedání zavazadel. Aby vyřešili tuto nešťastnou situaci, mají některé hotely pro své hosty zavazadlové vozíky. To zase kapku komplikují výtahy s automatickými dveřmi, protože právě když se chystáte strčit svůj sténající vozík do výtahu, dveře se elegantně zavřou. Přesně tak dopadli Durrell a Parsons, kteří se pak v záchvatu smíchu váleli pod hromadou zavazadel na podlaze výtahu hotelu Grand. Myslím, že hotelu vůbec nebylo líto, že přichází o tak vybrané hosty.

Při cestě do „větrného“ Wellingtonu, hlavního města Nového Zélandu, nám vstávaly vlasy na hlavě. Celou dobu nás pronásledovala silná bouře a my jsme toužili jen po pohodlném hotelu. A zase zklamání. Opět nikde nikdo, kdo by nám pomohl se zavazadly, nemohli jsme před večerí, která se podávala ve tři čtvrtě na šest, dostat nic k jídlu ani pití. Služba na pokoji závisela na libovůli pokojské, která, pokud byla povzbuzena tím správným způsobem⁵³, se ráno objevila se šálkem čaje. Z Wellingtonu jsme chtěli podniknout několik výjezdů. Chystali jsme se navštívit šéfy všech úřadů, se kterými byla naše výprava nějak spojena. Durrell byl pozván na oběd s celým

⁵² Jeden z mnoha a pravděpodobně ten nejpádňější z důvodů, aby si člověk nepřál být členem královské rodiny. G.D.

⁵³ Pokud byla povzbuzena způsobem nesprávným, byla schopna téměř všeho. G.D.

novozélandským kabinetem, takže pokud jsme chtěli dostat všem společenským závazkům, nesměli jsme ztratit ani minutu. Nedaleko pobřeží leží velký ostrov Kapiti, prohlášený za ptačí rezervaci. Tady pracovali George Fox a jeho žena. Jednou ráno nás Fox očekával se svým člunem a převezl nás na ostrov. Kapiti byl hustě zalesněný a ptáky se to tam jen hemžilo. Klenoty rezervace, velice krotcí papoušci kaka se objevili pokaždé, kdykoli na ně George nebo jeho žena zavolali. Bylo zajímavé vidět tyto velké ptáky kroužit kolem domu níž a níž, když je George přivolával jmény. Nakonec si sedli na krmítko a i na Georgovu hlavu a zobali dobroty, které jim nabízel. Vůbec se nebáli ani lidí ani kamer a jeden Durrella málem skalpoval, když se usadil v jeho vlasech. Chris byl nadšený.

„Nehýbej se, Durrelle, to je nádherný záběr.“

„Díky,“ řekl Durrell, „ale budeš mi hradit bolestné.“

Chris ho ujišťoval, že to pro diváky bude moc zajímavé. Tito ptáci jsou, stejně jako všichni novozélandští papoušci, přirozenými klauny. Hašteřili se spolu, přetahovali se o kousky datlí a málem padali, když se snažili utrhnout co nejvíc. Konečně měli dost a zmizeli tak rychle, jak se objevili. Zůstaly po nich jenom skřeky a přešťastný Chris.

„To je skvělý materiál, Durrelle, a vám jsem nesmírně vděčný, pane Foxi, že jste nám dovolil sem přijet a vyrušovat vás.“

George Fox byl při té záplavě díky poněkud v rozpacích.

„Ale to nic. Rád jsem vám pomohl a jste kdykoliv vítáni.“

Později nás Brian ujistil, že to od Georga byla velká pochvala, Foxovi zřejmě neměli nadšené zahraniční ornitology příliš v lásce a nedělali s nimi žádné cavyky.

„Takže dnes můžeme konečně klidně spát,“ radoval se Jim cestou do města. „Chris je spokojený sám se sebou, takže nám možná dá večer na pár minut volno.“

Další výprava vedla na Mount Bruce a Durrell se už nemohl dočkat.

„Tak já uvidím skutečného živého notornise, to by mě nikdy nenapadlo.“

Radoval se tak proto, že vědci tohoto chřástalovitého ptáka pokládali za vyhynulého, ale v roce 1948 ho znovu objevili na Jižním ostrově. Úřad ochrany přírody rozhodl, že pro jejich záchranu bude několik mladých ptáků chováno v zajetí, kde se snad rozmnoží, a tak vznikne základ pro novou kolonii. Žijí ve velkém výběhu přímo za domem správce. Právě se chystal je nakrmit. Přijeli jsme včas. Mezi keři nastalo velké hemžení, pak se objevilo něco, co připomínalo ragbyový mlýn a odtud se vynořovali jednotliví nádherní ptáci. Byli velcí asi jako menší krocani s leskle modrým peřím a zářivě červenýma nohama a zobáky a vypadali, jako by se vynořili z Alenčiny říše divů. Veškerá jejich pozornost se zaměřovala na misky s krméním a nic jiného je nezajímalo, dokud jsem jim nenabídl banán. To upoutalo jejich pozornost a Chris, Jim a Durrell mohli přichystat kamery. Durrell byl u vytržení a rozplýval se nad jejich dokonalostí. Byli opravdu víc než krásní. Za chvíli se bláznivě hašteřili nad plnými miskami a Chris, nakažený Durrellovým nadšením, vzal kameru a filmoval je v každé pozici, jak běhali, chodili, seděli, prali se a zobali. Rozhodl se, že mu neujde ani jediný pohyb.

Konečně byl spokojený a Durrell se mohl těšit na kakapo, největšího novozélandského nočního papouška, který ve volné přírodě téměř jistě vyhynul. I v jeho případě se Úřad ochrany přírody pokusil o chov v zajetí, ale naneštěstí jeden z páru brzy po přemístění do rezervace uhynul, a tak správce hýčkal posledního žijícího jedince. Protože byl úplně krotký, Durrell si tohoto pozoruhodného ptáka mohl prohlížet přímo v jeho hnízdě.

Vraceli jsme se plnou rychlostí a ve velmi povznesené náladě do Wellingtonu. Den se vydařil a všichni jsme byli spokojeni.

Rozhodli jsme se, jako obvykle s velkou prozíravostí, že popluje do Pictonu na Jižním ostrově nočním trajektem, právě když vrcholily velikonoční svátky. Jenom s pomocí ochotných úřadů novozélandské vlády jsme získali lůžka, protože paluby byly pokryty lidskými těly ověšenými holínkami

a batohy, což je zřejmě poznávací znamení Novozélandců. Protože jsme měli luxusní kajutu, tak se to nazývalo, i když zub času už na ní zapracoval, rychle jsme se v ní zabydleli a zazvonili na obsluhu. Když se asi půl hodiny nic nedělo, zkusili jsme to znovu.

„Varoval jsem tě, Gerry, na téhle lodi není všechno tak, jak by sis představoval, hlavně ne teď o velikonocích,“ řekl Brian.

Jdeme najít stewarda, jestli tady nějaký je, snad dostaneme trochu sody a zředíme si skotskou,“ navrhl Gerry. Rychle zmizeli a já s Jimem jsme na ně trpělivě čekali v povadlé kráse naší kabiny. Konečně se vrátili a triumfálně mávali šesti láhvemi sody.

„Zatracená loď. Všechno je zavřené a tohle jsme dostali jenom díky úplatku,“ stěžoval si Durrell.

Po úvodní skleničce jsme se cítili mnohem spokojeněji, ale stejně jsme ještě nebyli připraveni na náhlý vpád jedné členky dívčího hokejového týmu. Ženština se ostře zeptala, kdo vlastně v kajutě spí. Opatrně jsme přiznali, že my a že bychom si ráno přáli čaj, pokud to je v jejích silách. Zřejmě uspokojeno, zjevení zmizelo.

„Co to proboha bylo?“ vydechl Durrell.

„To byla naše stewardka,“ zamumlal Brian.

„Mě to připadalo jako dozorce z koncentráku. Způsob, jakým si Novozélandci předcházejí své návštěvníky, je opravdu neodolatelný. Taková přátelská, ochotná a pohotová obsluha, stále připravená po mém boku, roztomilá.“

Žertovali jsme podobným způsobem tak dlouho, dokud nás Brian neprosil, abychom přestali.

Asi v půl sedmé příštího rána nám byl předhozen šálek odporného čaje a Chris, Jim a Brian byli vykázáni ze svých kabin, protože se prý bude uklízet. Konečně jsme dorazili do Pictonu.

Bylo krásné růžové ráno, zabalené v jemném oparu, a dokonce i naše stará dobytčí loď vypadala v tomto světle malebně. V nedaleké kavárně jsme si dali perfektní snídani a čekali na člun,

který nás měl přes Cookův průliv dovézt na Brothers Islands. Jim ani já jsme se na tuto cestu netěšili, protože na konci hrůzostrašné plavby (ani jeden z nás není dobrým námořníkem) nás čekala závěsná síť - jediný dopravní prostředek, kterým je možno se na ostrov dostat. Strážce majáku vytahuje návštěvníky pomocí jeřábu a ti nebezpečně krouží nad skalami a mořem. Myslela jsem si, že k filmování zvířat by měla vést snadnější cesta, ale teď už nebylo možno couvnout. Když jsme se loučili, vyprovázela nás spousta lidí, protože místní tisk informoval o každém našem pohybu a v každém městě jsme poskytovali rozhovor.

Plavba podél Queen Charlotte Sound probíhala příjemně. Moře bylo klidné. Leželi jsme na palubě vystaveni teplým slunečním paprskům a pozorovali modré tučňáky, jak plavou a potápějí se všude kolem nás, a spoustu dalších mořských ptáků míhajících se nad hladinou. Na začátku průlivu je několik ostrých skalisek, poslední útočiště velkých kormoránovitých ptáků King Shag, kteří jsou pronásledováni místními rybáři, protože ti věří, že přinášejí smůlu při rybolovu.

„Chrisi, neměli bychom je při zpáteční cestě natočit? Budou skvěle zapadat do seriálu a je to také dobrý ochránářský námět,“ navrhl Durrell.

„To jo, jenom jestli se dostaneme na ty skály. Mně se hodí všechno, co odpovídá námětu. Briane, myslíš, že to půjde?“

„Proč ne, jenom aby byl majitel člunu ochotný tam zastavit a aby vyšlo počasí. Zeptám se ho.“

Před námi se brzy objevily Brothers Islands a uviděli jsme dva správce majáku scházet dolů k jeřábu, který nás měl dopravit nahoru. Jim a já jsme se tajně loučili se životem v přesvědčení, že ani jeden z nás nepřežije přepravu nad námi se tyčícím rozvrzaným jeřábem.

Jime, měl bys jít s kamerami první a udělat pár záběrů během přenášení. Aspoň diváci uvidí, o co tady kráčí.“

Jim statečně přikývl a za pár okamžiků se zmítal nad námi. Potom byl na řadě Chris a nakonec jsme se v síti houpali

společně Gerry a já. S pevně zavřenýma očima jsme byli vyzdvíženi nahoru. Byl to můj nejstrašnější zážitek a nedovedete si představit tu úlevu, když jsme dopadli na plošinu jeřábu. Rychle jsem se vymotala ze sítě, dřív než někoho napadne poslat ji zpátky nad moře. Naši tři hostitelé, jeden Severoangličan a dva Novozélandčané, nás přivítali s různým stupněm nadšení. Bill Wright, správce majáku a zároveň zapálený přírodovědec, oslovil Briana.

„Dostal jsem váš vzkaz, Briane, a chytil jsem několik haterií pro detailní záběry. Chcete se na ně podívat?“ obrátil se na Gerryho. To je nápad, položit takovou otázku Durrellovi.

Tyto ještěrky přežily z dob velkých ještěrů zcela nezměněny a mají stále pozůstatek třetího oka uprostřed čela. Naštěstí se vyskytují na různých ostrovech Nového Zélandu, a i když jim nebezpečí vyhubení nehrozí, jsou stejně jako ostatní novozélandská fauna chráněné.

Bill Wright nás zavedl k malé boudě a otevřel dveře. Na podlaze se hemžila spouta haterií, ale vypadaly úplně jinak než ty, které jsme viděli v zoologických zahradách. Měly jasné barvy, žlutý volán se táhl přes celá záda a hnědá kůže byla poseta bílými skvrnami. Bill podal jednu Gerrymu a ten ji držel, jako by byla ze skleněného vlákna. To stvoření mu klidně leželo na dlani, jako by mu vůbec nevadilo, že si ho někdo tak zblízka prohlíží.

„Nejsou nádherné, Chrisi?“ rozplýval se Gerry. „A ty krásné barvy. V zoo takhle nikdy nevypadají, myslím, že je to tím, že je chovají v moc velkém teple. Doufám, že příští rok si vezmu párek, postavím jim speciální příbytek odpovídající jejich přirozenému působišti, budu kontrolovat teplotu a určitě se jim povede dobře.“

Gerry a Bill Wright se brzy ponořili do vážné diskuse o zdravotních problémech haterií. Zřejmě by jim to zabralo celý den, kdyby je Chris neupozornil, že jsme přijeli kvůli filmování.

„Nechte si ty řeči na večer, až nebude světlo,“ napomínal nás producent.

Haterie při filmování skvěle spolupracovaly, jako by se chtěly

světu předvést v celé své kráse. Během pobytu na ostrově Brothers jsme natočili také modré tučňáky, kteří sdíleli ostrov spolu s hateriemi. Naše nadšení nad ještěrkami poněkud opadlo, protože celou noc vřískaly pod podlahou chaty, v níž jsme spali. Dokonce i Geny byl jejich koncertem kapku rozmrzelý.

Neznám snad nic lepšího než bohatě posnídat kávu, slaninu, vajíčka a fazole při východu slunce. Dá vám to pocit příjemného uspokojení, snad až samolibosti. Počasí se však na rozdíl od předchozího dne začalo měnit a vypadalo hrozně.

„Pochybuji, že pro vás člun dnes přijede,“ řekl Bill a zavrtěl hlavou. „Majitelé člunů nemají takové moře rádi.“

„Tak tím se hroučí celý náš plán,“ zaúpěl Chris, jako by nás z toho obviňoval.

Celé dopoledne jsme nervózně zírali na moře, až jsme uviděli člun, jak se těžce prodírá vlnami. Jim zasténal.

„Myslím, že dnes budu určitě potřebovat prášky proti mořské nemoci.“

Sestup na zmítající se člun už nebyl tak příšerný jako cesta nahoru. Všichni jsme se uvelebili v malé kabině a razili si cestu k Bílým skalám.

„Briane, dostaneme se na ty skály?“ ptal se Gerry.

„Ano, člunař říkal, že se o to pokusí.“

Jim, Brian, Chris a Gerry přepluli v malé loďce ke skalám a já jsem měla tu výsadu, že jsem mohla zůstat na člunu. Chudákovi Jimovi bylo viditelně dost špatně, ale přesto se vyšplhal na rozpraskané skály a natočil skvělý film o ptácích King Shag. Když se dostal zpátky na loď, zhroutil se na lavici a okamžitě usnul.

V Charlotte Sound bylo moře mnohem klidnější, ale nikdo z nás nelitoval, že vyměníme člun za pevnou půdu pod nohama. Brian nám později řekl, že majitel člunu se mu přiznal, že by nikdy nevyjel, kdyby věděl, jak je moře dál od pobřeží rozbourané. Dost malá útěcha.

Christchurch byl další zastávkou, kde jsme si měli prohlédnout lesní školky spravované nadšeným ochranářem Johnem

Hollowayem. Opět jsme viděli, jaké škody páchají v přírodě vysoká a vačice. Nezdrželi jsme se tam dlouho. Pokračovali jsme dál do Dunedinu, k hnízdišti královských albatrosů, o které pečoval zaměstnanec úřadu Stan Sharp.

Královští albatrosi jsou nádherní ptáci na výběžek s majákem je jejich jediným hnízdištěm na pobřeží Nového Zélandu, takže jsou zde přísně chráněni, aby nebyli žádným způsobem rušeni. Měli jsme štěstí a objevili jsme jedno albatrosi kuře, které se mračilo na okolní svět a sedělo v jamce v písku, což zřejmě u albatrosů splňuje představy o znamenitém hnízdě. Chvilku jsme si povídali a Stan nám navrhl, abychom si natočili žlutooké tučňáky, které měl také na starosti. Hnízdili blízko města. Žlutoocí tučňáci byli včasným zásahem Úřadu pro ochranu přírody zachráněni před úplným vyhynutím, což je skvělá ukázka, jak může být moudrým opatřením zachráněn určitý živočišný druh. Celá akce by však nebyla realizovatelná bez spolupráce obyvatelstva a místních farmářů. Hnízdištěm tučňáků byl malebný záliv na okraji města, dostatečně vzdálený, aby celá akce mohla úspěšně proběhnout. Bez obtíží jsme sešplhali na pláž a vydali se je hledat.

Durrell konečně našel jedno z těchto roztomilých stvoření se světle žlutou hlavou a jasně žlutýma očima. Pozorně si ho prohlížel a Jim ho filmoval ze všech stran. Když ho pustil, rozběhlo se do stráně, aby se schovalo v doupěti.

„Na tučňáka je moc hezký,“ řekl Durrell, „opravdu skvělá práce úřadu.“

Stan se jen pousmál, ale viděli jsme na něm, jak ho potěšilo, že oceňujeme jeho práci.

Neochotně jsme opustili toho tichého, laskavého člověka a vydali se k Národnímu parku Lake Te Anau. Doufali jsme, že tady uvidíme a natočíme divoké notornisy, i když naše šance uvidět tohoto plachého ptáka byly mizivé. Já jsem se usadila v luxusním hotelu Government na břehu jezera a ostatní odletěli letadlem s plováky do údolí. To byl jediný způsob, nepočítaje chůzi, jak se do dané oblasti dostat. Nechtěla jsem s nimi letět z

mnoha důvodů, ale hlavně jsem potřebovala klid, abych mohla odpovědět na mnoho milých dopisů, které jsme dostávali. Zároveň jsem chtěla rozeslat děkovné dopisy nekonečnému počtu lidí, kteří nám během výpravy pomáhali, neboť na nich prakticky závisí zdar jakékoliv expedice.

Po celou dobu, kdy jsme byli v údolí, hustě pršelo a z vrcholků hor se táhla mlha. Jediný notornis, kterého zahlédli, zmizel dřív, než si jeho přítomnost stačili uvědomit. Dohodli jsme se, že za nimi přijedu tryskovým člunem na druhý břeh jezera. Protože počasí bylo tak špatné, že letadlo nemohlo letět, museli sejít po kluzkých, mokrých bukových stráních i s kamerami, tábornickou výstrojí a filmy. K břehu jezera se dopotácela velmi provlhlá a rozmrzelá společnost. Byla jsem ráda, že jsem se rozhodla věnovat se dopisům, a těšila jsem se, co podnikneme dál, ale Chris jenom bručel. Neviděli ani notonrise a kupodivu ani kea, horského papouška, který je tak běžný, že by o něj člověk měl zakopávat na každém kroku.

„Odmítám odjet z Nového Zélandu, dokud nenatočím papoušky kea,“ prohlásil Chris.

Protože už byl nejvyšší čas vyrazit do Austrálie, mohlo Chrisovi nenadále nadšení pro tyto ptačí klauny ohrozit náš plán. Kea jsou všeobecně velmi oblíbené, ale chovatelé ovcí žijí v přesvědčení, že napadají jehňata, aby vyzobali tuk z jejich ledvin. Tento názor nebyl dokázán ani vyvrácen, což je však pro farmáře vedlejší a vesele na papoušky střílejí, kdykoli je zahlédnou. Znamená to, že ptáci nejsou zákonem chráněni a v určitých oblastech by mohli být vážně ohroženi.

Jediným dalším místem, kde bychom kea mohli najít, je Hermitage na Mount Cooku, což je kousek na sever odtud,“ řekl Brian.

Protože už nám zbývalo velmi málo času, podnikli jsme krkolomnou cestu na Mount Cook. Nemusím dodávat, že jsme žádné neviděli a chudák Chris z toho málem blouznil. Jedna pokojská zaslechla jeho nářky.

„Vy si chcete natočit papoušky kea?“ zeptala se. „Proč jste mi to

neřekli. Každé ráno přilétají na okno od kuchyně a my je krmíme drobečky.“

„No to snad ne. Tomu se nedá věřit! My tady lítáme jako blázni a ona si klidně řekne, že tady každé ráno sedají na římse kousek od našeho pokoje. To je příliš.“

Ráno se čtyři obtlouští směšní zelení papoušci prali a přetahovali o kousky chleba s máslem přímo pod naším oknem.

Jim založil film do kamery a natočil metry snímků těchto legračních ptáků, kteří odmítají brát život vážně a chovat se tak, jak se na pořádné papoušky sluší. Místo toho poletují po hotelu, do všeho klovou, trhají papírové krabice, pokoušejí se vykuchat náš landrover a provádějí další neplechty.

„Chrisi, chlapče drahý, můžeme teď už konečně vyrazit do Austrálie?“ žadonili jsme.

Jo, já jsem úplně spokojený, myslím, že ti prckové nám zajistili perfektní program.“

Přátelé z Úřadu ochrany přírody pro nás uspořádali skvělý večírek na rozloučenou a jen s největším úsilím⁵⁴) jsme Durrella odtáhli, abychom dokončili balení. Jim se rozhodl do Sydney letět a tam na nás počkat. My jsme si zatím vychutnávali plavbu v luxusní kabině na pohodlné staré lodi jménem Wanganella a pět dní jsme tvrdě pracovali na programu pro další etapu naší výpravy, Austrálii.

⁵⁴ Protože na Novém Zélandě dobré jídlo mimo soukromých kuchyní prakticky neexistuje, je to zázrak, že jsem se nechal odlákat z prostředí oplývajícího příjemnými vůněmi, dobrým vínem a veselou společností. Moje žena se totiž občas chová jako stará zatvrzelá presbyteriánka, ale není ochotná si to přiznat. Myslím, že to pramení z její severní výchovy. G.D.

IX.

Kapitán lodi Wanganella nás přesvědčil, abychom ráno brzy vstali a viděli přístav Sydney za úsvitu. Musím uznat, že to za tu oběť stálo.⁵⁵1) Obvykle mě unavuje, když se obyvatelé některé země rozplývají nad krásami určitého místa, ale ne v tomto případě, kdy slavný most zářil v paprscích vycházejícího slunce. V přístavu na nás čekal Jim Saunders s australským zástupcem Britské rady a B.B.C. Hartem Davisem. Celníci snad ani nemohli být příjemnější a dřív než jsme se nadáli, projížděli jsme obrovským pulsujícím Sydney.

Pan Williams z Britské rady nám naštěstí sjednal tiskovou konferenci na odpoledne ve své kanceláři, takže jsme měli několik hodin, abychom se připravili. Jeden zaměstnanec B.B.C. nás pozval na skvělý oběd, při čemž jsme mu odjeli s autem. Ten nešťastník se nabídl, že do restaurace můžeme jet jeho autem, a my jsme si z neznámého důvodu mysleli, že on s námi nejede. Takže jsme se vezli v jeho obrovském autě a on šel pěšky. Potom jsme se ubytovali v hotelu. Na poslední chvíli nám Chris oznámil, že je to nealkoholický hotel.

Jak tě mohlo napadnout, ubytovat nás v protialkoholické léčebně?“ dožadoval se vysvětlení zdrcený Durrell.

Je to velmi levné.“

„Ale co já a moje touha po posilňujícím doušku při západu slunce?“

„Můžeš se klidně pokusit něco propašovat,“ řekl Jim.

„A potom budu cucat větrovky, aby to nebylo cítit.“

⁵⁵ Musel jsem říct, že pohled je překrásný, protože na palubě mě ze všech stran obklopili obrovští vlasatí Australané, kterým se nedalo věřit. Ale myslím si, že dokonce i krása nebeská, pokud byste byli nuceni kvůli ní vstávat za úsvitu, by vám připadala přinejmenším skličující. G.D.

Na podmínky vstupu do tohoto posvátného stánku jsme ale stejně nebyli připraveni. Museli jsme totiž učinit písemné prohlášení. Naštěstí jsme tam spali jen jednu noc, takže jsme se dohodli, že svou dávku si vypijeme před návratem do hotelu.

Další šok představoval landrover, který nám byl přidělen.

„Co to proboha je?“ zařvali jsme sborově na Jima. Ten se jen pochechtával.

„To je landrover, se kterým objedeme celou Austrálii.“

„Ale s tím křápem nedojedeme ani za roh, ten je tak akorát zralý do šrotu.“

„Dali mi ho v půjčovně v Sydney, a když jsem si stěžoval, řekli mi, že se stížností se mám obrátit na centrálu v Melbourne.“

Byla to příšerná stará rachotina, která se už na svá mladá léta dávno nepamatovala a doslova se třepala nad hrobem. Nakonec jsme se vecpali do kabiny a přejeli k hotelu.

Následující dvacet čtyři hodiny jsme se ani na minutu nezastavili. Novináři byli tentokrát všechno, jen ne příjemní a nejradši by z nás stáhli kůži. K tomu nás očekávala spousta lidí, ke kterým bychom měli „zaskočit“, jak to nazýval Chris. Asi si myslel, že Sydney na nás má špatný vliv, protože už se nemohl dočkat, až budeme zas na cestě. Nikdo z nás neměl šanci zjistit, jaké Sydney vlastně je.

Dalším cílem Chrisovým byla Canberra, hlavní město a sídlo Úřadu pro ochranu přírody C.S.I.R.O. (Svazového vědeckého a průmyslového výzkumného ústavu), a rozhodl se, že nás tam dostane tak rychle, jak jen to bude možné. Do Canberry jsme přijeli velice pozdě a neobjevili jsme jediný volný hotel, totiž kromě jednoho zavšiveného, zchátralého westernového salónu asi osm kilometrů od města. Vypadalo to, jakoby tudy právě projela tlupa Indiánů, ale aspoň jsme měli kam hlavu složit.

Během cesty zpátky do Canberry nás Chris informoval o lidech, se kterými se setkáme, a varoval nás, že s šéfem C.S.I.R.O., Harry Frithem, s nímž se už jednou krátce setkal při své cestě přes Nový Zéland, možná nebude lehké pořízení. Australané jsou stejní jako lidé ze severní Anglie, nemají žádná polovičatá

měřítka, buď se jim někdo líbí, nebo ne.⁵⁶ 1) Pokud se jim líbíte, snesou vám modré z nebe. Po letech života na jihu Anglie, kde lidi dělají všechno možné, jen aby nemuseli říct, co si opravdu myslí⁵⁷ 2), mě toto zjištění opravdu potěšilo. Poplivali jsme se pro štěstí a vstoupili do Frithovy kanceláře. Všechno záleželo na jeho spolupráci. Při pohledu na nás právě nejásal, ale byl celkem zdvořilý a dokonce nás vyzval, abychom se posadili. Nebyl to člověk zvědavý na mlácení prázdné slámy a neměl v úmyslu mrhat svým vzácným časem, takže bez dalšího otálení se Chris a Gerry pustili do proslovu, zatímco Harry Frith jenom seděl a přikyvoval a občas je doplnil nějakou poznámkou. Když skončili, chvíli přemýšlel, a potom promluvil.

„Rád bych vám osobně nějak pomohl, ale nemohu nutit své zaměstnance, aby nechali práce a věnovali se vám, pokud oni sami nebudou chtít. Za pár minut musím jít na poradu, takže teď pojd'te na dvůr, s některými vás seznámím.“

Dvůr se skládal z velkých výběhů za kanceláři, kde chovali vačnatce jako klokany a ježury, aby je mohli detailně studovat. Harry Frith nás seznámil s několika vědeckými pracovníky, kteří se zabývali hlavně klokany. Problém klokanů je na této vědecké stanici intenzívně zkoumán a C.S.I.R.O. má nezáviděníhodný úkol rozhodnout ve prospěch či neprospěch klokanů. Největším odborníkem na rozmnožování vačnatců byl pravděpodobně doktor Geoff Sharman a díky zájmu, nadšení a ochotě tohoto příjemného člověka jsme v Austrálii získali podporu pro naše programy. Odpoledne, během dalšího setkání v kanceláři Harryho Fritha, jsme se domluvili, že se do Canberry vrátíme 1. června, abychom se pokusili natočit klokaní porod. To zatím

⁵⁶ Pokud mohu poopravit tuto mylnou představu, rád bych poznamenal, že Australané se Severoangličanům vůbec nepodobají, Australané jsou totiž milí. G.D.

⁵⁷ Moje žena si ve své nevinosti neuvědomuje, že opravdu existuje důležitý důvod pro přetváření se, ona takové lidi nazývá „jižanskými motýlky.“ Kdyby však řekli, co si opravdu myslí, pravděpodobně by s nimi do konce života nepromluvila. G.D.

nebylo nafilmováno a Chris zářil štěstím, protože by to mohlo znamenat vyvrcholení celého seriálu. Na oplátku nabídl Chris ústavu kopie všech filmů, které natočíme.

Spokojený sám se sebou, práskl Chris do koní a brzy jsme byli opět v Melbourne a sešli se s Alfredem Butcherem, šéfem Úřadu pro ochranu přírody státu Victoria. Cestou se náš staříčký landrover rozhodl, že se vlastně naší výpravy zúčastnit nechce, a odešel mu zadní diferenciál. Díky pomoci místního servisu a projíždějícího auta se nám podařilo vrátit ho melbournské půjčovně, kde nám ochotně přislíbili auto mladší a snad i spolehlivější.

Slečna Ina Watsonová z Úřadu ochrany nám mezitím, k Durrellově radosti, zajistila ubytování v hospodě, kde jsme strávili několik příjemných nocí. Majitelkou byla Severoangličanka, jejímž jediným životním cílem bylo nacpat do nás co nejvíc jídla.

Naše první cesta vedla do Sherbrooke Forest, hustě zalesněné oblasti ležící nedaleko od centra Melbourne. Lyrochvosti zde baví návštěvníky tancováním na svých hromádkách a tím, že napodobují ostatní lesní ptáky. Hlavní hvězdou malé skupinky těchto zábavných ptáků byl Spotty. Brzy se objevil, sezobal nabízené pamlsky, ale nic ho nepřinutilo, aby si sedl na svou hromádku a předvedl taneček před kamerami. Pronásledovali jsme Spottyho po několik deštivých dní, ale trval na svém. Viděli jsme tři velmi krotké a houževnaté ledňáky a Gerry narazil na tlustého, poněkud unuděného vombata, který vypadal přesně jako medvídek Pú po medové hostině, ale rychle odcupital do svého brlohu, když se seznámil s Durrellovými blátem pokrytými holínkami. Chris podlehl smutku, a tak se Jim vydal na vlastní pěst do lesa s kamerou a nahrávacím přístrojem. Asi za hodinu se objevil, zářil a usmíval se.

Je to v suchu, Chrisi,“ řekl a mávl rukou. „Už se nemusíš bát, mám to všechno, nejen jednoho tančícího samečka lyrochvosta, ale hned dva. Přímou umělecké dílo.“

Chris tomu ani nechtěl věřit a neměl klid, dokud se nepřesvědčil

na vlastní oči.

„Do háje, to je skvělé, Jime,“ to bylo všechno, co byl schopen říct, protože byl úplně nadšený. Jim se patřičně dmul pýchou.

Medvídci koalové nesmějí chybět v žádném programu o Austrálii, ačkoliv jsme nevěděli, jak je začlenit do seriálu, aniž bychom se vzdálili od našeho hlavního tématu, ale opět nás zachránila slečna Watsonová. Úřad pro ochranu přírody ve Victorii byl již mnoho let odpovědný za ochranu těchto milých zvířátek, a kdysi tak vážně ohrožený druh byl nyní v bezpečí a jejich počet se zvýšil. Objevil se ale nový problém. Nejsou to totiž příliš rozumní tvorové, a když sežerou kus lesa, nenapadne je, že by se měli přestěhovat na šťavnatější místo. Z toho důvodu musí úřad občas skupinku odchytit a přemístit je do nové oblasti, a na to jsme se měli podívat.

Zajímalo nás, jak se odchyt těchto kulatých medvídků provádí. Zvednout takové zvíře je dost obtížné, protože vlastně není za co ho chytit. Má velmi hustou a dlouhou srst. Jeden chytrý člověk naštěstí vymyslel velmi jednoduchou metodu, která medvědům působí minimální nepohodlí. Postup je následující: nejdřív najdete strom s medvídky. Potom vezmete dlouhou trubku se smyčkou na konci. Medvídci jsou velmi důvěřiví a ani se, když jim přetáhnete smyčku přes hlavu, nebrání. Smyčka musí mít samozřejmě zarážku, aby nedošlo k uškrcení. Zatímco jeden člověk pracuje se smyčkou, ostatní se rozestaví pod strom a drží kulatou pokrývku jako záchrannou síť. Dále už stačí jen prudké trhnutí a medvídek se bezbolestně ocitá v dece. Potom jsou ihned obratně přemístěni do speciálních klecí. Odehraje se to tak rychle, že medvídci si ani neuvedomí, co se jim přihodilo. Pochytali jsme asi dvanáct zvířat různé velikosti, a ačkoliv vypadají roztomile a mírně, Durrell se nechtěně, když pomáhal vysadit jednoho obtloustlého koalu na strom, seznámil s jeho ostrými drápy na předních tlapkách. Největším nepřítelem těchto přihlouplých tvorů je dnes lesní požár. Tisknou se ke svému stromu tak dlouho, dokud se nespálí na škvarek. Strašný konec pro tak roztomilá zvířátka.

Ve Victorii jsme měli možnost vidět další zvíře, které bylo málem považováno za vyhynulé - maličkou vačici. Na ústředí Ochrany divokých zvířat v Melbourne žila dvě tato zvířátka v zajetí, ale my jsme plánovali navštívit malou oblast v Dandenonách, kde ještě volně žila. Přesná poloha byla přísně střeženým tajemstvím, ale protože oblast byla tak malá, obávali jsme se, aby lesní požár nezničil celou populaci. Nepamatuji si, kdy jsem byla naposledy tolik prochladlá, snad ani během anglické zimy ne, jako v tu studenou podzimní noc, kdy jsme se pomalu plížili po cestě a natahovali uši, aby nám neunikly zvuky vačic, tiše se pohybujících ve stromech. Byli jsme vybaveni silnými reflektory, takže nám nemohlo proklouznout žádné zvíře, pokud na ně dopadl proud světla. Té noci jsme viděli mnoho jiných vačnatců, ale přestávali jsme věřit, že najdeme to, co hledáme. Náhle se náš průvodce zastavil, přiložil si prst ke rtům a zamířil reflektorem na vedlejší strom. A tam jsme uviděli naši vačici. Seděla si tiše na větvi a zírala na nás. Připadala mi jako kříženec mezi veverkou a opicí kombou a asi jí vůbec nevadilo, že na ni hledí celý zástup lidských bytostí. Všichni jsme zapomněli na zimu. Potom s tenkým zapištěním zmizela v konině stromu.

„Chrisi, to stálo za to, ne?“

Chris však nebyl schopen odpovědi, a dokud nestál v chatě před roztopeným krbem s horkým čajem s pořádnou dávkou whisky v ruce, nedostali jsme z něho ani slovo.

„Moc pěkné, moc pěkné,“ to bylo všechno, co řekl. „Bude se nám to hodit do seriálu.“

V hotelu na nás čekal promrzlý pokoj a Gerrymu byla taková zima, že se odmítl svléknout dřív, než vleze do své studené postele.

Návštěvu Victorie jsme zakončili výletem do Healesvillské rezervace, místa, které bude vždy spojováno se jménem velkého australského přírodovědce Davida Fleaye. V době naší návštěvy řídil rezervaci Bill Gasking se svou ženou. Celý den lilo jako z konve, ale podařilo se nám natočit skvělý film s vombaty, koaly

a ptakopysky, a také jsme viděli nádhernou klec pro lyrochvosta, kterou rezervaci věnovala R.A.C. V mé paměti však nesmazatelně zůstal strašidelný pohled na nedávný požár, který málem zničil celou rezervaci. I přes veškeré vynaložené úsilí mělo několik klokanů ošklivě popálené nohy a uzdravili se jen díky nezištné a obětavé péči. V Evropě o lesních požárech v Austrálii slyšíme často, ale dokud na vlastní oči nevidíte zohavené stromy a mrtvá zvířata, neuvědomíte si v plném rozsahu, jaká hrůza to je. Bohužel většina požárů je způsobena nedbalostí a nepozorností člověka. Utrpení lidí i zvířat je nezměrné, a tak není divu, že pokuty za zakládání ohňů jsou obrovské.

Schůzku s Geoffem Sharmanem a těhotnou klokanicí Pamelou v Canbeře jsme stihli včas. Ona se však rozhodla, že ta pravá chvíle ještě nenastala, a tak jsme se nastěhovali do blízkého motelu a čekali. Bylo to, jako by dítě čekal někdo z nás, při každém jejím pohybu jsme se dychtivě vrhali ke kamerám. Protahovala to už o dva dny a kluci strávili u kamer celou noc. Myslím, že všichni v Canbeře věděli, že na porod čekáme, a místní policajti nás zahrnuli do svého pokutového programu. Nemusím snad ani říkat, že když se do toho konečně pustila, byli jsme v motelu. Žádní jiní filmaři snad ještě nebyli rychlejší. Ve svém výběhu si Pamela vybrala pohodlný kout, opírala se o plot a pečlivě si čistila vak. Než jsme se vzpamatovali, bylo miminko venku a my jsme sledovali, jak se ten droboučký tvořeček pilně šplhá po mámině břiše, až konečně dorazil k vaku, kde se usadil u jedné bradavky. Zdálo se téměř neuvěřitelné, že ten slepý, nevyvinutý klokánek je schopen najít si svou cestu v hromadě chlupů bez jakékoliv pomoci matky. Ta si nového potomka vůbec nevšímal a věnovala se své očištění.

Porod jsme brali oběma kamerami a byli jsme rádi, že všechno dobře dopadlo. Boswell, který vyrostl v hezkého šedého klokana, se zapsal do dějin televize. Bylo to totiž poprvé, kdy široká veřejnost mohla narození klokánka spatřit.

Abychom viděli práci s klokany také z jiné strany, vzali nás

Harry Frith a jeho asistent Bevan Brown na velkou ovčí farmu na okraji městečka Griffith. Patřila Harryho příteli, který pomáhal C.S.I.R.O. s dozorem nad klokany. Při jízdě prašnou cestou jsme všude viděli červené a šedé klokany a pštrosy emu a občas nějakou lišku. Nad hlavami nám kroužili a křičeli kakadu a malí papoušci a mě to všechno připomínalo argentinskou pampu. Harry se svým týmem sestavil zvláštní past na klokany, aby je mohli označit speciálními obojky a sledovat tak jejich výskyt a pohyb. Asi hodinu jsme strávili krkolomnou jízdou při nadhánění klokanů.

Město Griffith je v Novém Jižním Walesu unikátní tým, že vyhlásilo část území Mallee za stálou rezervaci Malleeského kura. Tito velcí krocanovití ptáci zahrabávají svá vejce do země, pak se na ně usadí a teplotu regulují podle potřeby odhrabáváním a přihrabáváním hlíny.

Cestou do rezervace jsme minuli celou řadu mrtvých mladých orlů klínoocasých, ukřižovaných na plotech pastvin. Tito ubozí ptáci, stejně jako papoušci kea na Novém Zélandě, jsou pronásledováni, protože prý ohrožují a zabíjejí mladé ovce.

Chris rozhodl, že teď bychom měli jet do Queenslandu a navštívit Davida Fleaye. Jeho rezervace pro zvířata byla v Burleigh Heads, severně od quenslandské hranice, blízko Australany milované dlouhé zlaté pláže nazývané Ráj surfařů. Gerry mi celá léta vykládal o tomto nadšeném člověku, který svůj život zasvětil ochraně přírody v Austrálii a v zajetí úspěšně choval ptakopyska.

Od prvního okamžiku, kdy se setkali, bylo jasné, že Durrell a David jsou spřízněné duše, a záhy se ponořili do problémů divokých zvířat a otázek jejich přežití na celém světě.

Chris a já jsme využili možnosti a zajeli do Brisbane pro peníze. I když už byl podzim, počasí v Queenslandu nám přálo. Měla jsem radost, že jsem zas v teple po té vlezlé zimě ve Victorii a ledovém větru v Canbeře. Jim se vytratil hned, jak uviděl Parsonsova záda, válel se celý den na pláži a málem ho sežrali žraloci.

Strávili jsme několik skvělých dnů s Davidem Flayem a jeho ženou. Byli rádi, že se nám mohou pochlubit svými zvířaty. Nejdřív nám ukázali kolonii koalů a jednoho malinkého medvídku, který se zuřivě bránil, když jsme ho vzali z maminciny kapsy a rychle v ní zmizel, jakmile ho David pustil. Jedna albína emu zahořela prudkou láskou k Durrelovi, následovala ho na každém kroku po výběhu a s krkem nataženým přes jeho rameno mu obdivně hleděla do očí. Snažila se ho dokonce přesvědčit, že by jí měl pomoci vysedět mladé. Vládcem této sbírky zvířat však byl mladý nafoukaný klokan Claude, který pořádně nakopl každého jiného klokana, který se mu odvážil zkřížit cestu.

Všechna zvířata byla krotká a na Davida zvyklá, a dokonce i jeho krásný ptakopysk (a samci ptakopyska jsou obzvlášť těžko zvládnutelní) se nechal vyzvednout a prohlédnout. V suterénu domu choval David sbírku hadů a také několik menších vačnatců. Fleay je jeden z mála lidí v Austrálii, kteří, nehledíce na silnou opozici a nezáměr zemědělské komory, se opravdu snaží, aby přirozená fauna měla právo žít svobodně vedle ovcí a dobytka.

Bylo nám smutno, když natáčení skončilo a opustili jsme Chrise a Jima, aby si užili zaslouženou dovolenou, a vyrazili jsme zpátky do Sydney, abychom stihli loď do Singapuru. V Sydney nás opět přepadli novináři a tentokrát jsme jim opravdu mohli upřímně říct, jak moc se nám líbila jejich země i zvířata, což většinu z nich překvapilo.

Náš příjezd do Malajsie byl úplně jiný než na Nový Zéland nebo do Austrálie. Dorazili jsme do Singapuru a zjistili, že Chris a Jim si odepřeli všechny slasti pobřeží ostrova Great Barrier, aby mohli být zase s námi. Chris nám velkoryse dovolil zůstat dva dny v Singapuru, ale já jsem nevěděla, jestli se z toho mám radovat nebo ne, protože tam bylo horko, dusno a ke všemu město trpělo nedostatkem vody.

Durrell byl šťastný, že je zpátky v tropech. Vždycky si přál navštívit Malajsii, asi hlavně proto, že všichni jeho přátelé, kteří

už tam byli, o ní básnili. Cestou po hrázové silnici do vlastní federace jsme měli opět menší nehodu s naším landroverem a málem jsme ztratili kolo, ale na pomoc nám přišla Britská armáda. Odpoledne jsme se měli dostavit na malou recepci do Kuala Lumpur, kterou uspořádala Kancelář britského tisku na naši počest, ale v polovině cesty nám prasklo těsnění, a tak jsme se belhali rychlostí asi sedm a půl kilometru za hodinu až do dalšího městečka, kde nám jeden Číňan, majitel servisu, auto opravil. Do hlavního města jsme stejně dorazili velmi pozdě a recepci jsme zmeškali.

Ubytovali nás v luxusním klimatizovaném hotelu zvaném Federal. Každý pokoj měl vlastní koupelnu a i jídlo bylo skvělé, jak čínské, tak i evropské. Jim zatvrzele trval na mase se zeleninou a my tři jsme si pochutnávali na exotických dobrotách. Jim se vždycky tvářil, jako by se místní obyvatelé spikli a snažili se ho otrávit. Bez ohledu na jeho evropskou stravu to byl ale on, kdo dostal lehkou úplavici.

Hotel Federal byl zřejmě také hlavním centrem čínských společenských událostí, takže jsem sportovně navrhla, že budu sedět zády do jídelny, aby ti tři sekáči mohli vrhat roztoužené pohledy na každou Číňanku, která prošla dveřmi⁵⁸. Vždycky jsem poznala, že vešla opravdu exotická kráska, najednou utichl hovor a tři páry rozzářených očí se otočily směrem k ní. V takovém místě, jako je Malajsie a Dálný východ vůbec, jsou evropské ženy prostě v nevýhodě, protože počasí je proti nim⁵⁹, a nemohu konkurovat křehké kráse místních obyvatelek. Jednou jsme jeli ve výtahu spolu s překrásnou Malajkou a zavírající se výtahové dveře málem rozpúlily Jima a Chrise, když se snažili zjistit, ve kterém patře vystoupila. Ráno byli šokováni, když ji při snídani viděli u jednoho stolu s odpudivým Evropanem.

„To by mě zajímalo, co on má a my ne,“ zamumlal Jim.

⁵⁸ Nikdy v životě jsem nevrhal roztoužené pohledy. Možná nějaké to mrknutí nebo nenápadně upuštěná peněženka, ale roztoužené pohledy nikdy. G.D.

⁵⁹ Evropské ženy jsou v nevýhodě všude, včetně Evropy. G.D.

„Peníze,“ poznamenala jsem.

V Kuala Lumpur byli pánové fascinováni množstvím masážních salónů, které prý jsou jenom vstupní branou do nevěstinců. Žádným způsobem se však nedali přesvědčit, aby tam šli a zjistili pravdu.⁶⁰

Dřív než jsme vyrazili do Malajsie, varovali jsme Chrise, že jednání s úřady v tropických zemích je zcela odlišné od jednání v mírných pásmech. Slíbil nám, že si nevypěstuje žádné žaludeční vředy a neokouše si nehty až po lokty, jestliže nebude něco vyřízeno hned. Když ale uplynul týden a půl a ještě ani centimetr filmu neprolezl kamerou, začal se Chris vážně zabývat myšlenkami na sebevraždu. Nakonec se věci daly do pohybu a my jsme se rozhodli, že se vydáme do Taman Negara, národního parku v provinciích Kelantan, Pahang a Trengganu.

Jeli jsme po bezvadných silnicích až do malého města Kuala Lipis na řece Jelai, kde pro nás hlavní správce rezervace nechal přistavit tryskový člun, který nás měl proti proudu dopravit do parku velkého 1677 čtverečních mil. Kuala Lipis je středně velká osada s novou bankou a biografem a my jsme přespali v poněkud zanedbané noclehárně. Časně ráno dorazil člun a za chvíli jsme se závratnou rychlostí řítili proti proudu řeky. Jim, který si koupil vojenskou natahovací čepici, se mnou seděl na přídi, když mu náhle silný nápor větru odnesl ten kus vojenské parády z hlavy. Hrozně ho to rozčílilo a vyhrožoval, že určitě zemře na úpal, takže jsme si ho dobírali a slíbili mu, že až se vrátíme do Kuala Lumpur, koupíme mu tropickou helmu s věnováním. O něco později, když jsme projížděli ohybem řeky, viděli jsme malou vesnici posazenou vysoko na břehu. Náš řidič se rozhodl, že zastaví a půjde navštívit jednoho známého, a Jim nám oznámil, že si jde koupit klobouk. Nebral žádný ohled na posměch a vykročil na břeh s tím, že nám každému přinese vychlazený nápoj. Ale nakonec se smál on, protože asi za deset minut se opět objevil a měl nejen klobouk, ale také čtyři láhve

⁶⁰ To je sprostá a nechutná lež. G.D.

vychlazené coca coly. Někde v tom houfu z bláta splácaných chatrčí objevil obchůdek, který se pyšnil petrolejovou chladničkou a elegantní kolekcí pánských pokrývek hlavy.

Konečně se vrátil i náš řidič. Jeli jsme dál a mýjeli indické buvoly pasoucí se v řece a další skupinku podivných chatrčí. Rychlé projíždění peřejí je bezvadný zážitek. Tryskové čluny vynalezli na Novém Zélandě. Mají tak mělký ponor, že se mohou prakticky dostat všude. Jediná věc, se kterou se nedovedou vypořádat, je listí plovoucí na vodní hladině. Ucpě hnací mechanismus, takže náš ubohý řidič musel asi čtyřikrát přes palubu, aby motor pročistil.

Zdálo se nám, že už cestujeme celé hodiny, a řidič pořád říkal: „Dům je hned za ohybem řeky.“ Už jsme si začínali zoufat, když jsme ho konečně uviděli v dálce. V tu chvíli se nebe otevřelo a začalo pršet tak, jak to umí jenom tropický déšť. Přirozeně, že před deštěm se musí chránit technika a ne my, takže jsme byli promočení do poslední nitky.

Když jsme dorazili k přístavnímu můstku, objevila se spousta nosičů, aby nám odnesla zavazadla, a my jsme se hnali po schodech a po pěšině k hlavní budově. Na naši počest se tam konal večírek pro děti z anglické školy v Kuala Lumpur, které do národního parku přijely na přírodopisný výlet. Některé z nich, jak se později ukázalo, toho věděly hodně o parku i o federaci.

Hlavní správce parku nás pozval do svého domu, abychom se domluvili na dalším programu. Byl to roztomilý starý- lenoch, rozklepaný ze svého šéfa v Kuala Lumpur, přeochoťný nám pomoci. Zařídil, aby jeden z jeho lesníků šel s námi druhý den do džungle a ukázal nám pozorovací místa, a také slíbil, že nám půjčí člun. Pokud se budeme chtít vydat nahoru po řece prozkoumat některé zátoky. Nevím, kdo z toho měl větší hrůzu, jestli Jim nebo já. Ani jeden z nás nemá rád tropy. V tropickém lese trpím klaustrofobií, a to ještě nemluví o pijavicích. Všichni jsme se vybavili pořádnými holínkami, které by, aspoň teoreticky, před nimi měly chránit nohy, ale v podstatě se nedalo

vůbec vyjít z domu, aby nás jich nepřepadla celá armáda. Durrell proti nim měl dvě zbraně: zapálenou cigaretu a sůl, ale stejně většinou našla nějakou díрку nebo trhlinu a objevili jsme je až doma při celkové očistě. Ze všech tvorů, kterými jsou tropy zamořeny, je to druh snad nejodpornější. Když se jich snažíte zbavit, vyteče tolik krve, že člověk za chvíli vypadá jako po krvavém útoku. Při jedné výpravě se mi jedna zakousla do nohy, a protože jsem měla těsné džíny, musela jsem si je úplně svléknout, abych se jí zbavila, což značně pobavilo přítomné pány.

Nejhůř dopadl Jim. Tentokrát byl několik hodin zamaskovaný v jedné ze zatuchlých pozorovaten, kde číhal na starého nosorožce. Jednotvárnost čekání našťěstí oživovali gibboni, kteří byli všude v korunách stromů nad námi, vesele skákali z větve na větev a křičeli na sebe. Domorodci jim podle zvuků, které vydávají, říkají wah wah. Pro mě jsou to ty nejroztomilejší opice. V Kuala Lumpur jsme se setkali s Holanďanem, který choval černého gibbona nebo siamonga jako domácího mazlíčka. Opičák měl úplnou svobodu a vážně si myslím, že pro svého pána znamenal víc než jeho vlastní děti. Byl přišerně rozmazlený, a když se se svým pánem projížděl po městě autem, troubil na celé kolo.

Zatímco jsme filmovali zákoutí řeky a velké netopýry živící se ovocem, Chris a Durrell přistávali u písčného břehu. Seděli na bobku, hleděli do vody a probírali plány na další film, když tu náhle uviděli velkou černou kobru, jak plave přímo k nim. Oba znehybněli, kobra se k nim dostala až na útočnou vzdálenost, vtom je uviděla, vyplašila se a rychle vyrazila opačným směrem. Chris utrpěl menší šok, ale Durrell řekl, že je to jenom další důkaz toho, jak moc se hadi bojí člověka. Na březích jsme občas uviděli malé jelínky, roztomilá stvoření o velikosti psa, kterých si obyvatelé lesů velmi cení pro jejich výborné maso. Tu a tam se objevili barevní červení zoborožci velcí, balancující na tenkých větvičkách na vrcholcích stromů nebo poletující okolo. Větší savci se nám ale obratně vyhýbali, což Chrise opět uvrhlo

do hluboké deprese.

Natáčení mělo pokračovat na východním pobřeží Malajsie, na slavném pobřeží želv u Dungunu, jediném místě, kde velké kožovité želvy snášejí svá vejce. Malajská přírodovědecká společnost přesvědčila vládu, aby jim pomohla vybudovat rezervaci, protože rok co rok se tyto bezbranné želvy vracely na pobřeží, kde s velkou námahou vyhrabaly v jemném zlatém písku svá hnízda, snesly do nich obrovské množství vajec, které Malajci obratem vyhrabávali a prodávali. Pokud by se vejce nechránila, hrozilo želvám vyhynutí. Před dvěma lety byla část pobřeží vyhrazena pouze pro želvy. Právě tohle místo jsme měli navštívit.

Abychom se tam dostali, museli jsme přelout několik řek na převoznických prámech, které vypadaly velmi vratce, a taky vratké byly. Nedávno se jeden potopil i s autobusem plným dětí. Nám se naštěstí nic nestalo a v pořádku jsme dopluli do Dungunu, kde jsme se setkali se zástupcem Úřadu pro rybolov a jeho asistentem. Ti nás zase seznámili s Malajcem, jež spravoval želví pláž. Díky němu jsme dostali povolení ke vstupu na chráněnou část pobřeží. Vysvětlil nám, že želvy přicházejí v noci, a dokud nezačnou snášet vejce, nesmějí být vyrušeny. Jakmile jednou začnou, už je nic nezastaví, ale pokud je něco vyruší, odejdou a už se asi nikdy nevrátí.

Vrátili jsme se později večer, vybaveni silnými světly, které nám zapůjčily malajské úřady. Ve tmě jsme klopýtali po obrovské pláži, nohy se nám až po kotníky bořily do jemného písku a v třicetistupňovém vedru jsme vláčeli těžkou aparaturu. Nebyl to zrovna nejlepší způsob, jak strávit teplou tropickou noc. Ušli jsme snad několik mil, než jsme se konečně zastavili. Jdeme, nemáme čas tady posedávat,“ poháněl nás Chris. „Musíme se připravit a po signálu přeběhneme pláž.“

„Ano, pane,“ odpověděli jsme jednohlasně.

Trpělivě jsme čekali na znamení, a jak to jen šlo, bránili jsme se náletům moskytů. Zdálo se mi, že jsem jako obvykle jejich oblíbeným terčem.

„Rychle, rychle,“ volal někdo, „želvy přišly.“ Co nejtišeji jsme vyrazili za hlasem.

„Tady je,“ řekl. „Teď buďte zticha, dokud nezačne klást vejce. Teď,“ zakřičel a rozsvítil silný proud světla. Když jsme přivykli oslepující záři, poprvé jsme spatřili kožovitou želvu. Bylo to obrovské neohrabané stvoření, funělo v horku a vypouštělo proud něčeho, co vypadalo jako pingpongové míčky, do jámy pod sebou. Od té námahy jí vytékaly z očí velké koule slizu. Nakonec se proud vajíček zastavil. Začala je přikrývat pískem, který předtím vyhrabala. Silné zadní ploutve se nořily do hromady. Po chvíli přestala a vahou svého téměř dva metry dlouhého těla to všechno dobře udusala. Pak začala opět přidávat písek. Nakonec, jistá si bezpečností svých vajec, se pomalu začala posunovat dolů po pláži směrem k burácejícímu příboji. Aby přestěhovala obrovský krunýř dolů k okraji vody, používala přední ploutve. Za ní zůstávala stopa jako po tanku. Když dorazila k moři, vstrčila do vln nejdřív obrovskou hlavu, jako by se chtěla ochladit a očistit. Posledním záběrem ploutví posunula své mohutné tělo do moře, a než zmizela v černé vodě, naposled nám zamávala.

Její hnízdo jsme rozhrabali a vajíčka vyndali, ale ne abychom je odnesli a prodali, ale abychom je přestěhovali na speciální stanoviště chráněné drátěným plotem. V denním světle místo připomínalo malý vojenský hřbitov, protože každé hnízdo bylo označeno jednoduchým dřevěným křížkem s datem a počtem zahrabaných vajec. O několik týdnů později si budou malé želvičky v proužkovaných šatičkách prohrabávat cestu na svět. Opět budou přeneseny, tentokrát do velké nádrže, a nakonec je rybářský člun vyveze na moře za prostor, kde na malé bezbranné želvičky číhají dravci. Ještě je brzy rozhodnout, bude-li tato metoda úspěšná, ale je to dobrý začátek a želvy jsou zachráněny od úplného vyhynutí.

Náš režisér se opět dostal do tempa a hnal nás dál. Nejdříve do Ipohu k ornitologovi Geoffreymu Alanovi a jeho ženě, kteří dobře znali okolní krajinu a slíbili, že nám ukáží létající

ještěrky. Srdečně nás přivítali ve svém domě, královsky pohostili a dovolili nám rozestavit po zahradě různé přístroje určené pro filmování létající ještěrky. Tento tvor vypadá poněkud těžkopádně, dokud si ovšem nevšimnete jemných blanek na bocích, které se otvírají jako křídla, když ještěrka s elegantní lehkostí přeskakuje ze stromu na strom. Nevím, komu se ulevilo víc, když jsme tuto sekvenci dokončili, jestli té nešťastné ještěrce, kterou jsme neúnavně pronásledovali od stromu ke stromu, nebo nám. Odpočinek nám ale nebyl souzen a Jim Saunders už zas točil cikády, pavouky, brouky a všechen ostatní hmyz, který se dostal do osvětleného prostoru.

„Pomůže nám to sestavit celkový pohled,“ trval na svém Chris. Geoffrey Alan Chrisovi neprozřetelně prozradil, že na severu v Taipingu a Peraku je hodně zajímavého materiálu, ale mě tentokrát naštěstí vynechali, a zatímco se ti tři dobrodruzi plahočili za dalšími snímky, zůstala jsem v Ipohu u Alanů. S Betty Alanovou jsme si výborně rozuměly a chodila jsem s ní do lesa fotit různé rostliny a keře, které ji zajímaly. Po několika příjemných dnech nicnedělání jsem opravdu litovala, když se mí společníci opět objevili a odtáhli mě zas do hlavního města. Dojímala nás laskavost a bezmezná pohostinnost Malajců, ale přesto jsem se už těšila do Východní Afriky, až opět uvidím široké travnaté pláně.

Jim a Chris odletěli domů. Po tolika společně strávených týdnech nám velmi chyběli. My dva jsme na konec změnili plán a rozhodli se, že poplujeme přímo domů. Dozvěděli jsme se, že Gerryho maminka je nemocná, a zprávy ze zoo také nebyly potěšující. Východní Afriku tedy odložíme na jindy. S pomocí kanceláře společnosti Shell Oil Company jsme sehnali lístky na loď Glen Line. Ještě jsem neprožila tak příjemnou plavbu a tolik legrace, jako během následujících pěti týdnů. Velkou úlevou samozřejmě bylo, že jsme s sebou neměli žádná zvířata, o která bychom se museli starat, i když jsme v Malajsii získali tři veverky a čtyři papoušky, ale ve srovnání s problémy při cestách z Afriky nebo Jižní Ameriky byla péče o ně jednoduchou

záležitostí. Plavba byla prostě jako nádherná dovolená.

X.

Po té, co jsme se přivítali s Gerryho maminkou a přáteli, obeznámili jsme se s kritickým stavem naší zoo. Bez ohledu na rekordní návštěvnost tonula opět po krk ve finančních problémech a brzy bylo úplně jasné, že nadešel čas převzít otěže. Abychom zjistili stav věcí, pověřili jsme účetní vypracováním přehledu všech výdajů den po dni. Výsledek potvrdil naše nejtemnější obavy. Navíc se ještě několik důležitých zaměstnanců rozhodlo odejít.

Ani já ani Gerry jsme nebyli schopni potýkat se s finančními problémy, takže jsme především museli najít někoho, kdo by vnesl pořádek do toho zmatku.

Nesměle jsme podali inzerát do místních novin a k našemu úžasu jsme dostali spoustu odpovědí. Některé z nich byly úplně nemožné, ale objevila se mezi nimi i ta od paní Wellerové. Nedovedu si ani představit, co bychom si počali bez tohoto spojence, který zorganizoval veškerou administrativu, takže my jsme se mohli zabývat jenom zvířaty. Vždycky budeme jejími dlužníky. Pomalu ale jistě zavedla do všeho systém a pořádek a s pomocí mnoha dalších přátel se postupně vyřešily i ostatní problémy. V tomto těžkém období jsme se se setkali s nezměrnou pomocí a pochopením.

Jeden přítel přesvědčil skupinu vlivných lidí, aby se zajímali o osud naší zoologické zahrady, a Gerry se rozhodl, že nadešel ten pravý čas, aby uskutečnil svůj tajný sen o vytvoření Spolku ochránců přírody. Zoo by se tak stala veřejnou institucí a navíc by při ní vznikla vědecká rada. Spolek by se měl především starat o to, aby zajistil podmínky pro přežití alespoň některých z mnoha druhů zvířat, která se dnes již ocitla na hranicích vyhynutí. Byl to náročný plán, ale přijal ho každý, komu na osudu zahrady záleželo.

Nechali jsme vypracovat odbornou analýzu, a abychom mohli

začít s čistým štítem, museli jsme se zbavit dluhu 15 000 liber. Jerseyský večerník nám poskytl neocenitelnou pomoc. Otiskl dopis sestavený a podepsaný dvanácti významnými osobami, kterým nebyla budoucnost zoo lhostejná. Odezva byla ohromující. Přicházely příspěvky v hodnotě kapesného malého chlapce až po sumu 1000 liber. Nejvíc nás ale dojalo pět guineí od zaměstnanců zoo.

Obyvatelé Jersey opět projevili svou štědrost. Už dřív nás často zdarma zásobovali ovocem, zeleninou a masem a teď jsme se díky nim rychle blížili k cíli. Gerry si navíc půjčil 20 000 liber a vzdal se nároku na to, že by se jakákoliv část tohoto obnosu měla splácet ze zisku zoo. Bylo nám jasné, že půjčku budeme splácet několik let, protože naším jediným zdrojem příjmů byly knihy a televize. Mnoho lidí nás považovalo za blázny, ale Gerry celým srdcem věřil, že tak pomůžeme uchovat některá z ohrožených zvířat pro příští generace.

Začaly přípravy na blížící se sezónu, firma I.C.I. nám doporučila nové barevné kombinace, abychom zlepšili vzhled budov, a všichni pracovali od rána do večera, jen aby návštěvníci našli zoo hezčí a příjemnější.

Jako by starosti o zoo a její budoucnost nestačily, musel Gerry čelit další ráně osudu. Na srdeční infarkt náhle zemřela jeho maminka. Moc jsme ji postrádali, protože patřila k těm, které měl rád. Její dům osiřel. Jediným světlým bodem v té smutné době bylo, že se k nám na přechodnou dobu opět přidala Sofie, takže jsme momentálně nemuseli hledat sekretářku. Rada a Spolek se rychle rozjízděly. Získali jsme další přírůstky do zoo. Vláda Nového Zélandu nám darovala párek haterií a dva páry papoušků kea. Gerry koupil párek mladých orangutanů, některá běžnější zvířata jsme vyměnili s obchodníkem se zvířaty a v rámci této výměny jsme získali také medvěda brýlatého. Pedro byl tím nejsladším medvídkem, jakého jsme kdy viděli, a stal se hlavní atrakcí zoo.

Zatímco jsme bojovali s problémy zoo, Chris pilně pracoval na televizním seriálu, který se, podle návrhu Jima Saunderse, měl

jmenovat Dva v buši. Natočený materiál byl skvělý a obsahoval tolik dobrých záběrů, že Chris uvažoval, že neudělá jen šest, ale sedm programů. Vyvrcholením celého seriálu bude klopení porod. Durrell k tomu všemu musel sepsat lehkovážný komentář, takže se na celé hodiny zavíral do ztemnělé kanceláře, stále dokola si pouštěl hrubě nastříhaný film, až se na něj nemohl ani podívat. Chris přijel na Jersey a pokoušel se mu pomoci.⁶¹ 1)

V době, kdy byl u nás, jsme začali projednávat další filmový námět. Původně nám ho navrhl Larry, když jsme ho před rokem navštívili blízko Camargue, provensálského dějiště býčích zápasů. Francouzi však své býky nezabíjejí, jenom si s nimi hrají. V mnoha vesnicích a městech v Provinci stojí aréna, někde je to starý římský amfiteátr, jinde jenom nahrubo sbitá ohrada. Každý víkend během sezóny se tady scházejí nadšenci, aby se zápalem fotbalových fanoušků pronásledovali své oblíbené býky. Cílem dvanácti nebo patnácti mladých mužů je utrhnout červené kokardy uvázané mezi býčími rohy a nenechat se přitom propíchnout. Hra trvá dvacet minut a pokud býk přelstí všechny své protivníky a neztratí žádnou kokardu, je z ringu vyveden pomocí staré vůdčí krávy a na jeho počest zahrají Carmen.

Larry byl přesvědčen, že z toho vyjde skvělý dokumentární film pro televizi, protože bude mít všechno, co si může producent přát: cizí zemi, barvy, vzrušené davy lidí a býčí arénu bez krve. Durrella nápad nadchl a dokonce pro Chrise vypracoval hrubý scénář, aby ho mohl předložit svému šéfovi. Chris během návštěvy u nás rozdělil svůj čas mezi ztemnělou kancelář v přízemí a náš neuklizený byt nahoře. Při diskusích o býčím filmu jsme často zůstali vzhůru až do rána.

Konečně byl komentář k seriálu Dva v buši hotový a dohodli jsme termín, kdy pojedeme do Bristolu nahrávat. V té době už nás trápilo Durrellovo zdraví a vůbec nás nepřekvapilo, když se

⁶¹ Chrisova představa pomoci je spíš překážet než pomáhat, takže nepomáhal. G.D.

u něj objevila záhadná alergie: uprostřed nahrávání mu začaly otékat ruce.

Vydavatelé Gerryho uháněli o další rukopis. Několikrát se pokusil psát Zvěřinec Manor, ale není jednoduché se plně soustředit na psaní bezstarostné, veselé knížky, když je člověk ze všech stran obklopen problémy pramenícími z věci, o níž má lehkovážně psát. Nebýt Sofie a mě, určitě by zničil, co napsal. Nikdy v životě jsem si tak vroucně nepřála, abych tu knihu mohla napsat za něho. Když byla dokončena, nikomu z nás se nelíbila, ale byli jsme v menšině, protože měla velký úspěch. Vycházela na pokračování jak v Británii, tak ve Státech, různé zahraniční časopisy z ní otiskovaly ukázky a B.B.C. ji vysílalo jako „čtení na dobrou noc“, stejně jako všechny jeho předchozí knihy.

Seriál Dva v buši měl zase obrovský úspěch v televizi, což nás potěšilo, protože Jim a Chris se s ním skutečně nadřeli. Na diváky, jak jsme předpokládali, zapůsobilo především narození klokánka.

Povzbudilo nás, když jsme se od Chrise dozvěděli, že film o býčích zápasech se bude točit. Museli jsme však počkat, až nebude mít tolik práce, abychom zajeli do Camargue a prohlédli si místo natáčení. Naše zoo překonala problémy a všechno hladce fungovalo, takže jsme s ním mohli na dva nebo tři týdny klidně odjet, což jsme s radostí udělali.

Všichni jsme se nacpali do naší minidodávky a šílenou rychlostí profrčeli nádhernou francouzskou krajinou až do Nimes, kde nás Larry ubytoval v hezkém hotelu. Příštích čtrnáct dní jsme se potulovali po okolí Chamargue, sledovali býčí zápasy, pozorovali býky v různém stádiu vývoje, setkávali se s rozmanitými lidmi, kteří by nám mohli pomoci, a zařizovali vše potřebné pro příští návštěvu. Když se náš pobyt blížil ke konci, byl Chris šilel nadšením a rozhodnul se natočit film v barvách, pokud to rozpočet jen trochu dovolí. Konečné řešení odložil do Bristolu. I kdyby se film netočil, alespoň jsme si trochu odpočinuli od zoo a jejích problémů. Po návratu na Jersey jsme

zjistili, že všechno je hezky pod kontrolou.

„Zdá se mi,“ řekl Gerry, „že všichni pracují líp, když tady nejsem.“

To mě opravdu potěšilo. „Takže bychom mohli vypadnout častěji a mít trochu času pro sebe.“ Místo odpovědi jsem uslyšela jenom zamručení.

Za pár týdnů nám Chris hrdě oznámil, že film o býčích zápasech byl schválen, sice černobílý, ale nevádí. Znovu nás navštívil, abychom ještě jednou prodiskutovali Gerryho scénář. Navrhoval tři výpravy do dějiště zápasů: na jaře, v létě a v zimě. Nenašli jsme žádný důvod, abychom se prvních dvou výprav zúčastnili, ale Chris trval na tom, abychom se přidali alespoň k té třetí. Pokud šlo o mne, nebyla jsem proti. Kvůli francouzskému jídlu, vínu a několika dnům mimo zoo je každý důvod dobrý. Když žijete na malém ostrově, uprostřed zoo a čtyřiaadvacet hodin denně jste připraveni okamžitě vyskočit, když někdo pískne nebo zatelefonuje, tak se vám někdy zachce vypadnout. Dokonce i Durrell, který je svým zvířatům tak oddaný, se mnou souhlasí. Občasná změna vám dovolí podívat se na problémy jinýma očima a opět získat rovnováhu, a pokud můžete takovýto odjezd spojit s ospravedlňujícím důvodem, pak dokonce odjíždíte s čistým svědomím.

V této době se rozbíhaly další věci. Konečně byl ustaven Jerseyký spolek ochránců přírody, každý měsíc se konaly schůze předsednictva a rady. Dva členové rady byli přijati do vedení zoo, což ubralo trochu starostí a zodpovědnosti Gerrymu a Cathe Wellerové. Ale i přes to se zdálo, že se Durrell stále víc a víc ponořuje do záležitostí zoo a Spolku, a jen výjimečně jsem ho viděla samotného nebo mluvícího o něčem jiném než o problémech zoologické zahrady. Měla jsem už plné zuby zoo i všech věcí s ní souvisejících. Náš byt se stal druhou kanceláří, do níž mířilo nekonečné procesí lidí. Už jsem to nemohla vydržet, a tak jsem Durrella přinutila, aby mi slíbil, že problémy Spolku a zoo bude projednávat dole v kanceláři, aby nám zůstalo alespoň jedno útočiště, kde si můžeme odpočinout a být

sami. Sváděla jsem nekonečný boj a často jsem měla pocit, že jsem se provdala za zoo a ne lidskou bytost.

Abych se aspoň trochu osvobodila, vzdala jsem se funkcí v radě Spolku a v řídících výborech zoologické zahrady. Zoufale jsem se snažila najít něco, čím bych mohla přetrhat spojující nitky, abychom mohli odjet z Jersey. Zachránil nás opět Chris:

„Geny, měli bychom něco podniknout, než se zapomene na úspěch ‚Dvou v buši‘.“

„Kamaráde drahý, na nic jiného nečekám, ale kam chceš jet, aby tam už před námi nebyl někdo jiný, a aby nám příprava netrvala moc dlouho? Já bych například jel celkem rád do Argentiny, ale organizování by zabralo alespoň čtyři měsíce. Guayana by stála za to, ale jsou tam pořád politické nepokoje. Podobných problémů už jsem si užil dost v Paraguayi a nechci se někde znovu zamíchat do vnitropolitických záležitostí. Indie by potřebovala pečlivou přípravu, takže nám už zůstává jenom Západní Afrika a o té oblasti jsem už napsal tři knihy, takže do Kamerunu nejedu. Co navrhuješ ty?“

Na druhém konci drátu bylo chvílku ticho. „Říkals kdysi, že Sierra Leone by nebyla špatná.“

„Ano, a kdy chceš vyrazit?“

„Asi v únoru a zpátky musím být v květnu, abych dokončil film o býcích.“

„To mi ale nedáváš moc času. Zjistím, co se dá zařídit.“

Durrellova pozornost se teď plně zaměřila na něco jiného než zoo, a za to jsem byla Chrisovi moc vděčná. Věděla jsem, že Gerry nemá rád, když se věci uspěchají. A obzvláště špatně snášel nepřipravené expedice. Pokud se vůbec vydá na cestu, bude to bez nadšení, protože za šest týdnů se moc věcí zařídit nedá. Bude-li to tentokrát opravdu Sierra Leone, tak s nimi nepojedu a Durrella vůbec nepřekvapilo, když jsem řekla: „Ne, nemám Západní Afriku ráda. Je tam hnusné vedro, z tropických lesů mám hrůzu a Afričani mi jdou na nervy. Takže když ti to nebude vadit, já tenhle výlet vynechám.“

Durrell se přiznal, že to vlastně čekal, a ptal se, co budu dělat v

době, kdy bude pryč. „Ty tady ale nechceš zůstat, nebo ano?“

To jsem opravdu nechtěla a rozhodla jsem se, že pojedu do Argentiny a připravím terén pro další výpravu, která se snad uskuteční v zimě 1966.

„Vezmu si sebou landrover, abych se mohla volně pohybovat. Navštívím všechny významné lidi, které jsme poznali během naší předcházející cesty, a aspoň zjistím, jaká je tam situace.“

Chtěla jsem s sebou vzít ještě dvě přítelkyně, které by mi pomáhaly s řízením auta i s tlumočením. Paní Hope Plattová toužila po Argentině skoro stejně silně jako já. Žila tam mnoho let a španělsky mluvila plynně. Také dobře řídila, a protože to byla tělnatá dáma, byla přímo předurčena pro roli impozantní gardedámy, pokud by to okolnosti vyžadovaly. Druhou společnici, Annu Petersovou, jsem poznala na dovolené na Korfu. I ona byla výbornou řidičkou, a protože žila několik let v Africe, zvykla si na složitý terén. Fakt, že Anna a já jsme byly o tolik mladší než paní Plattová, způsobil mnoho veselých situací, protože ji všichni považovali za naši matku. Nakonec jsme se vzdaly marných pokusů o vysvětlování našich opravdových vztahů a začaly jsme jí říkat „mami“.

Byla jsem šťastná, že jedu zas do Argentiny. Dřív než si to někdo rozmyslí, spojila jsem se s naší bankou a rezervovala místa na nákladní lodi, která odplouvala zhruba ve stejnou dobu jako Durrellova. Protože jsem do Sierra Leone nejela, netrpěla jsem výčitkami svědomí, že nechávám veškerou organizaci výpravy na Durrellovi a Johnovi Hartleyovi, kterého si Durrell vypůjčil v zoo z oddělení plazů. Navíc měli ještě v záloze Sofii, která je vytáhne z každé bryndy. Všechno se jim dařilo, ale já jsem se na jejich plány nemohla soustředit, protože jsem myslela jenom na den, kdy všichni odjedeme. Nakonec jsem málem neodjela, protože moje loď se zdržela kvůli stávkám na kontinentě, ale banka nám sehnala jinou britskou loď, odjíždějící přibližně ve stejnou dobu, a navíc i levnější. Strávila jsem několik líných dnů v Londýně, chodila jsem do kina a hodně jsem jedla. Potom jsem jela do Newportu, kde jsem se měla

setkat s Durrellem a Hartleyem. Při pomýšlení, že se neuvidíme celé čtyři měsíce, jsme se tvářili poněkud vážně. Durrell mi musel slíbit, že kdyby se cokoliv stalo a potřeboval pomoc, dá mi ihned vědět a já co nejrychleji přijedu. Musela jsem však zdůraznit, že to musí být rozumný důvod.

Obě naše lodi úpěly v krutém lednovém větru. Ještě na hodinu jsme se setkali, neboť lodi se křížovaly v Las Palmas. Durrell byl málem uvězněn španělskými úřady, neboť ho přistihli, jak se pokouší přeběhnout po přístavním můstku s náručí plnou lahví šampaňského, když už loď, odbavená celní i pasovou kontrolou, téměř odplouvala. Dopadl ho mohutný španělský policajt a přinutil vrátit se zpátky. Běhal od jednoho lodního důstojníka ke druhému a snažil se získat povolení k opuštění lodi. Já jsem ho popoháněla, protože moje loď měla každou chvíli vyplout. Nakonec našel soucitného důstojníka, na kterého vychrlil dojemný příběh o tom, jak se čtyři měsíce neuvidíme, a dostal povolení. Přeběhl rychle na naši loď a hlavní stevard přinesl novou láhev šampaňského, protože Gerry musel to svoje nechat na palubě.⁶²

Po klidných vodách jsme dopluli do Jižní Ameriky, kde mě již očekávala nadšená horda přátel. Již po týdenních potyčkách s celními úřady se mi podařilo vyrvat z jejich spárů landrover a hned jsme vyjely z Buenos Aires.

Protože Patagonii jsem už znala, přemluvila jsem své spolence, abychom jely do And. Krajina, kterou jsme projížděly, byla nádherná, náhorní plošiny se střídaly s údolími. Ve srovnání s našimi dvěma předchozími návštěvami jsme však viděly málo zvěře, což mě zarmoutilo. Myslím, že hlavní příčiny jsou dvě: nezadržitelný růst měst a s tím související postup kultivace a široké používání chemických postřiků. Během pobytu na jedné farmě jsme viděly hodně divokých husí a dalšího vodního ptactva. Cestou nám před koly cupitala malá morčata a

⁶² Ten den jsem byl poprvé a naposled v životě dvakrát uvězněn a vypil jsem několik litrů šampaňského ještě před půl devátou ráno. G.D.

občas na nás zapískal králíček obecný. Nenávratně však zmizely téměř souvislé řady sov hnízdících na sloupech plotů. Bylo vzácností uvidět alespoň jednu.

Na této výpravě mě ovšem nejvíc zklamalo počasí. Přijela jsem do Jižní Ameriky za slunečními paprsky a místo toho jsme se dočkaly nízkých mraků, studených větrů a jemného mrholení. Nedalo mi žádnou práci přesvědčit přítelkyně, abychom z hor ustoupily do teplejších krajů. Dokonce i Buenos Aires, které se v únoru koupe ve vlastním potu, bylo tentokrát relativně chladné, což mi však naprosto vyhovovalo.

Potom jsme se vydaly do Mendoza, abych se setkala s argentinským vědcem, s nímž už Durrell jednal o jednom nepolapitelném živočichovi, kterému se říká kouzelný armadillo. Durrell byl přímo posedlý touhou získat ho a tento člověk jich několik vlastnil. Ujistil mě, že je stále ještě má a čekají na Durrella, až si je odveze. Musela jsem mu slíbit, že vzkaz vyřídím.

Dva dny jsme si prohlížely město a okolní krajinu a navštívily místní zoo. Protože nebyl podzim, nemohla jsem vidět nádherné aleje zlatých topolů, jak je viděl Durrell při své cestě v roce 1959. I tak to bylo hezké místo se spoustou stromů a parků, příjemným klimatem.

Pomalou jsme se připravovaly na návrat do Buenos Aires, ale paní Plattová obdržela telegram, který ji volal zpátky domů, takže na cestu do hlavního města jsme se vydaly okamžitě. Dál už pak mohla pokračovat letecky. Já jsem se chtěla ještě trochu zdržet, ale dostat se zpátky na palubě nákladní lodi není vždycky jednoduché, takže jsem využila možnosti vrátit se s holandskou lodí, i když to znamenalo přestupovat v Rotterdamu.

Během doby strávené v Argentině jsem nedostala ze Sierra Leone ani řádek. To mě vůbec nevzrušovalo, ale chtěla jsem být v Británii v květnu, až připluje nová várka zvířat. Vypluli jsme z Buenos Aires a udělali několik neplánovaných zastávek podél brazilského pobřeží, což bylo velmi příjemné, zvláště když jsme slyšeli, že v Severní Evropě jako obvykle panuje krutá zima.

Během plavby jsem si vyměnila několik telegramů s Cathou Wellerovou v Jersey a jeden jsem dostala od Gerryho. Žádal mě, abych je očekávala ve Freetownu. Tím začala dlouhá výměna telegramů s bankou v Londýně. Požádala jsem ji, aby se pokusila sehnat mi lístek na loď, která bude ve Freetownu před 1. květnem, kdy tam dorazí Gerry. V úvahu přicházela jenom jedna loď, ale nebyla jsem si jistá, budu-li včas v Anglii, abych ji stihla. Při našem současném tempu bylo rozumnější předpokládat, že ne. Ale všichni, myslím, že včetně kapitána, byli překvapeni, když jsme 5. dubna spustili kotvu v Rotterdamu. To znamenalo, že mám přibližně čtyřicet hodin, abych se dopravila do Londýna, vrátila landrover, sebrala zbytek sil, vyrazila do Liverpoolu a stihla Accru. Tenhle zážitek bych si nerada zopakovala, protože po pěti týdnech strávených na holandské nákladní lodi jsem se těšila na pevnou zem pod nohama.

Plavba do Freetownu proběhla celkem zábavně, protože všichni se snažili, abych se cítila dobře. Durrell a jeho společnost na této lodi vypluli a zase se na její palubě budou vracet. Posádka se už těšila, že loď poveze náklad zvířat, a nikdo nechtěl věřit, že ještě nevím, co všechno to bude.

Bylo zvláštní, že během pěti dní jsem se zase ocitla v Las Palmas, ale nezdrželi jsme se dlouho. Řekli mi, že do Freetownu dorazíme asi v šest ráno, takže jsem stála na přídi a sledovala, jak se Freetown pomalu vynořuje z ranní mlhy. Doufala jsem, že po tom všem, co jsem podnikla, abych se k nim přidala, mi můj drahý choť přijde naproti. Takové potěšení mi ale nebylo souzeno. Zdálo se, že na každého tam čeká nějaký přítel, příbuzný nebo prostě někdo, jenom po Durrelovi nebylo ani stopy. Konečně mě našel lodní zprostředkovatel a řekl mi, že můj manžel se neúspěšně snaží dostat na palubu. Jako obvykle zapomněl, že potřebuje zvláštní povolení ke vstupu, a marně bojoval s přístavní policií a úředníky.

„Pojďte, pomůžeme mu,“ řekl agent a přešli jsme společně na přístavní hráz a dál k budově celnice. Samozřejmě, že na terase

nade mnou stál unaveně vypadající Durrell, maskovaný v neobvykle dlouhém vousu. Divoce na mě mával a stěžoval si, že ho nechťejí pustit dolů. Konečně se nedorozumění vysvětlilo a stál přede mnou. Hned mě varoval, abych ho moc vášnivě neobjímala, protože má pravděpodobně zlomené žebro. Potom mi představil poněkud podezřele vypadajícího vytáhlého mladíka, který ho stále sledoval. Vyklubal se z něho člen americké mírové jednotky, který ho vezl celou cestu ze severu země až sem, aby se se mnou mohl setkat. Než jsem mohla něco říct, strčil mi Durrell do ruky papírovou krabičku.

„Je to živé, takže to otvírej opatrně,“ varoval mě. Otevírala jsem krabičku velmi pomalu, protože vím, že Durrell by byl schopen darovat mi i to nejpršíšernější zvíře. Uvnitř však v chomáči papírových ubrousků hnízila malinká veverka, skoro stejná jako Malá. Byl to roztomilý a úplně krotký drobeček.

„Narodila se veverce, kterou máme ve sbírce. Myslel jsem, že by ti mohla nahradit Malou.“

Nepochybuji o tom, že většina žen by byla zděšena, kdyby jako pozornost po delším odloučení dostala veverku, ale já jsem si už zvykla, že při významných příležitostech přijímám živé dárky. Jednou jsem si přála párek nádherných holubů chocholatých. Rozhodně tedy nemám šuplík plný nepotřebných lahviček parfémů a podobných zbytečností.

„Kde jsou ostatní?“ ptala jsem se.

Jsou ještě na severu. Zítra přijedou i se všemi zvířaty. Mám s sebou jenom pár choulostivých kousků. Jsou teď na Britském komisařství.“

Bylo na něm vidět, jak je rád, že mě vidí, a asi se mu i ulevilo. Zlomené žebro bolelo, ale úplně hloupě zapomněl, že v lékárnice, kterou mu připravil náš lékař, má prášky proti bolesti. Našla jsem je na dně skříňky a celkem se mu po nich ulevilo. Zlomeninu si způsobil v landroveru. Viníkem je Chris, už se nemohl dočkat, kdy vyrazí, a rozjel auto dřív, než se Durrell usadil. Ten ztratil rovnováhu a upadl na zadní sklopnou desku. Zjistila jsem, že žebro už ho bolí od března, ale rozhodně

odmítl výpravu opustit a odletět domů.

Brzy jsme poznali, že budeme potřebovat další pomoc, protože Geny měl zajistit přepravu zvířat a na palubě dokončit filmování. Zároveň však potřeboval co nejvíc odpočinku. Protože mladý John Hartley neměl žádné zkušenosti s péčí o tolik zvířat a také byl zaměstnán natáčením filmu, rozhodla jsem se, že starost o zvířata převezmu já. Abych měla někoho k ruce, poslala jsem telegram Anně Petersové, která se mnou byla v Argentině. Během čtyřiaadvaceti hodin se tato skvělá žena objevila. Nasedla na první letadlo, a než jsme dorazili do Freetownu, zabydlela se v luxusním bytě, který jsme pak obývali společně. Já jsem mohla v klidu zvážit situaci.

I když jsme Durrella ušetřili každodenní rutiny při krmení zvířat, nemohli jsme místo něho navštěvovat různé ministry, vyřizovat celní propustky a tak podobně. To musel zvládnout sám. Vymysleli jsme jednoduchý plán. Denní nákupy čerstvé potravy pro zvířata obstarávali náš americký přítel a John Hartley. Chris a Durrell navštěvovali ministry a důležité úředníky a věnovali se neodkladné korespondenci. Já s Annou jsme se tedy potýkaly se zvířaty, ty větší, například leopardy, jsme však přenechaly chlapům. Klapalo nám to docela dobře a během čtrnácti dnů, než jsme vypluli z Freetownu, si zvířata v novém prostředí docela zvykla.

Problém představovala přeprava všech zvířat a zařízení do přístavu. Díky majoru Gendovi, kterého Gerry poznal při své první návštěvě Freetownu, nám tentokrát pomohla sierraleonská armáda. Slíbil, že budeme mít k dispozici tři vojenská vozidla, a opravdu, prvního května v šest hodin ráno se objevily tři obrovské armádní bedfordy.

Jeden ochotný celník se věnoval výhradně nám a zanedlouho jsme byli my, zvířata i dva landrovery na palubě. Měli jsme místo na přidi v uzavřeném prostoru, kterému se říká krootown. Byl velice vzdušný a pro zvířata naprosto ideální. Za chladného počasí byla zvířata v teple a pohodlí, když bylo horko, mohli jsme bez obav otevřít poklopy ve stropě. V případě potřeby se

daly otevřít ještě velké okenice na bocích lodi.

Během několika dní jsme se úplně sehráli. Naštěstí hned vedle byla kuchyně s ohřívačem vody, kterou jsme mohli kdykoliv používat. Dokonce i Chris nám někdy, když překonal první den mořské nemoci, pomáhal s krmením. Přestože počasí nebylo špatné, loď se poněkud vratce kymácela na každé vlně. Na přídi to házelo nejvíc. Při čištění museli John a Gerry vyvést leopardy z klece a Anna a já jsme vtrhly s kbelíky dovnitř. Stejně jsme postupovali i u tří mladých šimpanzů a u malého červeného říčního prasátka.

Protože ještě nikdy nikoho nenapadlo natáčet pro televizi plavbu lodi s tolika zvířaty na palubě, byl Chris posedlý myšlenkou na pořad o tom, jak probíhá normální provoz na osobní lodi, která zároveň přepravuje sbírku zvířat. Hlavní stevard, pan Ryan, nás seznámil s pekařem a řezníkem a ukázal nám, kde je sklad potravin, které nám přivezli z Anglie. Každé ráno nám afričtí stevardi odtud přinesli všechno, co jsme potřebovali. I lodní tesař nám pomohl. Vyrobil konstrukci, která zabezpečovala stabilitu klecí v případě špatného počasí.

Protože na lodi cestovalo hodně dětí, požádali jsme kapitána a lodního hospodáře, aby upozornili všechny cestující, že se nesmí přibližovat ke klecím. Kromě jednoho nebo dvou zvědavců, které jsme jemně vyprovodili z našeho území, se cestující chovali celkem slušně. Když bylo hezké počasí, brali jsme všechny tři šimpanze na střechu našeho útočiště, aby si mohli hrát na sluníčku. Samozřejmě znamenali velkou atrakci a snad všichni cestující se shromáždili na horní palubě a sledovali je. Foukal ale stále studenější vítr, takže se jejich dovádění muselo odehrávat v podpalubí, což šimpanze Jimmyho potěšilo, protože neměl rád, když mu studený vítr pronikal až do dlouhých uší.

Kapitán si Jimmyho velmi oblíbil a pozval ho na můstek. Jimmy se tam hned cítil jako doma a jeho pohyby byly opravdu profesionální. Potom nás kapitán pozval do své kabiny a myslím, že Jimmy litoval, když jsme museli odejít.

Pozornější stevardku jsme si snad ani nemohli přát. Během dne

se často objevovala s velkou termoskou plnou čaje nebo kávy. Když jsme byli v kabinách, přinesla nám pohotově čerstvé nápoje, a když si myslela, že to potřebujeme, vykouzčila i něco silnějšího. Ani v prádelně nešetřili ochotou. Není nic jednoduššího, než se při čištění zvířat na zmítající se lodi zmazat od hlavy až k patě.

Během tankování v Las Palmas jsme se rozběhli po městě a sháněli čerstvé ovoce a listy pro kolobuskové opice. Měli jsme sedm vzácných, choulostivých, listím se živících tvorů, kteří přežili plavbu jenom díky vytrvalosti Anny Petersové. Stále ještě žijí, protože Anna odhalila tajemství jejich diety. Ona je doslova přinutila žít. Strávila hodiny před každou klecí a ručně je po kouscích krmila. V Liverpoolu se proto s námi loučila velmi nerada a do Londýna se vrátila vlakem. My jsme měli letět speciálním spojem přímo na Jersey. To byl opravdu skvělý nápad. Nejenže Chris se svým týmem dokončí filmování v relativně krátké době, ale myslela jsem si, že to bude nejjednodušší a nejšetrnější způsob, jak dostat zvířata na ostrov. Člověk míní, letadla mění.

Den začal neobvykle krásně a na květen v Anglii bylo skvělé počasí. Celníci odbavující naše zavazadla pracovali velmi intenzivně a brzy byla i všechna zvířata vyložena na přístavní hrázi. Odtud měla být převezena dvěma stěhovacími vozy na letiště. V tu chvíli se ujala vlády paní byrokracie a vypadalo to, že se v ní utopíme. Nějak se nám ztratily všechny doklady týkající se landroverů a zástupce R.A.C. se ocitl v těžké situaci. Auta byla majetkem společnosti Rover, která nám je velkoryse zapůjčila pro účely expedice, ale o tom jsme neměli žádný důkaz. Nakonec jsme se dohodli, že auta převezmou do celního skladiště a společnost Rover se postará o jejich odbavení. Cítili jsme se velmi provinile, a i když jsme ztrátu dokladů neměli na svědomí my, mohli jsme pouze doufat, že Rover to pochopí a odpustí nám.

Neobjevila se bohužel ani obálka dokumentů s povolením ministerstva zemědělství k dovozu zvířat a především dvou

leopardů. Protože na dovoz koček a psů se vztahují karanténní předpisy, anglické ministerstvo nám mělo vydat zvláštní povolení na vylodění a převoz leopardů. Catha Wellerová a Chrisova sekretářka v Bristolu byly ve spojení s ministerstvem a dostaly souhlas k dovozu těchto zvířat, ale písemné povolení se neobjevilo.

Po několika hodinách dohadování konečně úředník souhlasil, abychom na ministerstvo zatelefonovali. Ukázalo se, že z neznámého důvodu bylo povolení místo do Liverpoolu odesláno na Jersey. Kdykoliv jindy bychom se tomu zasmáli, ale byli jsme od úsvitu na nohou a zmáhal nás hlad a únava. Kromě toho byla naše zvířata celou dobu zavřená ve stěhovacích vozech a některá potřebovala znovu nakrmit. Také jsme se báli, že zmeškáme letadlo. Vůbec jsme nelitovali, když jsme liverpoolský přístav opouštěli.

Po příjezdu na letiště Speke jsme k naší velké úlevě zjistili, že letadlo ještě vůbec nepřiletělo, takže jsme si zašli na skleničku, než se pustíme do vykládání zvířat a jejich postupného vážení na letištní vaze. Náklad musí být v letadle přesně rozložený, což pro nás i pro zvířata představovalo vyčerpávající úkol. Právě jsme dokončili nakládání, když nám pilot oznámil, že není spokojen s výkonem levého motoru. Samozřejmě jsme byli potěšeni péčí o naši bezpečnost, ale radost se změnila v hrůzu, když jsme se dozvěděli, že jediný kvalifikovaný technik oprávněný zasahovat do tohoto typu motoru je v Manchesteru a budeme muset čekat několik hodin, než se dostane do Liverpoolu. Na letišti byla spousta jiných techniků, ale žádný neměl licenci na tuto práci.

Vyložili jsme zvířata do jednoho z hangárů, který byl stranou hlavního letištního provozu, a oddaně jsme čekali, dokud se technik neobjeví a asi o půl deváté neprohlásil letadlo za provozuschopné. Rychle jsme naložili zvířata, zabouchli dveře, zapnuli bezpečnostní pásy, zamávali lidem, kteří nám pomáhali, a letadlo zamířilo ke konci rozjezdové dráhy. Pilot zahřívá motory a při maximálních otáčkách začal jeden z nich střílet.

Vůbec nás nepřekvapilo, když se letadlo na konci ranveje otočilo a zamířilo zpátky. Lidé, kteří nám prve pomáhali, ještě naštěstí nezmizeli, ale mechanik nám stejně řekl, že nemůže nic dělat, protože potřebné náhradní díly bude mít až ráno.

Poradili jsme se se zaměstnanci letiště a rozhodli se, že vyložíme jenom ty nejchoulostivější zvířata, umístíme je do místnosti na konci hangáru a přikryjeme klece plachtami. Ostatní zůstanou přes noc v letadle, kde jim nic nehrozí. Zatímco jsme ještě rychle krmili zvířata, letecká společnost nám zajistila pokoje v hotelu, a když jsme tam asi o půl dvanácté doklopýtali ve stavu chodících mrtvol, dali jsme si horkou koupel a padli do postele.⁶³

Byly asi dvě hodiny po půlnoci, když nás probudil ředitel hotelu. Mezi dveřmi stál obrovský policajt a tvářil se lehce našťavaně, protože nějaká zvířata prý řadí v letadle. Chudák Durrell se vyhrabal z postele, oblékl se a šel dolů. Ukázalo se, že při pochůzce slyšel noční hlídač v letadle podezřelé zvuky, a protože nevěděl, co uvnitř je, spustil poplach. Nikoho ani nenapadlo mu před službou říct, že letadlo je plné zvířat. Gerry přesto všechno překontroloval a zjistil, že leopardi si spokojeně funí ve svých klecích a všechno je v nejlepším pořádku.

V sedm ráno jsme měli na letišti schůzku s majitelem dvou vozů, které nás stěhovaly z přístavu. Slíbil, že nám sežene čerstvý salát a ovoce. Když jsme přijeli, už na nás čekal a ještě nám pomohl vyčistit a nakrmit šimpanzy a kolobusy. Potřebovali jsme se dozvědět, jak dlouho musíme ještě čekat, než bude letadlo opravené, ale to asi nevěděl nikdo. Všichni na letišti i náš pilot byli hrozně milí a ochotní, ale to nemohlo zmírnit naši starost o zvířata zavřená v letadle.

Během dopoledne, když letadlo stále ještě nebylo v pořádku, jsme se rozhodli vyložit zbytek zvířat a nakrmit je. Začali jsme urgovat londýnskou kancelář aerolinek, aby nám přistavila jiné letadlo. Už jsme byli zoufalí a já jsem měla pocit, že se

⁶³ Letadlem je to rychlejší. G.D.

odtamtud nikdy nedostaneme, ale jiná letecká společnost se nabídla, že nám pošle své volné letadlo. Nikdy nepochopím, jak mohl Durrell vydržet bolest způsobenou zlomeným žebrem, únavu a strach o zvířata, ale bylo mi jasné, že tehdy byl blízko zhroucení. Pak se objevil další problém. V náhradním letadle, které přiletělo pro zvířata, byla jenom dvě sedadla a nás bylo šest. Na Jersey museli letět především kameraman a zvukař, aby nafilmovali příjezd zvířat do zoo. Na pomoc přišly Kambrijské aerolinie a poskytly nám čtyři volná místa ve svém letadle na Jersey. Po dlouhém dohadování jsme se rozhodli, že Durrell, Hartley a zvířata přiletí později a já poletím s Chrisem a jeho lidmi.

Na Jerseyस्कém letišti už na nás všichni čekali. Zaměstnanci zoo stáli seřazení na přistávací ploše a vedle nich landrover, dodávka a tři nákladáky. Nervózně jsme sledovali oblohu a doufali, že se nepřížene pověstná jerseyjská mlha dřív, než letadlo přistane. Ale báli jsme se zbytečně, protože velký DC přistál včas a zastavil přímo proti místu, kde byli všichni nastoupení.

Velmi ochotní celníci, ačkoli nevěděli o včerejších tahanicích s jejich anglickými kolegy, jako by nám chtěli jejich neochotu vynahradiť. Upřímně mohu říct, že Gerrymu se značně ulevilo, když mohl zvířata předat do rukou svých zaměstnanců. Konečně se dostala do svých nových domovů, napětí a nervozita způsobená dlouhým zpožděním na nich nezanechala žádné stopy. Mám dojem, že vždycky nejvíc trpí lidé.

Ráno si Gerry a Chris prohlédli zoo. Všichni jenom kmitali, aby o nové přírůstky bylo dobře postaráno, a každé zvířátko dostalo svůj oblíbený pamlsek. Všechny jsem varovala před kolobusy.

Jestli se jim něco stane, tak to teprve poznáte paní Petersovou, až sem příští týden přijede. Piplala se s nimi celou cestu z Freetownu. Tak ať jsou v pořádku, když už se dostali bez nehody až sem.“

Zcela spokojení a veselí leopardi si hráli s Johnem. Veverky a lemuři se také brzy zabydleli a ptáci, především sovy, se zajímali jenom o jednu věc: jak toho co nejrychleji co nejvíc

sezobat. Durrell byl šťastný, vlastně jsme byli šťastní všichni, takže se mohl klidně složit, alespoň na čtyřiaadvacet hodin.

Druhého dne odjel Chris se svými lidmi a my jsme začali plánovat další cestu, až se všechno uklidní a Durreellovi sroste žebro. Ale měla jsem být moudřejší. Zoo a její problémy stále víc zasahovaly a zasahují do našich životů. Je mi jasné, že kamkoliv pojedeme, zvířata budou vždycky s námi a vždycky budu mít nějaké ve své posteli.⁶⁴

⁶⁴ Určitě, dokud já budu naživu. GD

jacquie durreellová

ZVÍŘÁTKA V MÉ POSTELI

S poznámkami Geralda Durrella

Z anglického originálu *Beasts in my Bed*, vydaného nakladatelstvím Collins v Londýně v roce 1967, přeložila Věra Peprníčková. Obálku navrhl - s použitím kresby Ludmily Lojdové - Karel Aubrecht, grafickou úpravu navrhla Nad'a Linhová. Vydal Orbis, divize Nakladatelský dům, Vinohradská 46, 120 00 Praha 2, v roce 1994 jako svou 6. publikaci. Odpovědná redaktorka Šárka Vieweghová. Technická redaktorka Jarmila Lorencová. Sazbu a reprodukci zhotovila a vytiskla Libertas, a. s., Praha 5
Doporučená cena (včetně DPH) 58 Kč ISBN 80-235-0036-8